

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

Η ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΠΑΡΟΧΩΝ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πτυχιακή Εργασία του Κολοβού-Μαρκόπουλου Γεώργιου-Στέφανου

Αθήνα, Οκτώβριος 2012.

Ευχαριστίες

Με τη συγκεκριμένη εργασία κλείνει ένας κύκλος της ζωής μου και ταυτόχρονα ανοίγει ένας καινούριος πιο δύσκολος και πιο απαιτητικός. Σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο συνεργάστηκα με εξάίρετους ανθρώπους και επιστήμονες, από τους οποίους διδάχθηκα τη γεωγραφική επιστήμη σε όλες τις εκφάνσεις της και για αυτό τους ευχαριστώ.

Όμως, για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας χρειάστηκα τη συνδρομή κάποιων ατόμων οι οποίοι με στήριξαν και με βοήθησαν στην περάτωσή της. Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Καλογήρου Σταμάτη για την υπομονή του, τη σωστή καθοδήγησή του και για τη γενικότερη συνεργασία μας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το Γενικό Διευθυντή του ΜΤΣ Ταξίαρχο κ. Τσελεκίδη Νικόλαο για την παροχή πολύ χρήσιμων δεδομένων για την περάτωση της εργασίας μου.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου για τη συνεχή στήριξη σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η χωρική κατανομή των εισοδημάτων των ηλικιωμένων, καθώς και των κοινωνικών παροχών που απολαμβάνουν από το κράτος. Για τις κοινωνικές παροχές η εργασία επικεντρώνεται στις παροχές που εποπτεύονται μέσω των ΟΤΑ και στη χωροθέτηση των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων. Για τα εισοδήματα πραγματοποιήθηκε ανάλυση σε επίπεδο νομών για τη χρονική περίοδο 2004 έως 2009 και τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν αντλήθηκαν από τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών και αφορούν τα δηλωθέντα εισοδήματα των συνταξιούχων τα έτη 2005 έως 2010. Παράλληλα, διεξήχθη μια μελέτη περίπτωσης για τις κοινωνικές παροχές (χρηματικές και μη) που απολαμβάνουν οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί από το Μετοχικό Ταμείο Στρατού και το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

Για την εξαγωγή συμπερασμάτων εφαρμόστηκαν μέθοδοι χωρικής ανάλυσης και ειδικότερα μέθοδοι διερεύνησης δεδομένων όπως η περιγραφική στατιστική και η χωρική αυτοσυσχέτιση μέσω του υπολογισμού του τοπικού δείκτη Moran's I. Ακόμη υπολογίστηκαν οι δείκτες μέτρησης ανισοτήτων Gini και Theil για την βαθύτερη μελέτη χωρικών ανισοτήτων των εισοδημάτων των ηλικιωμένων.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης που παρουσιάστηκε παραπάνω δείχνουν τη διαχρονική αύξηση των εισοδημάτων των ηλικιωμένων και ιδιαίτερα αυτών που κατοικούν στους νομούς Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων και Θεσσαλονίκης, ενώ μικρότερη είναι η αύξηση των εισοδημάτων αυτών που κατοικούν στην επαρχία και ιδιαίτερα στους νομούς της Δυτικής Μακεδονίας. Παράλληλα, ο δείκτης Moran's I εμφανίζει θετική χωρική αυτοσυσχέτιση διαχρονικά με κέντρο εστίας υψηλών εισοδημάτων τους νομούς Αθηνών, Ανατολικής και Δυτικής Αττικής, Κυκλάδων και Ευβοίας. Ενώ, οι δείκτες ανισότητας παρουσιάζουν μικρή έως ελάχιστη ανισοκατανομή των εισοδημάτων τους νομούς της Ελλάδας. Τέλος, με βάση τη χωρική κατανομή των εγκαταστάσεων των κοινωνικών παροχών των ηλικιωμένων παρατηρείται μια 'άναρχη' κατανομή τους ανά την Ελλάδα, χωρίς να υφίστανται κριτήρια χωροθέτησης ή κάποιο σχέδιο από την πλευρά της Πολιτείας.

Λέξεις-Κλειδιά: ηλικιωμένοι, εισόδημα, κοινωνικές παροχές, χωρική ανάλυση, χωρικές ανισότητες, συνταξιούχοι στρατιωτικοί

ABSTRACT

The purpose of the present assignment is the special distribution of elderly income and social benefits. Regarding social benefits, this paper focuses on benefits that are supervised through local authorities and the location of these facilities. For the time period from 2004 to 2009, county incomes were analyzed and the data used were taken from General Secretariat for Information Systems of the Ministry of Finance and is about the stated incomes of pensioners during 2005 to 2010. At the same time, conducted a case study on social benefits (financial and otherwise) who take the retired officers and noncommissioned officers of the Army Pension Fund and the Ministry of Defence.

To draw conclusions applied methods of spatial analysis and specifically data mining methods such as descriptive statistics and spatial autocorrelation by calculating the local Moran's I index. Even calculated indicators for measuring inequality Gini and Theil for investigating the spatial disparities in incomes of the elderly.

The results of the analysis presented above show the continuous increase of the incomes of elderly, especially those living the prefectures of Athens, East Attica, Piraeus and Thessaloniki, while lower increase in incomes of those living in the province and especially in the counties of Western Macedonia. Meanwhile, Moran's I index shows positive spatial autocorrelation continuously with high income center the prefectures of Athens, Eastern and Western Attiki, Cyclades and Evia. While the inequality indexes present low or minimal inequalities of incomes in prefectures of Greece. Finally, based on the spatial distribution of social service facilities for the elderly, there is a 'chaotic' distribution throughout Greece, without any arrangement criteria or plan on the part of the state.

Keywords: elderly, income, social benefits, spatial analysis, spatial inequalities, retired military

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	3
2.1. ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	3
2.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ.....	4
2.3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ ΜΕΣΩ ΟΤΑ.....	7
2.4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	21
3. ΔΕΔΟΜΕΝΑ.....	25
4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	26
4.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ.....	27
4.2. ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ.....	30
4.3. ΧΩΡΙΚΗ ΑΥΤΟΣΥΣΧΕΤΙΣΗ.....	32
4.4. ΔΕΙΚΤΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ.....	34
4.5. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ.....	36
4.6. ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ.....	39
4.7. ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΗΦΗ.....	40
5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	41
6. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥΣ.....	67
6.1. ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ.....	67
6.2. ΕΙΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΜΕΡΙΣΜΑΤΟΥΧΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ.....	73
6.3. ΚΕΝΤΡΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΩΛΕΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ.....	80
6.4. ΛΕΣΧΕΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ.....	82
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	95

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Λογότυπο προγράμματος ‘Βοήθεια στο σπίτι’	19
Εικόνα 2: Γραφική αναπαράσταση της καμπύλης Lorentz.....	35
Εικόνα 3: Στάδια και Διαδικασίες σε ένα ΓΣΠ.....	38
Εικόνα 4: Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Ιωαννίνων.....	83
Εικόνα 5: Λέσχη Αξιωματικών Ενόπλων Δυνάμεων.....	84

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Σχετικό διαθέσιμο εισόδημα κατά ομάδες ηλικιών.....	19
Πίνακας 2: Αποπληθωριστής του ΑΕΠ για την Ελλάδα.....	29
Πίνακας 3: Περιγραφικά στατιστικά των μέσων ετήσιων εισοδημάτων των συνταξιούχων για τη χρονική περίοδο 2004-2009.....	38
Πίνακας 4: Περιγραφικά στατιστικά των μέσων ετήσιων αποπληθωρισμένων εισοδημάτων των συνταξιούχων για τη χρονική περίοδο 2004-2009.....	39
Πίνακας 5: Αποτελέσματα δείκτη Moran’s I για την περίοδο 2004-2009.....	39
Πίνακας 6: Αποτελέσματα δεικτών Gini και Theil.....	53
Πίνακας 7: Μέσο ετήσιο αποπληθωρισμένο εισόδημα συνταξιούχων σε € για την περίοδο 2004-2009.....	56
Πίνακας 8: Μέτοχοι, Μερισματούχοι και αναλογία ανά κλάδο του ΜΤΣ(2008).....	65
Πίνακας 9: Μέσο ετήσιο μέρισμα του ΜΤΣ ανά νομό για την περίοδο 2004-2010...65	
Πίνακας 10: Μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση του ΕΚΟΕΜΣ ανά νομό για την περίοδο 2004-2010.....	72
Πίνακας 11: Λειτουργούντα ΚΑΑΥ και μονάδες υπαγωγής τους.....	78

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2004.....	45
Χάρτης 2: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2005.....	47
Χάρτης 3: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2006.....	49
Χάρτης 4: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2007.....	51
Χάρτης 5: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2008.....	53
Χάρτης 6: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2009.....	55
Χάρτης 7: Εισόδημα συνταξιούχων ανά νομό για την περίοδο 2006-2006.....	57
Χάρτης 7(συνέχεια): Εισόδημα συνταξιούχων ανά νομό για την περίοδο 2007-2009.....	58
Χάρτης 8: Θέση εγκατάστασης ΚΑΠΗ ανά νομό.....	62
Χάρτης 9: Θέση εγκατάστασης ΚΗΦΗ ανά νομό.....	64
Χάρτης 10: Δείκτης ΚΗΦΗ ανά χίλιους κατοίκους στους νομούς της Ελλάδας.....	66
Χάρτης 11: Μέσο ετήσιο μέρισμα του ΜΤΣ ανά νομό για την περίοδο 2004-2007...71	
Χάρτης 11(συνέχεια): Μέσο ετήσιο μέρισμα του ΜΤΣ ανά νομό για την περίοδο 2008-2010.....	72
Χάρτης 12: Μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση του ΕΚΟΕΜΣ ανά νομό για την περίοδο 2004-2007.....	78
Χάρτης 12(συνέχεια): Μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση του ΕΚΟΕΜΣ ανά νομό για την περίοδο 2008-2010.....	79
Χάρτης 13: Απεικόνιση ΚΑΑΥ και λεσχών αξιωματικών ανά την Ελλάδα.....	85

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Διαχρονική εξέλιξη του δείκτη χωρικής αυτοσυσχέτισης των εισοδημάτων των συνταξιούχων.....	43
Σχήμα 2: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2004.....	44
Σχήμα 3: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2005.....	46
Σχήμα 4: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2006.....	48
Σχήμα 5: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2007.....	50
Σχήμα 6: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2008.....	52
Σχήμα 7: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2009.....	54
Σχήμα 8: Διάγραμμα δεικτών ανισοκατανομής εισοδήματος των συνταξιούχων για την περίοδο 2004-2009.....	56

1. Εισαγωγή

Είναι πλέον κοινός τόπος ότι βρισκόμαστε, εδώ και 3 περίπου χρόνια, μέσα στη δίνη μιας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Μίας κρίσης που μοιάζει να προτιμά ιδιαίτερα τη χώρα μας, ως έναν εύκολο στόχο, ως τον αδύναμο κρίκο ενός κοινωνικού και οικονομικού συστήματος. Η οικονομική κατάσταση που διαμορφώθηκε οδήγησε στη συνεχιζόμενη λήψη μέτρων για οικονομική εξυγίανση, έπληξε κυρίως τα μεσαία κοινωνικά στρώματα και ειδικότερα μισθωτούς και συνταξιούχους. Στην κατηγορία των συνταξιούχων εντάσσεται και το τμήμα του πληθυσμού που βρίσκεται σε ηλικία 65 ετών και άνω και αποτελεί τη λεγόμενη τρίτη ηλικία.

Η Πολιτεία θέλοντας να προστατεύσει και να ανακουφίσει την ευπαθή αυτή ομάδα του πληθυσμού, είχε θεσπίσει σειρά μέτρων και κοινωνικών παροχών. Όμως οι επαναλαμβανόμενες οικονομικές περικοπές είχαν σαν αποτέλεσμα τη μείωση του εισοδήματος των ηλικιωμένων με την περικοπή των κύριων και επικουρικών συντάξεων και ταυτόχρονα την αδυναμία διατήρησης των υφιστάμενων κοινωνικών παροχών, λόγω της ελλειπούς ή της παύσης χρηματοδότησης. Έτσι, σήμερα η ζωή των ηλικιωμένων οδηγείται προς την εξαθλίωση και τα κεκτημένα ένα-ένα είτε παύουν να υφίστανται, είτε υποβαθμίζονται. Όλα τα παραπάνω αποτέλεσαν αφορμή για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση της δομής των υφιστάμενων κοινωνικών παροχών στους ηλικιωμένους μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η χωροθέτησή τους ανά την Ελλάδα. Παράλληλα, εξετάζεται η χωρική κατανομή των εισοδημάτων των ηλικιωμένων και αναλύεται με τη χρήση στατιστικών δεικτών η χωρική ανισότητά τους τους νομούς της Ελλάδας.

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια το περιεχόμενο των οποίων θα αναλυθεί παρακάτω.

Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας. Αναλύονται οι όροι του κράτους πρόνοιας, των κοινωνικών παροχών και της χωρικής ανάλυσης και παράλληλα γίνεται αναφορά στις υπάρχουσες κοινωνικές παροχές μέσω ΟΤΑ και το κεφάλαιο κλείνει με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα δεδομένα και ο φορέας άντλησής τους, καθώς και οι δυσκολίες που συναντήθηκαν κατά την αναζήτηση των κατάλληλων δεδομένων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο υπάρχει η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την επεξεργασία των στοιχείων και την ανάλυσή τους ως την τελική τους μορφή. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικά στατιστικά, δείκτες ανισότητας και χωρικής αυτοσυσχέτισης, καθώς και θεματικοί χάρτες για την οπτικοποίηση των αποτελεσμάτων.

Το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ανάλυση των παραγόμενων αποτελεσμάτων με βάση τη μεθοδολογία που εφαρμόστηκε. Επίσης, ερμηνεύονται τα αποτελέσματα των δεικτών χωρικής αυτοσυσχέτισης και των δεικτών ανισότητας που χρησιμοποιήθηκαν και παρατίθενται οι θεματικοί χάρτες για τα εισοδήματα των ηλικιωμένων.

Στο κεφάλαιο έξι παρουσιάζεται μια μελέτη περίπτωσης για τους συνταξιούχους στρατιωτικούς, η οποία αφορά τις κοινωνικές παροχές που απολαμβάνουν από το Μετοχικό Ταμείο Στρατού (χρηματικές) και από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (μη χρηματικές).

Στο κεφάλαιο επτά αναλύονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την παρούσα εργασία.

Τέλος, ακολουθούν οι βιβλιογραφικές αναφορές και το παράρτημα.

2. Θεωρητικό μέρος

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας εργασίας και αναλύονται οι έννοιες της χωρικής ανάλυσης, των κοινωνικών παροχών γενικότερα καθώς και των κοινωνικών παροχών που εμποτεύονται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης μετά την εφαρμογή του σχεδίου Καλλικράτης. Τέλος θα γίνει μια αναφορά σε παρόμοιες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί και αφορούν τα εισοδήματα των ηλικιωμένων και στα συμπεράσματα που έχουν προκύψει.

2.1 Χωρική ανάλυση

Ανά καιρούς έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί για την έννοια της χωρικής ανάλυσης. Το 1986 ο Johnston όρισε τη χωρική ανάλυση ως ‘κάποιες ποσοτικές διαδικασίες και τεχνικές που εφαρμόζονται σε χωρικές αναλυτικές εργασίες’. Ο Bailey (1994, σελ. 297) ισχυρίστηκε πως είναι ‘μια συνολική δυνατότητα διαχείρισης-μετασχηματισμού των χωρικών στοιχείων σε διαφορετικές μορφές, δίνοντάς τους, σαν αποτέλεσμα, διαφορετική έννοια’. Αντίστοιχα ο Κουτσόπουλος το 2005 δήλωσε πως ‘η ανάλυση του χώρου εννοιολογικά είναι σχετικά απλό να τη συλλάβει κανείς, όμως είναι αρκετά περίπλοκο να τη διατυπώσει. Τέλος, ο Καρτάλης (2006, σελ. 37) επισήμανε πως ‘η χωρική ανάλυση είναι το μέσο με το οποίο μπορούμε να μελετήσουμε τα χαρακτηριστικά και τις διαδικασίες του πραγματικού γεωγραφικού χώρου, με την εφαρμογή και την ανάπτυξη μοντέλων σε αυτόν’.

‘Η Ανάλυση Χώρου στοχεύει:

- Στη σωστή περιγραφή γεγονότων στο χώρο.
- Στη συστηματική διερεύνηση των χωρικών προτύπων και των χωρικών σχέσεων.
- Στην αύξηση της ικανότητας πρόβλεψης και ελέγχου γεγονότων.
- Στη χρησιμοποίησή της σαν εργαλείο λήψης αποφάσεων για το χώρο.’
(Haining ,1994) .

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό πως η χωρική ανάλυση στοχεύει στην σε βάθος γνώση της δομής της φυσικής, κοινωνικής και οικονομικής διάστασης του χώρου, των σχέσεων αλληλεξάρτησής τους και των διαδικασιών αλλαγής τους. Επομένως, ο βασικός ρόλος της είναι η τροφοδότηση της διαδικασίας του χωρικού σχεδιασμού.

‘Η εφαρμογή μεθόδων και τεχνικών σε στοιχεία τα οποία απλώς είναι καθορισμένα στο χώρο δεν οδηγεί αναγκαστικά σε χωρική ανάλυση. Αντίθετα, η τροποποίηση, η επέκταση, η βελτίωση και γενικά η χρήση τεχνικών οι οποίες άμεσα και με σαφήνεια αναγνωρίζουν την σπουδαιότητα της θέσης και της χωρικής διάταξης των φαινομένων που αναλύονται, συνιστούν χωρική ανάλυση. Η χωρική ανάλυση εστιάζεται στο ρόλο του γεωγραφικού χώρου και εξαρτάται άμεσα από συγκεκριμένες χωρικές μεταβλητές για την αξιολόγηση ή εξήγηση ενός φαινομένου. Αντίθετα, για μια μη-χωρική ανάλυση δεν απαιτούνται χωρικοί παράγοντες και χωρικές πληροφορίες. Η θεμελιώδης διαφορά, επομένως, μεταξύ των δυο αυτών μορφών ανάλυσης είναι η συμμετοχή των χωρικών παραγόντων στη συνολική διαδικασία’.(Κουτσόπουλος, 2012).

2.2. Κοινωνικές παροχές

Η έννοια της κοινωνικής πολιτικής είναι τόσο σύνθετη που καθιστά τον ορισμό της ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα. Σύμφωνα με τον Ιατρίδη (2005) ως κοινωνική πολιτική μπορούμε να ορίσουμε το σύστημα σκοπών και στόχων για την ποιότητα ζωής και τις συνθήκες διαβίωσης των πολιτών.

‘Κοινωνική Πρόνοια ονομάζεται το σύνολο των παροχών και των μέτρων που αφορούν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες πληθυσμού και στοχεύουν στη μείωση των ανισοτήτων των ομάδων αυτών σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό. Οι κοινωνικές παροχές είναι μη ανταποδοτικού χαρακτήρα, χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό και αποτελούν έμπρακτη ένδειξη της κοινωνικής ευαισθησίας της πολιτείας. Η Κοινωνική πρόνοια οφείλει να μην στηρίζεται, αποκλειστικά και μόνο, στην επιδοματική αντίληψη αλλά να περιλαμβάνει ένα σύνολο μέτρων και πρακτικών, που να εξυπηρετούν αποτελεσματικά τον κύριο στόχο της και να καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες των αποδεκτών αυτών των μέτρων.

Σημαντικό, η έννοια της «ευπαθούς κοινωνικής ομάδας» οφείλει να καθορίζεται σύμφωνα με τις κοινωνικές ανάγκες της εποχής και με την ταυτόχρονη διεύρυνση των δραστηριοτήτων και των παροχών του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος. Σήμερα, υπάρχουν μεγάλα προβλήματα τα οποία απαιτούν σημαντική παρέμβαση της κοινωνικής πρόνοιας και μια σειρά άλλα, που έχουν απόλυτη ανάγκη κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, στη βάση μιας πλέον σύγχρονης και αποτελεσματικής αντίληψης. Τα άτομα τρίτης ηλικίας που διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, με τελείως διαφορετική προσέγγιση στην αντιμετώπισή τους: α) Σε όσους μπορούν ακόμα να απασχοληθούν, έστω και μερικώς, στην παραγωγική διαδικασία, και β) Στους υπέργηρους και μη δυνάμενους να αυτοεξυπηρετηθούν, για τους οποίους οφείλει να επεκταθεί και να λειτουργήσει στη σωστή του βάση το σύστημα «βοήθεια στο σπίτι». Παράλληλα, επιβάλλεται η αναθεώρηση και ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας περί «Οίκων Ευγηρίας».(Φραγκούλη, 2012).

Ο Espring- Andersen το 1990 προσπάθησε να κάνει μια ταξινόμηση των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής διακρίνοντας τρία είδη κράτους πρόνοιας:

A) Το πρώτο είδος είναι το φιλελεύθερο (liberal), όπου οι κοινωνικές παροχές αφορούν κυρίως την εργατική τάξη, κατόπιν ελέγχου των συνθηκών ζωής και των διαθέσιμων ατομικών πόρων. Το σύστημα αυτό προτρέπει για την κάλυψη των αναγκών από την ελεύθερη αγορά και διαχωρίζει τα άτομα σε χρήστες και μη. Το σύστημα αυτό εφαρμόστηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Μεγάλη Βρετανία και στην Αυστραλία.

B) Η δεύτερη κατηγορία είναι το συντηρητικό πρότυπο, το οποίο έχει ως κύριο χαρακτηριστικό τη μερική εμπορευματοποίηση των κοινωνικών παροχών. Παράλληλα με την κρατική παρέμβαση και τη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς, η κοινωνική κάλυψη αναζητείται και σε άλλους θεσμούς, όπως η εκκλησία και η οικογένεια. Όμως στο συγκεκριμένο σύστημα παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις, ιδιαίτερα στο ρόλο που διαδραματίζει η εκκλησία σε κάθε χώρα εφαρμογής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ιρλανδία στην οποία ο ρόλος της εκκλησίας είναι βαρυσήμαντος, σε αντίθεση με τη Γερμανία και τη Γαλλία, χώρες στις οποίες εφαρμόζεται το συντηρητικό πρότυπο.

Γ) Το τρίτο είδος κράτους πρόνοιας αναφέρεται στο σοσιαλδημοκρατικό πρότυπο. Οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι καθολικού τύπου και η ποιότητά τους ανταγωνιστική με αυτές που προσφέρονται στην ελεύθερη αγορά. Το κράτος προσπαθεί να εξασφαλίσει συνθήκες πλήρους απασχόλησης και να προωθήσει την ισότητα στο κοινωνικό σύνολο. Το συγκεκριμένο πρότυπο εφαρμόστηκε στις Σκανδιναβικές χώρες.

Το 1991 ο Liebfried πρόσθεσε άλλη μια κατηγορία, τη Λατινική Περιφέρεια, η οποία αποτελείται από χώρες όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία και η Ελλάδα. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτής της κατηγορίας είναι η καθυστέρηση στην ανάπτυξη συστημάτων κοινωνικής πολιτικής και η επικράτηση ενός μεικτού σχήματος με αρκετά από τα χαρακτηριστικά του συντηρητικού προτύπου.

Σύμφωνα στην προσθήκη ενός τέταρτου συστήματος κοινωνικής πολιτικής ήταν και ο Ferrera (2006, σελ. 22). Στα συστήματα αυτά είναι έντονη η συντηρητική λειτουργία και ταυτόχρονα η διαμόρφωση ευνοούμενων ομάδων που επιτυγχάνουν προνομιακή πρόσβαση στο κοινωνικό κράτος και στις παροχές του. Ο Ferrera ονομάζει αυτό το μοντέλο Νοτιο-ευρωπαϊκό στο οποίο το κράτος παρέχει μόνο συντάξεις και επιδόματα, ενώ η κοινωνική φροντίδα παρέχεται από την οικογένεια.

Ο παραπάνω διαχωρισμός δέχθηκε έντονη κριτική αρχικά από ιδεολογικά ρεύματα και δευτερευόντως για την κυριαρχία του κράτους, είτε της ελεύθερης αγοράς όσον αφορά τον κυρίαρχο μηχανισμό κοινωνικής φροντίδας. ‘Στις προσπάθειες που έγιναν για να ξεπεραστούν οι παραπάνω προβληματισμοί αναπτύχθηκε το νέο πλουραλιστικό πρότυπο ή αλλιώς ο προνοιακός πλουραλισμός. Έτσι δημιουργήθηκε ένας ‘‘τρίτος δρόμος’’ για την υπέρβαση των αδυναμιών των μεταπολεμικών κρατών πρόνοιας’.(Giddens, 1994). ‘Στο νέο αυτό πρότυπο η ελεύθερη αγορά και το κράτος δεν έχουν ανταγωνιστικό ρόλο, αλλά αναζητούνται μεταξύ τους μορφές σύμπραξης με απώτερο σκοπό τη μείωση των δαπανών και ταυτόχρονα τη βέλτιστη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών’.(Στασινοπούλου, 1999, σελ. 17).

Η Κοινωνική Πρόνοια Στην Ελλάδα

‘Το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας συνθέτει το τελικό δίκτυ ασφαλείας για τα άτομα που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης. Η κοινωνική πρόνοια παρέχεται μέσω προγραμμάτων προστασίας για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού(Άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, ανύπαντρες μητέρες, θύματα σεισμών κλπ.)’(Αμίτσης κ.ά.,2000).

‘Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας λειτουργεί ως ένα κεντρικά κατευθυνόμενο μοντέλο παροχής επιδομάτων σε χρήμα, παροχών σε είδος και προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών, το οποίο βασίζεται σε παρεμβάσεις του δημόσιου τομέα’(Σταθόπουλος, 2005).

Σημαντικό θα ήταν να τονιστεί πως στο ελληνικό Σύνταγμα η έννοια της Πρόνοιας δεν αναφέρεται ρητά. Παρόλα αυτά το Άρθρο 21 προβλέπει υποχρέωση του κράτους για την προστασία συγκεκριμένων ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων (ανήλικοι, πολύτεκνοι, άποροι, ηλικιωμένοι).

Δυστυχώς το ελληνικό σύστημα πρόνοιας ακολουθεί τη γενικότερη πορεία οικοδόμησης του κοινωνικού κράτους. Το ελληνικό κοινωνικό κράτος οικοδομήθηκε χωρίς συντονισμό και διαμορφώθηκε μετά από συνεχείς συμβιβασμούς και πιέσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το σημερινό κοινωνικό κράτος να μην αποτελεί ένα συνεκτικό σύνολο κοινωνικών πολιτικών αλλά να απαρτίζεται από αποσπασματικές ρυθμίσεις που δεν αφορούν στο σύνολο του πληθυσμού(Παπαθεοδώρου κ.ά., 2004).

2.3 Κοινωνικές παροχές μέσω Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης(ΟΤΑ)

Ο θεσμός των ΚΑΠΗ

‘Τα ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων) πρωτοεμφανίστηκαν στον Ελληνικό χώρο του 1979 όταν η Διεύθυνση Προστασίας Ηλικιωμένων του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας κάλεσε τον Όμιλο Εθελοντών και ζήτησε την συνεργασία του στην δημιουργία ενός Πειραματικού Κέντρου Ανοιχτής Εξωιδρυματικής προστασίας Ηλικιωμένων. Η Ελληνική Γeronτολογική και Γηριατρική

Εταιρεία (ΕΓΓΕ) πρωτοστάτησε στην ίδρυση και λειτουργία των ΚΑΠΗ, των οποίων ψυχή, για όσο διάστημα είχε την ευθύνη στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, ήταν η αείμνηστη Έφη Γεωργιάδου. Το πρώτο κέντρο που δημιουργήθηκε ήταν στελεχωμένο από μια διεπιστημονική ομάδα προσωπικού: Γιατρό, Φυσιοθεραπευτή, Επισκέπτη Υγείας ή Νοσηλεύτη, Εργοθεραπευτή, Οικογενειακό Βοηθό. Ο Όμιλος Εθελοντών συμφώνησε να κλείσει το Πρόγραμμα που λειτουργούσε ως τότε με τίτλο "Η γωνιά του παππού και της γιαγιάς" με παροχή συσσιτίου και να λειτουργήσει το πρώτο ΚΑΠΗ με την ονομασία Πρότυπο ΚΑΠΗ Νέου Κόσμου.

Στα χρόνια που ακολούθησαν τα ΚΑΠΗ εξαπλώθηκαν σε όλη τη χώρα. Μέχρι το τέλος του 1981 λειτούργησαν 8 ΚΑΠΗ με φορείς εθελοντικές οργανώσεις, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, την ΧΕΝ, το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας Παιδιού και ακόμη με τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας. Από το 1982 τα ΚΑΠΗ περνούν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.). Στην δεύτερη αυτή φάση ο θεσμός αναπτύσσεται και διευρύνεται σ' όλη την χώρα όπου και τα ΚΑΠΗ φθάνουν τον αριθμό των 260, εκ των οποίων τα 80 βρίσκονται στην Αθήνα. Έως το τέλος του 1988 το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας μέσω της Διεύθυνσης Προστασίας Ηλικιωμένων κάλυπτε τις δαπάνες μισθοδοσίας και λειτουργικών αναγκών των ΚΑΠΗ και εφόσον οι Δήμοι διέθεταν χώρο εγκατάστασης, επιχορηγούσε και για την ανέγερση κτιρίου του ΚΑΠΗ. Από το 1989 τις δαπάνες μισθοδοσίας - λειτουργικών αναγκών υποχρεώθηκαν να αναλάβουν οι Δήμοι και Κοινότητες (Ελληνική Γεροντολογική Εταιρεία, 2012).

Το Διοικητικό Συμβούλιο - Διοίκηση των ΚΑΠΗ

‘Τα ΚΑΠΗ διοικούνται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο τα μέλη του οποίου μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται ‘με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 240 του Ν. 3463/2006 όπως εκάστοτε ισχύει. Τα Διοικητικά Συμβούλια αποτελούνται από:

1. Τέσσερις τουλάχιστον αιρετούς εκπροσώπους του Δήμου, εκ των οποίων δύο ορίζονται από την μειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου. Σε περίπτωση

που η μειοψηφία δεν ορίσει συμβούλους ή εκείνοι που έχουν οριστεί παραιτηθούν χωρίς να αντικατασταθούν, μετέχουν σύμβουλοι της πλειοψηφίας.

2. Ένα αιρετό μέλος του ΚΑΠΗ που εκλέγεται από τα μέλη του ΚΑΠΗ.

3. Έναν εκπρόσωπο των εργαζομένων στο Ν.Π.Δ.Δ αν αυτό απασχολεί περισσότερους από δέκα εργαζομένους.

4. Το Διοικητικό Συμβούλιο συμπληρώνεται μέχρι του αριθμού των εννέα μελών από δημότες ή κατοίκους που είναι χρήστες των υπηρεσιών του νομικού προσώπου ή που έχουν ανάλογη επαγγελματική ή κοινωνική δράση ή ειδικές γνώσεις σχετιζόμενες με τον σκοπό του Ν.Π.Δ.Δ.

Σήμερα τα ΚΑΠΗ έχουν εισέλθει δυναμικά στην ζωή των Τοπικών Κοινωνιών έχοντας καθιερώσει την παρουσία τους στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή όχι μόνο της λεγομένης Τρίτης ηλικίας αλλά του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Τα ΚΑΠΗ υπάρχουν και καθεδρεύουν σε κάθε Δήμο, Κοινότητα, ή Επαρχία του τόπου μας και σαφώς παραπέμπουν την σκέψη μας στις γενιές που με το πέρασμα του χρόνου παρέρχονται και τις διαδέχονται οι προηγούμενες τους, όπως είναι η φυσική πορεία και κατάληξη της ζωής' (Ελληνική Γεροντολογική Εταιρεία, 2012).

Σκοπός των ΚΑΠΗ

- Η πρόληψη βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων ώστε να παραμείνουν ισότιμα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου
- Η διαφώτιση και η συνεργασία του κοινωνικού συνόλου και των ειδικών φορέων σχετικά με τα προβλήματα και τις ανάγκες των ηλικιωμένων
- Πρωτογενή Πρόληψη (εμβολιασμοί, συμβουλές για την αποφυγή ατυχημάτων)

- Δευτερογενή Πρόληψη (ιατρικές εξετάσεις που έχουν σκοπό την έγκαιρη διάγνωση)

Οι υπηρεσίες των ΚΑΠΗ

- Συμβουλευτική, ψυχοσυναισθηματική στήριξη, κοινωνική φροντίδα των ηλικιωμένων και των οικογενειών τους

- Φροντίδα και οδηγίες για Ιατροφαρμακευτική και Νοσοκομειακή Περίθαλψη

- Φυσιοθεραπεία

- Εργοθεραπεία

- Οργανωμένη ψυχαγωγία

- Κατ' οίκον εξυπηρέτηση

- Συμμετοχή σε προγράμματα λουτροθεραπείας και θερινών κατασκηνώσεων

- Προγράμματα εθελοντισμού

- Επιμόρφωση, διαλέξεις, μελέτη θεμάτων, επισκέψεις σε Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους

8. Οργανωμένη ψυχαγωγία με πούλμαν.

9. Βοήθεια στο σπίτι για άτομα που έχουν ανάγκη εξυπηρέτησης.

10. Εντευκτήριο (coffee-shop) όπου προσφέρονται

ροφήματα/αναψυκτικά σε τιμές κόστους όπου η συντροφιά και η συνεύρεση με άλλα μέλη έχουν τον πρώτο ρόλο.

Τα ΚΑΠΗ στελεχώνονται από Ιατρούς Φυσικής Ιατρικής, Κοινωνικούς λειτουργούς, Φυσιοθεραπευτές, Εργοθεραπευτές, Επισκέπτες/τριες Υγείας ή Νοσηλευτές/τριες καθώς και από Οικογενειακούς Βοηθούς.

Σύμφωνα με ανεπίσημες πληροφορίες, οι οποίες αντλήθηκαν έπειτα από μια συνάντηση με τη διευθύντρια των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων του Υπουργείου Εσωτερικών μετά την εφαρμογή του σχεδίου Καλλικράτης δεν υπάρχει αξιόπιστη και έγκυρη πληροφόρηση για τον ακριβή αριθμό των ΚΑΠΗ. Αυτό συμβαίνει διότι τα ΚΑΠΗ

πλέον δε λειτουργούν αυτόνομα αλλά υπάγονται στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου(Ν.Π.Δ.Δ.) που δημιουργήθηκαν με την εφαρμογή του σχεδίου Καλλικράτης και ασχολούνται με την κοινωνική πολιτική των ΟΤΑ. Σε άλλα Ν.Π.Δ.Δ. υπάρχει ΚΑΠΗ σε λειτουργία, ενώ σε άλλα όχι και όλα αυτά αναμένεται να καταγραφούν και να αποσαφηνιστούν στα τέλη του τρέχοντος έτους'(Ελληνική Γεροντολογική Εταιρεία, 2012).

Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)

‘Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην παραμονή των ατόμων 3^{ης} και 4^{ης} ηλικίας στο οικείο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, στη διατήρηση της συνοχής της οικογένειας, στην εναρμόνιση της οικογενειακής και εργασιακής ζωής των μελών της οικογένειας με ηλικιωμένο μέλος, στην αποφυγή της ιδρυματικής περίθαλψης και του κοινωνικού αποκλεισμού, στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων αλλά και των άλλων μελών της οικογένειας.

Το πρόγραμμα διέπεται από τις αναγνωρισμένες ειδικές αρχές, που αναφέρονται στους ηλικιωμένους. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη διασφάλιση των παρακάτω δικαιωμάτων:

- Να διαβιούν οι ηλικιωμένοι σε αξιοπρεπείς συνθήκες στο οικείο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον
- Να υποστηρίζονται ώστε να διατηρούν την αυτονομία, την κοινωνική συμμετοχή, την επικοινωνία και την αυτάρκειά τους

Να απολαμβάνουν υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, που τους εξασφαλίζουν υγεία και ποιοτική διαβίωση’(ΥΠΕΣ, 2012).

Στόχος του Προγράμματος

‘Τα ΚΗΦΗ απευθύνονται σε ηλικιωμένους αστικών και ημιαστικών περιοχών, μη δυναμένων να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα (κινητικές δυσκολίες – άνοια

κ.λ.π.), των οποίων το περιβάλλον που τα φροντίζει εργάζεται η αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας και αδυνατεί να ανταποκριθεί στη φροντίδα που έχει αναλάβει.

Τα ΚΗΦΗ αναπληρώνουν αυτό το κενό με την παροχή οργανωμένης κοινωνικής φροντίδας, από ειδικευμένο προσωπικό, εθελοντές και άλλους φορείς κοινωνικής αλληλεγγύης της κοινότητας, σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους ημερήσιας ή/ και ολιγόωρης παραμονής'(ΥΠΕΣ, 2012).

Σύσταση-Μορφή

‘Δικαιούχοι φορείς για τη σύσταση και λειτουργία των ΚΗΦΗ είναι οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως ορίζονται στην ΚΥΑ 4035/27.7.2001 των Υπουργών Υγείας και Πρόνοιας και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και στην αριθμ. Π1γ/ΑΓΠ/οικ.14963/2001 (ΦΕΚ 1397/τ.Β) Υπουργική Απόφαση του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας όπως αυτές τροποποιήθηκαν και ισχύουν.

Για τη λειτουργία των ΚΗΦΗ είναι απαραίτητη η έκδοση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας από την οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Τα ΚΗΦΗ αναπτύσσονται σε αστικές και ημιαστικές περιοχές. Παρέχουν υπηρεσίες ημερήσιας φιλοξενίας, στις οποίες περιλαμβάνονται:

- νοσηλευτική φροντίδα
- φροντίδα για την ικανοποίηση πρακτικών αναγκών διαβίωσης
- ατομική υγιεινή
- προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης
- στο μέτρο του δυνατού, προγράμματα ανάπτυξης λειτουργικών και κοινωνικών δεξιοτήτων

Ο τελικός δικαιούχος σύστασης και λειτουργίας της δομής, μπορεί να παρέχει υπηρεσία μετακίνησης των φιλοξενουμένων από και προς το ΚΗΦΗ, εφόσον διαθέτει μεταφορικό μέσο'(ΥΠΕΣ, 2012).

Διασύνδεση των ΚΗΦΗ

‘Τα ΚΗΦΗ διασυνδέονται σε λειτουργικό επίπεδο με ΚΑΠΗ που ενδεχομένως υπάρχουν στην ίδια περιοχή, αξιοποιώντας την εμπειρία των στελεχών στην καταγραφή και αξιολόγηση του πληθυσμού των ηλικιωμένων της περιοχής, αλλά και την προσφορά εργασίας στελεχών του ΚΑΠΗ οι ειδικότητες των οποίων δεν περιλαμβάνονται στο βασικό κορμό των στελεχών του ΚΗΦΗ. Τα ΚΗΦΗ συνεργάζονται, επίσης, με τοπικούς φορείς που παρέχουν παρεμφερείς κοινωνικές υπηρεσίες, με μονάδες υγείας της περιοχής καθώς και με το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ).

Ιδιαίτερης σημασίας είναι η συνεργασία του ΚΗΦΗ με το ΚΑΠΗ και άλλες οργανώσεις για την εξεύρεση εθελοντών. Προηγείται εκπαίδευση και κατάλληλη τοποθέτηση στη δομή’ (ΥΠΕΣ, 2012).

Στελέχωση των ΚΗΦΗ

‘Σε κάθε ΚΗΦΗ απασχολούνται κατ’ ελάχιστον:

- ένας/μία Νοσηλεύτης / τρια (ΠΕ ή ΤΕ ή ΔΕ), πτυχιούχο Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. ή Μ.Τ.Ε.Ν.Σ. με άδεια άσκησης επαγγέλματος
- δύο Κοινωνικοί Φροντιστές ή Επιμελητές Πρόνοιας (ΔΕ), πτυχιούχοι Ε.Π.Λ. ή Τ.Ε.Ε.
- ένα άτομο βοηθητικό προσωπικό

Το ανωτέρω προσωπικό ισχύει για ΚΗΦΗ δυναμικότητας 25 ατόμων. Για περισσότερους εξυπηρετούμενους, το προσωπικό αυξάνεται αναλόγως. Στο Κέντρο μπορεί να απασχολείται και προσωπικό άλλων ειδικοτήτων, ανάλογα με τις ανάγκες των φιλοξενούμενων (Κοινωνικοί λειτουργοί, Εργοθεραπευτές, κλπ). Στην περίπτωση αυτή, εμπλουτίζονται οι δραστηριότητες του Κέντρου με αντίστοιχα προγράμματα (π.χ. κοινωνική εργασία, εργοθεραπεία, κλπ). Εφόσον το Κέντρο διαθέτει μεταφορικό μέσο θα απασχολείται Οδηγός (ΔΕ).

Με απόφαση του τελικού δικαιούχου, ως Υπεύθυνος του Κέντρου, ορίζεται ο Νοσηλεύτης ή η Νοσηλεύτρια με τη μεγαλύτερη εμπειρία, ο οποίος ασκεί τα καθήκοντα της θέσης αυτής, παράλληλα με τα κύρια καθήκοντά του.

Το βοηθητικό προσωπικό εκτελεί κάθε βοηθητική εργασία που του ανατίθεται από τον υπεύθυνο του Κέντρου.

Το προσωπικό που θα απασχοληθεί στο Κέντρο, θα υποβάλλει πιστοποιητικό υγείας, το οποίο θα ανανεώνεται κάθε χρόνο.

Υποχρεούται δε, να συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία του Κέντρου, να εκτελεί τα καθήκοντα που του αναθέτουν και να φροντίζει για τη διατήρηση πρόχειρου φαρμακείου.

Τα θέματα του προσωπικού που αφορούν τα τυπικά τους προσόντα, τη μισθοδοσία τους κλπ ρυθμίζονται με την ΚΥΑ 4035 / 27.7.2001 (ΦΕΚ 1127/Β' / 30.8.2001), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει και τις σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης' (ΥΠΕΣ, 2012).

Έργο Υπεύθυνου Νοσηλεύτη

‘Οι παρεμβάσεις των Νοσηλευτών στα ΚΗΦΗ αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων, όπως εκείνοι την αντιλαμβάνονται εφόσον είναι σε θέση και στην ικανοποίηση βασικών αναγκών τους.

Η παροχή φροντίδας πρέπει να είναι σωματική, ψυχική, νοητική, συναισθηματική και όταν κρίνεται αναγκαίο και πνευματική με τη συμβολή ειδικού λειτουργού.

Η παραπάνω προσέγγιση προϋποθέτει:

- Τη λήψη ιστορικού το οποίο μπορεί να είναι και αυτοσυμπληρούμενο
- Την καταγραφή των αναγκών
- Εκτίμηση της κινητικής και διατροφικής κατάστασης
- Επίβλεψη, παρακολούθηση λήψης φαρμάκων και όταν χρειάζεται χορήγηση της φαρμακευτικής αγωγής (ινσουλίνης, αντιπηκτικά, αγχολυτικά κλπ).
- Αντιμετώπιση περιορισμένων ελκών ή τραυματισμών του δέρματος.
- Ενημέρωση σε θέματα αγωγής υγείας. Ενδυνάμωση της ψυχικής κατάστασης και κινητοποίηση για συμμετοχή στην αυτοφροντίδα
- Εκπαίδευση σε θέματα που χρήζουν καθημερινής φροντίδας (θρεπτική υποστήριξη, αποφυγή κατακλίσεων κλπ) των ηλικιωμένων ή εθελοντών όπου είναι δυνατόν.
- Διατήρηση και ενημέρωση του ατομικού φακέλου
- Διεπιστημονική συνεργασία για βελτιστοποίηση των παρεχομένων υπηρεσιών του προγράμματος

- Συνεργασία με την οικογένεια όταν κρίνεται απαραίτητο
- Οργάνωση και διαχείριση αναλώσιμου ή μη αναλώσιμου υγειονομικού υλικού
- Εισήγηση για την επιλογή των υποψηφίων που εγκρίνεται από το Δ.Σ. του τελικού δικαιούχου
- Εποπτεία των εθελοντών σε συνεργασία με τον Κοινωνικό Λειτουργό εάν και εφ' όσον υπάρχει

Το ωράριο λειτουργίας των ΚΗΦΗ είναι προσαρμοσμένο ώστε να καλύπτει τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων και του οικογενειακού – συγγενικού περιβάλλοντος . Σε κάθε περίπτωση, η διάρκεια λειτουργίας των ΚΗΦΗ δεν μπορεί να είναι μικρότερη των επτάμισυ ωρών. Κατά την υποβολή της αίτησης για χορήγηση αδείας ίδρυσης και λειτουργίας θα αναφέρεται το ωράριο λειτουργίας του Κέντρου, το οποίο θα περιλαμβάνεται και στην άδεια που θα εκδοθεί.

Τα Κέντρα διακόπτουν την λειτουργία τους κατά τις επίσημες αργίες και κατά τις αργίες λόγω εορτασμού εθνικού ή τοπικού γεγονότος ή εορτασμού του Πολιούχου Αγίου του Δήμου ή της Κοινότητας.

Τα Κέντρα μπορούν να συνεχίσουν την λειτουργία τους και κατά τους θερινούς μήνες ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες και κατά την κρίση του τελικού δικαιούχου (σχετ. ΚΥΑ αριθ. 4035/27-7-2001 ΦΕΚ 1127/τ.Β/2001 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).

Σε κάθε Κέντρο με ευθύνη του/ της Υπευθύνου τηρούνται τα παρακάτω βιβλία:

- βιβλίο συμβάντων
- βιβλίο παρουσίας φιλοξενουμένων
- βιβλίο ή κατάσταση παρουσίας προσωπικού

Οι κτιριακές εγκαταστάσεις των ΚΗΦΗ πρέπει να πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές όπως αυτές ορίζονται στην Υπουργική Απόφαση Αριθ. Π1γ/Α.Γ.Π.οικ.14963 (ΦΕΚ 1397/τ. Β/22-10-2001).του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.' (ΥΠΕΣ, 2012).

‘Ο συντονισμός, η υποστήριξη, και η παρακολούθηση της πορείας και εξέλιξης των ΚΗΦΗ αποτελούν ευθύνη της Ομάδας Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ), η οποία έχει συσταθεί

με την ΚΥΑ ΔΥ1δ/οικ.10024/1/6/2001 (ΦΕΚ 726/Β'/2001), κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 18 του αρ. 18 του Ν 2503/1997 (ΦΕΚ 107/Α'/1997), όπως αυτή τροποποιήθηκε και ισχύει.

Στην ΟΔΕ, η οποία εδρεύει στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, συμμετέχουν υπηρεσιακά στελέχη, εκπρόσωποι των συναρμόδιων Υπουργείων Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, εκπρόσωποι της ΚΕΔΚΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος), της ΕΣΑΕΑ(Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία), της Εκκλησίας της Ελλάδος, των κοινωνικών και επιστημονικών φορέων και εμπειρογνώμονες.

Το έργο της ΟΔΕ αφορά στην κατάρτιση των προδιαγραφών λειτουργίας του προγράμματος και τον εσωτερικό κανονισμό, στην παρακολούθηση αυτού σχετικά με την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, στην υποστήριξη των στελεχών και των τελικών δικαιούχων και στη μεγιστοποίηση του αναμενόμενου αποτελέσματος. Παράλληλα η ΟΔΕ στηρίζει τη διαδικασία καταχώρησης των πληροφοριών που εισάγονται στο Χάρτη της Πρόνοιας.

Την άμεση διοικητική εποπτεία του Κέντρου έχει το Δ.Σ. του τελικού δικαιούχου φορέα σύστασης και λειτουργίας του, ο οποίος οφείλει να παρέχει κάθε δυνατή πληροφόρηση στην ΟΔΕ για την πορεία και εξέλιξη της δομής. Επίσης υποχρεούται να υποβάλει τα στοιχεία τα οποία θα συμβάλουν στην επικαιροποίηση των καταχωρημένων στοιχείων που υπάρχουν ήδη στο Χάρτη Πρόνοιας.

Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης της οικείας Περιφέρειας ασκεί έλεγχο σε όλα τα στάδια από την προετοιμασία μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης όπως αναλυτικά περιγράφεται στο άρθρο 6 του Ν.2860/2000 και στην ΚΥΑ 4035/27-7-2001 (ΦΕΚ 1127/τ.Β/2001). Ο δικαιούχος φορέας σύστασης και ίδρυσης της δομής υποχρεούται μέσω των εξουσιοδοτημένων αρμοδίων προσώπων, να ακολουθεί τις οδηγίες της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης της Περιφέρειας και να παρέχει κάθε στοιχείο και διευκόλυνση στην άσκηση του έργου της. Άλλο θέμα σχετικό με την λειτουργία του ΚΗΦΗ που δε συμπεριλαμβάνεται και δεν έρχεται σε αντίθεση με τα ανωτέρω,

ρυθμίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του τελικού δικαιούχου φορέα ίδρυσης και λειτουργίας του'(ΥΠΕΣ, 2012).

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΑΑ που δημοσιεύθηκαν το 2011, ο αριθμός των ΚΗΦΗ ανέρχεται σε 68, εξυπηρετώντας 1534 άτομα, καθώς κι τις οικογένειές τους.(ΕΕΤΑΑ, 2011).

Πρόγραμμα 'Βοήθεια στο σπίτι'

‘Τα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» είναι κινητές μονάδες παροχής πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας και εποπτεύονται από την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης κι Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ).

Αποτελούν κοινωνικές υποστηρικτικές υπηρεσίες ολοκληρωμένης φροντίδας και εξυπηρέτησης που παρέχονται κατ’ οίκον σε ηλικιωμένα, μοναχικά άτομα, άτομα με αναπηρία που χρήζουν βοήθειας. Μέσω του προγράμματος διασφαλίζεται η παραμονή των ηλικιωμένων και των μη δυνάμενων να αυτοεξυπηρετηθούν στο οικείο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, η αποφυγή ιδρυματοποίησης ή καταστάσεων κοινωνικού αποκλεισμού, με την εξασφάλιση αξιοπρεπούς και υγιούς διαβίωσης, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής τους.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας έθεσε ως πρωταρχικό στόχο της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής για την απασχόληση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την πλήρη απασχόληση. Θεμελιώδεις προκλήσεις του εκσυγχρονισμένου Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η προώθηση των ίσων ευκαιριών απασχόλησης, μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό.

Ο στόχος της ισότητας ευκαιριών αλλά κυρίως της αύξησης της απασχόλησης των γυναικών, μπορεί να επιτευχθεί εφόσον ενισχυθούν οι πολιτικές για την ισότητα των φύλων και εξεταστούν όλες οι προϋποθέσεις που επηρεάζουν την απόφαση των γυναικών να εργασθούν. Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» αποτελεί ενέργεια που προωθεί την πολιτική των ίσων ευκαιριών απασχόλησης και άσκησης της κοινωνικής πολιτικής .

Ο Σκοπός του προγράμματος είναι διττός :

1. Η παροχή οργανωμένης και συστηματικής πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας και μέριμνας, από ειδικούς επιστήμονες και καταρτισμένα στελέχη όπως επίσης και από εθελοντές και φορείς κοινωνικής αλληλεγγύης, σε μη αυτοεξυπηρετούμενους πολίτες, ηλικιωμένους, άτομα με αναπηρίες, με προτεραιότητα σε αυτούς που διαβιούν μόνοι και το εισόδημα τους δεν τους επιτρέπει να εξασφαλίσουν τις απαιτούμενες υπηρεσίες εξυπηρέτησης.

2. Η προώθηση των ίσων ευκαιριών απασχόλησης και η αύξηση της απασχολησιμότητας, ιδιαίτερα των γυναικών' (ΕΕΤΑΑ, 2012).

Στο πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι" εξυπηρετούνται κατά προτεραιότητα ευπαθείς κοινωνικά και οικονομικά ομάδες. Πιο συγκεκριμένα, προτεραιότητα δίνεται σε άτομα χωρίς οικογενειακό περιβάλλον, οι οποίοι αφενός δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν και αφετέρου έχουν χαμηλό εισόδημα.

Εικόνα 1: Λογότυπο προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι»

Πηγή: ΥΠΕΣ

‘Οι προσφερόμενες υπηρεσίες είναι οι εξής (αν και διαφέρουν ανάμεσα στα διάφορα προγράμματα):

- Συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη
- Ιατρική φροντίδα με προγραμματισμό προληπτικών εξετάσεων, παρέμβαση στην κρίση, αλλά και ιατρική υποστήριξη
- Νοσηλευτικές πράξεις, εμβολιασμοί
- Οικιακή Φροντίδα και ικανοποίηση πρακτικών αναγκών διαβίωσης, όπως καθαρισμός σπιτιού
- Μικροαγορές, πληρωμή λογαριασμών
- Συνοδεία στις διάφορες υπηρεσίες

Το πρόγραμμα στελεχώνεται από καταρτισμένα στελέχη και επιστήμονες όπως:

- Κοινωνικοί λειτουργοί που έχουν τη συνολική εποπτεία των ωφελούμενων, αξιολογώντας τα περιστατικά, παρέχοντας κοινωνική υποστήριξη, ερχόμενοι σε επαφή με συναρμόδιους φορείς και παραπέμποντας περιστατικά που δεν άπτονται των υπηρεσιών του προγράμματος.

- Νοσηλεύτές/τριες που προσφέρουν πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας και οι οποίες αφορούν σε κατ' οίκον επισκέψεις για τη μέτρηση και καταγραφή των ζωτικών σημείων, τον εμβολιασμό, την πραγματοποίηση νοσηλευτικών πράξεων (όπως περιποίηση τραύματος), τη συνταγογράφηση των φαρμάκων καθώς και συνοδεία σε νοσοκομεία για τις προγραμματισμένες εξετάσεις τους.

- Οικιακοί βοηθοί που αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση εξωτερικών εργασιών. Αναλαμβάνουν επίσης την προμήθεια των ηλικιωμένων με είδη άμεσης ανάγκης, καθώς και την καθαριότητα του σπιτιού τους.

Πέρα από τα παραπάνω, η συντροφιά και η ζεστασιά που προσφέρουν οι επαγγελματίες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα στους επωφελουμένους αποτελεί, ίσως τη σημαντικότερη υπηρεσία του προγράμματος.

Συνολικά στο πρόγραμμα απασχολούνται 4.500 εργαζόμενοι' (ΕΕΤΑΑ, 2012).

Η ιστορία της κοινωνικής δράσης "Βοήθειας στο σπίτι" είναι πολύ παλιά και ξεκινάει από τη δεκαετία του 80'. Πιο συγκεκριμένα από το 1989 κάποιοι δήμοι, χαρακτηριστική περίπτωση ο δήμος Αργυρούπολης προσφέρει το συγκεκριμένο πρόγραμμα σε άτομα προχωρημένης ηλικίας οι οποίοι δεν είχαν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας με επιχορήγηση από το τότε Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Το 1997 εφαρμόστηκε στο δήμο Περιστερίου το Πιλοτικό Πρόγραμμα 'Βοήθεια στο Σπίτι' και από το 1998 με την χρηματοδότηση του προγράμματος κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του Β' και Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και το ΕΣΠΑ αποφασίστηκε η επέκτασή του σε 102 δήμους σε όλη την Ελλάδα. Βέβαια τα λεφτά αυτά δίνονται με την συμφωνία της μετάβασης του προγράμματος σε βιώσιμο σύστημα το 2007 με την ένταξή του σε Δομές Κοινωνικών Επιχειρήσεων Κοινωνικής Φροντίδας. Κάτι τέτοιο όμως δεν υλοποιείται ποτέ και τελικά η Ελλάδα παίρνει παράταση μέχρι το 2010. Όμως ούτε το 2010 τηρήθηκαν τα συμφωνηθέντα με την Ευρωπαϊκή Ένωση και η χρηματοδότηση θα σταματούσε στα τέλη του έτους. Μετά όμως από τις αντιδράσεις των εργαζομένων στο συγκεκριμένο πρόγραμμα η κυβέρνηση κατάφερε τελικώς να εγκριθεί η χρηματοδότηση της δράσης "Βοήθεια στο σπίτι" και να συμφωνηθεί η εκ νέου επιχορήγηση και μετάβαση σε βιώσιμο σύστημα από τις 1/1/2012. Στο τέλος του 2011 ανακοινώθηκε η παράταση λειτουργίας του προγράμματος έως 31/06/2012 με συνολική χρηματοδότηση 35 εκατομμυρίων ευρώ από εθνικούς πόρους και προσπάθεια ένταξής του στο ΕΣΠΑ με σκοπό την άντληση χρηματοδότησης και από την Ευρωπαϊκή Ένωση(Άρθρο Εφημερίδας Χτύπος).

Σύμφωνα με τελευταία στοιχεία παρατείνεται μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου του 2012, το πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι", με Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου που εξέδωσαν οι υπουργοί Εσωτερικών και Εργασίας, οι οποίοι προέβησαν και σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να εξευρεθούν οι αναγκαίοι πόροι.(ΑΠΕ_ΜΠΕ, 2012).

2.4 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Το άρθρο των Michael Förster και Mark Pearson (2002) χρησιμοποιεί συγκριτικά στοιχεία από 20 χώρες του ΟΟΣΑ, με στόχο να διαπιστώσει αν τα αποτελέσματα είναι κοινά για όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ ή αφορούν απλά μεμονωμένες χώρες.

Αντίθετα με τις προηγούμενες συγκριτικές μελέτες, οι τάσεις της ανισότητας εξετάζονται για την πλειοψηφία των χωρών του ΟΟΣΑ και η μελέτη αυτή εξετάζει επίσης την αναδιανομή εισοδήματος μεταξύ του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας συγκριτικά με τον πληθυσμό που βρίσκεται κοντά σε ηλικία συνταξιοδότησης, ενώ ταυτόχρονα γίνονται αναλύσεις για τη σχετική και την απόλυτη φτώχεια. Επίσης περιγράφονται οι σύγχρονες τάσεις στην κατανομή του εισοδήματος στις χώρες του ΟΟΣΑ και προσδιορίζονται οι ομάδες πληθυσμού που ωφελούνται ή ζημιώνονται.

Ένας ορισμός για το εισόδημα που παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη μελέτη χρησιμοποιεί σαν εισοδηματική μονάδα το νοικοκυριό, το οποίο ορίζεται ως μια ομάδα ατόμων που μοιράζονται ένα σύνολο κοινών πόρων και αγαθών (Förster κ.ά., 2002).

Τα εισοδήματα καταγράφονται σε ετήσια βάση και ταξινομούνται σε 4 κατηγορίες:

- A) Ακαθάριστες αποδοχές: εισόδημα από μισθωτή εργασία
- B) Εισοδήματα ακαθάριστου κεφαλαίου και αυτοαπασχόλησης: οικονομικά οφέλη από μισθώματα ακίνητης περιουσίας, συντάξεις και όλα τα είδη ιδιωτικών συναλλαγών.
- Γ) Παροχές κοινωνικής ασφάλισης: όλα τα εισοδήματα από δημόσιους φορείς.
- Δ) Φόροι: άμεσοι φόροι εισοδήματος και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης εργαζομένων που επιβαρύνουν τα νοικοκυριά. Το οικιακό διαθέσιμο εισόδημα ορίζεται

ως το συνολικό εισόδημα αγοράς(A+B) προσθέτοντας τις παροχές μετρητών από τη δημόσια διοίκηση(Γ) και αφαιρώντας τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης(Δ). (Förster κ.ά., 2002).

Πίνακας 1: Σχετικό διαθέσιμο εισόδημα, κατά ομάδες ηλικιών

Το μέσο εισόδημα του συνόλου του πληθυσμού = 100

Age		0-17	18-25	26-40	41-50	51-65	65-75	75+
Greece	1988	94	104	108	111	102	84	79
Greece	1994	98	104	110	113	100	80	72

Πηγή: OECD questionnaire on distribution of household incomes (2000).

Στον παραπάνω πίνακα αποτυπώνεται το σχετικό διαθέσιμο εισόδημα του πληθυσμού της Ελλάδας για τα έτη 1988 και 1994 ανά ηλικιακή ομάδα. Ως μέσο εισόδημα του συνολικού πληθυσμού ορίζεται ο αριθμός 100. Με βάση λοιπόν τα στοιχεία παρατηρείται πως οι κάτοικοι που η ηλικία τους είναι μεγαλύτερη των 65 ετών διαθέτουν μικρότερο εισόδημα από το μέσο εισόδημα του πληθυσμού και μάλιστα το εισόδημα αυτό τείνει μειούμενο από το 1988 ως το 1994. Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε πως το εισόδημα των ηλικιωμένων(ηλικίας 65 και άνω) είναι το μικρότερο συγκριτικά με τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες.

Η συγκεκριμένη έρευνα κατέληξε στα εξής συμπεράσματα:

-Οι αλλαγές που σημειώθηκαν στη διανομή εισοδήματος κατά τα έτη (1992-2002) ευνοούν την παιδική ηλικία και τους ηλικιωμένους, ιδιαίτερα αυτούς που βρίσκονται κοντά σε ηλικία συνταξιοδότησης. Ταυτόχρονα, τα ποσοστά φτώχειας για τους ηλικιωμένους παρουσιάζουν πτωτική τάση σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ πλην Γερμανίας, Σουηδίας, Ηνωμένου Βασιλείου και ΗΠΑ, σε αντίθεση με τα ποσοστά φτώχειας των νεότερων ηλικιών που παρουσιάζουν από μικρή έως σημαντική άνοδο.

-Στις χώρες στις οποίες οι εισοδηματικές ανισότητες αυξήθηκαν, αυτό συνέβη κυρίως μεταξύ του πληθυσμού ηλικίας απασχόλησης και λιγότερο στα άτομα που βρίσκονται κοντά σε ηλικία συνταξιοδότησης.

Η πλέον πρόσφατη δημοσίευση που ασχολείται με εισοδήματα ηλικιωμένων προέρχεται από την Ολλανδία. (Knoef,, κ.ά., 2007). Στη συγκεκριμένη έρευνα

μελετάται διαχρονικά το εισόδημα από το 1989 έως σήμερα και παράλληλα προχωρά και σε μια μελλοντική πρόβλεψη μέχρι το 2020. Η έρευνα δεν αναφέρεται σε εισοδήματα μεμονωμένων ατόμων, αλλά κυρίως σε εισοδήματα νοικοκυριών. Η ανάλυση των δεδομένων ήταν τόσο ποσοτική, όσο και ποιοτική χρησιμοποιώντας μάλιστα και κάποια μοντέλα προσομοίωσης.

Τα δεδομένα που χρησιμοποιεί αντλήθηκαν:

A) Από το IPO(Income Panel Study) για τη χρονική περίοδο 1989-2007, όπου αφορά αντιπροσωπευτικό δείγμα νοικοκυριών και το δηλωθέν εισόδημα τους.

B) Από τη στατιστική υπηρεσία της Ολλανδίας για τη χρονική περίοδο 1995-2007.

Συμπεράσματα

- Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το μέσο εισόδημα των μελλοντικών συνταξιούχων θα είναι μεγαλύτερο από το μέσο σημερινό.

-Αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων, ιδιαίτερα των γυναικών συνταξιούχων, λόγω της αύξησής τους στο συνολικό εργατικό δυναμικό της χώρας.

-Για τα έτη 2008-2020 υπάρχει πρόβλεψη για αύξηση του εισοδήματος των ατόμων ηλικίας 65-90 ετών κατά 1%.

-Τα νοικοκυριά με υψηλά εισοδήματα θα δουν τα εισοδήματά τους να αυξάνονται ακόμα περισσότερο με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,2% κατά την περίοδο 2008-2020, σύμφωνα με τη μελλοντική πρόβλεψη.

-Τα 'ηλικιωμένα' νοικοκυριά που δε λαμβάνουν καθόλου επαγγελματική σύνταξη από 21% το 2007, θα φτάσουν το 15% το 2020 σύμφωνα με τη μελλοντική πρόβλεψη.

Ο Smith, 1994 πραγματοποίησε μια ποιοτική ανάλυση. Η χώρα διεξαγωγής της έρευνας ήταν οι ΗΠΑ και το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε ήταν 6.052 νοικοκυριά(8.204 άτομα) με τουλάχιστον ένα άτομο άνω των 70 ετών. Στην ανάλυση αυτή ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στην καταγωγή και τη χώρα προέλευσης των ατόμων του δείγματος. Οι πηγές εισοδήματος των συνταξιούχων στις ΗΠΑ είναι οι εξής:

- 1) Η αμοιβή από εργασία
- 2) Ιδιωτικές συντάξεις και συντάξεις από κοινωνική ασφάλιση
- 3) Κυβερνητικά προγράμματα

4) Εισοδήματα από ακίνητα και καταθέσεις

Τα εισοδήματα της πλειοψηφίας των ηλικιωμένων ηλικίας από 70 ετών και πάνω προέρχονται από συντάξεις κοινωνικής ασφάλισης.

Συμπεράσματα

-Από τα νοικοκυριά των ηλικιωμένων:

A) Το 10% έχει εισόδημα πάνω από 40.000 \$ το χρόνο και

B) Το 10% των λευκών ηλικιωμένων εισπράττουν το 43 % του μέσου εισοδήματος ενός λευκού νοικοκυριού.

-Ο κύριος λόγος του εισοδηματικού χάσματος είναι κυρίως η διαφορά στις αποταμιεύσεις που έχουν κάνει οι ηλικιωμένοι, καθώς και οι επενδύσεις τους και οι αποδόσεις αυτών.

-Τέλος, το επίπεδο υγείας σχετίζεται άμεσα με το επίπεδο πλούτου και ευημερίας των νοικοκυριών. Δηλαδή, όσο υψηλότερα εισοδήματα λαμβάνουν τα νοικοκυριά, τόσο καλύτερο επίπεδο υγείας έχουν.

Τελευταία σχετική έρευνα είναι αυτή των (DeNavas-Walt, Proctor, Lee, 2006). Η έρευνα αφορά τις ΗΠΑ και μελετά το εισόδημα, τη φτώχεια και την ασφαλιστική κάλυψη με δεδομένα που συλλέχθηκαν μέχρι το 2006. Το 20,5% του πληθυσμού των ΗΠΑ είναι ηλικίας 65 ετών και άνω. Από αυτούς το 37,1% ανήκουν στις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις με εισόδημα μικρότερο από 19.178 \$. Το 8,3% ανήκει στις υψηλές εισοδηματικές τάξεις με εισόδημα μεγαλύτερο των 91.705 \$ και το υπόλοιπο ποσοστό αντιπροσωπεύει τις μεσαίες εισοδηματικές τάξεις.

Όσον αφορά τη φτώχεια σε μία σύγκριση που έγινε μεταξύ των ετών 2004 και 2005 για τα άτομα ηλικία 65 και άνω, παρατηρείται αύξηση κατά 10,1% των ατόμων που βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας και συγκεκριμένα από 3.453.000 άτομα το 2004, το 2005 ο αριθμός έφτασε τα 3.603.000 σε ένα δείγμα 37.000.000 ατόμων.

Στην ίδια έρευνα και με δείγμα 45.306.000 ατόμων στις ηλικίες άνω των 65 ετών παρατηρείται μια μείωση της τάξης του 0,1% των ανασφάλιστων ατόμων και ειδικότερα από 493.000 το 2004, το 2005 ο αριθμός αυτός μειώνεται στις 459.000.

3. Δεδομένα

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη εργασία είναι κυρίως οικονομικά στοιχεία για τη χρονική περίοδο 2004-2010, περιγραφικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για τον εντοπισμό της θέσης εγκατάστασης των υπό μελέτη κοινωνικών παροχών και τέλος ένα διανυσματικό επίπεδο(vector layer) υποβάθρου.

Τα οικονομικά στοιχεία αντλήθηκαν από δύο πηγές. Αρχικά, μετά από αίτηση του συγγραφέα στη Διεύθυνση Παροχών του Μετοχικού Ταμείου Στρατού (ΜΤΣ) και στο τμήμα Διαχείρισης Χρηματικού του Ειδικού Κλάδου Οικονομικής Ενίσχυσης Μερισματούχων Στρατού (ΕΚΟΕΜΣ), παρελήφθησαν τα οικονομικά στοιχεία για τα έτη 2004 έως 2010, που αφορούν τις δύο χρηματικές παροχές οι οποίες δίδονται στους συνταξιούχους στρατιωτικούς ανά τρίμηνο. Τα παραπάνω δεδομένα δόθηκαν σε αρχείο μορφής excel, περιλαμβάνοντας τα ποσά που λάμβαναν οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί κατά τα έτη που προαναφέραμε καθώς και γεωγραφικές πληροφορίες που περιορίζονταν όμως στο επίπεδο των ταχυδρομικών κωδικών (Τ.Κ.). Η δεύτερη πηγή άντλησης οικονομικών δεδομένων είναι το Υπουργείο Οικονομικών και ειδικότερα η ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ,2012).

Από τα στατιστικά δελτία αντλήθηκαν στοιχεία για τα εισοδήματα των συνταξιούχων (Πίνακας 21) για την προαναφερθείσα χρονική περίοδο 2004-2010, που αφορά εισοδήματα που αποκτήθηκαν την περίοδο 2003 έως 2009 αντίστοιχα. Ο πίνακας 21 κάθε στατιστικού δελτίου περιέχει στοιχεία για τον αριθμό των φορολογικών δηλώσεων των συνταξιούχων και το μέσο δηλωθέν εισόδημα των συνταξιούχων σε επίπεδο νομού. Το μέσο δηλωθέν εισόδημα των συνταξιούχων για τον κάθε νομό υπολογίζεται αν διαιρέσουμε το συνολικό δηλωθέν εισόδημα των φορολογούμενων συνταξιούχων με το συνολικό αριθμό των φορολογικών δηλώσεων που έχουν υποβληθεί.

Εκτός από τα οικονομικά στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικά στοιχεία για τον εντοπισμό της θέσης των ΚΑΠΗ και ΚΗΦΗ ανά την Ελλάδα. Τα δεδομένα αυτά συλλέχθηκαν από την ιστοσελίδα της Ελληνικής Γeronτολογικής και Γηριατρικής Εταιρίας (www.gerontology.gr) και περιείχαν πληροφορίες για το νομό, το δήμο και τη διεύθυνση των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία και με τη βοήθεια του λογισμικού Google Earth εντοπίστηκαν οι ακριβείς θέσεις (γεωγραφικές συντεταγμένες) των εν λόγω εγκαταστάσεων και έτσι δημιουργήθηκε το αντίστοιχο

σημειακό διανυσματικό επίπεδο (point vector layer). Κατά τη διάρκεια της συλλογής δεδομένων για τη συγγραφή της εργασίας, έγιναν συνεχείς προσπάθειες για την άντληση επίσημων στοιχείων από το Υπουργείο Εσωτερικών για τις κοινωνικές παροχές, οι αρμοδιότητες των οποίων μετά την υλοποίηση του σχεδίου Καλλικράτης εκχωρήθηκαν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Παρόλες τις επισκέψεις και την επικοινωνία με τους αρμοδίους το Υπουργείο δεν είχε κάποια επίσημα στοιχεία διαθέσιμα ούτε για τη θέση και τον αριθμό των ΚΑΠΗ ή των άλλων παροχών, ούτε για τον ετήσιο προϋπολογισμό όλων αυτών των παροχών και αυτό έκανε ιδιαίτερα δύσκολη την περαιτέρω αναζήτηση και συλλογή στοιχείων.

Παράλληλα ιδιαίτερα χρήσιμες ήταν οι πληροφορίες που αντλήθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών για το πρόγραμμα ‘Βοήθεια στο σπίτι’ και την πορεία εξέλιξης του από την αρχή της λειτουργίας του μέχρι σήμερα.

Τέλος, το υπόβαθρο που χρησιμοποιήθηκε για την οπτικοποίηση και παραγωγή των τελικών χαρτών αντλήθηκε από την ιστοσελίδα των Δημόσιων, Ανοικτών Δεδομένων (geodata.gov.gr/geodata/index.php) και απεικονίζει τους 54 νομούς της Ελλάδας ως πολυγωνικές οντότητες.

Άξιο προς αναφορά είναι, πως η περιοχή του Αγίου Όρους ενώ εμπεριέχεται στο πολυγωνικό υπόβαθρο που χρησιμοποιούμε, εντούτοις δεν διατίθενται τα παραπάνω δεδομένα για τη συγκεκριμένη περιοχή, διότι αποτελεί αυτοδιοίκητο και αυτόνομο τμήμα της Ελλάδας και βρίσκεται υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εξωτερικών.

4. Μεθοδολογία

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναλυθούν τα μέσα και οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν στη παρούσα εργασία για την οπτικοποίηση, την ανάλυση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων, τα οποία προέκυψαν. Παρουσιάζονται επίσης δείκτες χωρικής αυτοσυσχέτισης και ανισοκατανομής εισοδήματος.

4.1 Περιγραφικά στατιστικά

Σε αυτήν την ενότητα θα προσπαθήσουμε να ορίσουμε τα περιγραφικά στατιστικά μέτρα (descriptive statistics) που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη εργασία για την κατασκευή χαρτών και για την εξαγωγή των τελικών αποτελεσμάτων. Έσκοπός της Περιγραφικής Στατιστικής είναι γενικά η άθροιση και σύνοψη δεδομένων. Ειδικότερα αποτελεί ένα στατιστικό εργαλείο με σκοπό την συγκέντρωση ταξινόμηση και παρουσίαση πρωτογενών δεδομένων σε κατανοητή μορφή. Γίνεται με την χρήση πινάκων (συχνοτήτων, διπλής εισόδου), γραφημάτων (ραβδογράμματα, θηκογράμματα, διασποράς), και στατιστικών μέτρων (μέτρα κεντρικής τάσης, μέτρα κύμανσης, και μεταβλητότητας). Κάθε πληθυσμός χαρακτηρίζεται από ορισμένες ιδιότητες οι οποίες προσδιορίζουν την φυσιογνωμία και την δομή του. Οι ιδιότητες αυτές εκφράζονται μέσω κάποιων αριθμητικών μεγεθών-μέτρων. Για ένα σύνολο ποσοτικών δεδομένων, το στατιστικό περιγραφικό μέτρο είναι ένας και μόνο αριθμός, ο οποίος υπολογίζεται από τα διαθέσιμα στοιχεία και παρέχει πληροφορίες σχετικά με την μορφή και δομή των δεδομένων. Το κύριο πλεονέκτημα των μέτρων είναι ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την διενέργεια εκτιμήσεων και τον έλεγχο στατιστικών υποθέσεων. (Ζήμερας, 2003:37).

Υπάρχουν δύο τύποι περιγραφικών μέτρων (Ζήμερας, 2003), (Παπαδόπουλος, 2008):

- τα μέτρα θέσης (measures of location) που προσδιορίζουν χαρακτηριστικές θέσεις μέσα στο εύρος των δεδομένων και
- τα **μέτρα μεταβλητότητας** (variability measures) που εκφράζουν τις αποκλίσεις των τιμών μιας μεταβλητής γύρω από τα μέτρα κέντρα τάσης, δίνουν δηλαδή περιληπτικά τη διασκόρπιση και μεταβλητότητα των δεδομένων.

Τα μέτρα θέσης που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη εργασία είναι:

A) Η *μέση τιμή*, η οποία αποτελεί το πιο γνωστό και το συνηθέστερα χρησιμοποιούμενο μέτρο θέσης (Ζαΐρης, 2005).

$$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

‘Η μέση τιμή είναι το ‘κέντρο ισορροπίας’ των δεδομένων. Για να καταλάβουμε τη φυσική της σημασία ας φανταστούμε μια σανίδα πάνω στην οποία σκορπίζουμε έναν αριθμό n ίδιων βαριδιών. Το σημείο στήριξης της σανίδας (ώστε να ισορροπεί σε οριζόντια θέση) είναι η μέση τιμή της θέσης των βαριδιών πάνω στη σανίδα.’(Κουγιουμτζής, 2011).

Στη συνέχεια παρατίθενται τα πλεονεκτήματα καθώς και τα μειονεκτήματα της μέσης τιμής (Παπαδόπουλος, 2012):

Πλεονεκτήματα

- Για τον υπολογισμό της χρησιμοποιούνται όλες οι τιμές.
- Είναι μοναδική για κάθε σύνολο δεδομένων.
- Είναι εύκολα κατανοητή.
- Ο υπολογισμός της είναι σχετικά εύκολος.
- Αξιοποιείται στη στατιστική συμπερασματολογία

Μειονεκτήματα

- Επηρεάζεται πολύ από ακραίες τιμές.
- Μπορεί να μην αντιστοιχεί σε δυνατή τιμή της μεταβλητής.
- Δεν υπολογίζεται για ποιοτικά δεδομένα.
- Είναι δύσκολος ο υπολογισμός της σε ομαδοποιημένα δεδομένα με ανοικτές τις ακραίες κλάσεις.

B) ‘Η *διάμεσος*, είναι ένα άλλο μέτρο του κέντρου των δεδομένων και ορίζεται ως η κεντρική τιμή όταν διατάξουμε τα δεδομένα σε αύξουσα σειρά. Θα τη συμβολίζουμε ως (M). Αν ο αριθμός n των δεδομένων είναι περιττός τότε η διάμεσος είναι η τιμή στη θέση $(n + 1)/2$, ενώ αν το n είναι άρτιος τότε είναι το ημίαθροισμα των τιμών στις θέσεις $\frac{n}{2}$ και $\frac{n}{2} + 1$. Για παράδειγμα σε δείγμα τριών τιμών η διάμεσος

είναι η δεύτερη μικρότερη τιμή και σε δείγμα τεσσάρων τιμών η διάμεσος είναι ο μέσος όρος της δεύτερης και τρίτης μικρότερης τιμής' (Κουγιουμτζής, 2011).

Τα μέτρα μεταβλητότητας που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη εργασία είναι:

A) Το *εύρος* των δεδομένων $R = x_{\max} - x_{\min}$ είναι η διαφορά της ελάχιστης από τη μέγιστη τιμή του δείγματος. Το εύρος υπολογίζεται εύκολα αλλά δεν είναι ανθεκτικό μέτρο μεταβλητότητας. Εξαρτάται μόνο από τις δύο ακραίες παρατηρήσεις $x_{\min}$ και $x_{\max}$ και αγνοεί τις υπόλοιπες παρατηρήσεις. Γι αυτό μπορεί να αλλάζει σημαντικά από δείγμα σε δείγμα (ίδιου πλήθους κι από τον ίδιο πληθυσμό). Γενικά το εύρος αυξάνει όταν μεγαλώνει το δείγμα καθώς αναμένεται να συμπεριληφθούν πιο ακραίες τιμές.

B) Ως μέγιστη τιμή ($x_{\max}$) ενός δείγματος n μπορούμε να ορίσουμε τον αριθμό, ο οποίος βρίσκεται δεξιότερα αν διατάξουμε το σύνολο των τιμών του δείγματος από το μικρότερο ως το μεγαλύτερο ξεκινώντας από τα αριστερά προς τα δεξιά.

Γ) Ως ελάχιστη τιμή ($x_{\min}$) ενός δείγματος n μπορούμε να ορίσουμε τον αριθμό, ο οποίος βρίσκεται αριστερότερα αν διατάξουμε το σύνολο των τιμών του δείγματος από το μικρότερο ως το μεγαλύτερο ξεκινώντας από τα αριστερά προς τα δεξιά.

Στη συνέχεια παρατίθενται τα πλεονεκτήματα καθώς και τα μειονεκτήματα του εύρους (Παπαδόπουλος, 2012):

Πλεονεκτήματα

- Είναι πολύ απλό στον υπολογισμό.
- Χρησιμοποιείται αρκετά στον έλεγχο ποιότητας.
- Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση της τυπικής απόκλισης.

Μειονεκτήματα

- Δε θεωρείται αξιόπιστο μέτρο διασποράς, επειδή βασίζεται μόνο στη μικρότερη και στη μεγαλύτερη παρατήρηση και συνεπώς είναι ευαίσθητο σε έκτροπες τιμές .
- Δε χρησιμοποιείται για περαιτέρω στατιστική ανάλυση.
- Μειονεκτεί ως μέτρο διασποράς γιατί δεν ελέγχει τη διασπορά των ενδιάμεσων τιμών.

4.2 Αποπληθωριστικός δείκτης

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ είναι ένας αριθμοδείκτης που μετρά τις μεταβολές όλων των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια οικονομία, δηλαδή του ΑΕΠ. Ισούται με το λόγο του ονομαστικού ΑΕΠ στο έτος βάσης προς το πραγματικό ΑΕΠ στο έτος που έχει επιλεγεί ως βάση επί εκατό. Μας βοηθά να βρούμε το μέρος της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ η οποία οφείλεται στην αύξηση των τιμών και όχι των παραγόμενων ποσοτήτων.(Σαρτζετάκης, 2006).

Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες αναπτυγμένες οικονομίες είναι το πρόβλημα του πληθωρισμού, δηλαδή το φαινόμενο της συνεχούς ανόδου του γενικού επιπέδου των τιμών. Κατά συνέπεια, από τον ορισμό του, ο πληθωρισμός ισοδυναμεί με μια συνεχή μείωση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος. Από πολλές οικονομικές θεωρίες, ο πληθωρισμός θεωρείται ένα νομισματικό φαινόμενο, δηλαδή ότι ο πληθωρισμός είναι αποτέλεσμα μόνο της αυξημένης προσφοράς χρήματος, μην επηρεάζοντας έτσι τα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας (δημόσιες δαπάνες, ιδιωτικές επενδύσεις, ιδιωτική κατανάλωση). Ένα παράδειγμα είναι ο υψηλός πληθωρισμός στην Ελλάδα τη δεκαετία του 80 που οφειλόταν εν μέρει στην εκτύπωση χρήματος από την Τράπεζα της Ελλάδος με σκοπό την κάλυψη των αυξημένων κυβερνητικών παροχών. Άλλες θεωρίες βρίσκουν ότι ο πληθωρισμός μπορεί να έχει ρίζες και σε μη νομισματικά φαινόμενα. Οι κεϋνσιανιστές οικονομολόγοι, για παράδειγμα, πιστεύουν ότι υπάρχουν τριβές στην οικονομία που μπορούν να προκαλούν πληθωρισμό.

Μπορεί ο πληθωρισμός να είναι κυρίως ένα νομισματικό φαινόμενο, στην δημιουργία του ωστόσο συμβάλλουν κι άλλοι παράγοντες. Τα αίτια του πληθωρισμού ταξινομούνται σε δυο μεγάλες κατηγορίες:

- Στα αίτια που δημιουργούν υπερβάλλουσα ζήτηση, όταν η συνολική ενεργός ζήτηση υπερβαίνει την συνολική προσφορά των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας.
- Στα αίτια που οφείλονται στις ατέλειες της αγοράς, τα οποία επιδρούν αυξητικά στο κόστος παραγωγής και εν συνεχεία στις τιμές.

Έτσι, δημιουργούνται δυο κατηγορίες πληθωρισμού: ζήτησης και κόστους. Όταν το επίπεδο των τιμών υψώνεται συνέχεια, λόγω αυξήσεως της ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες, τότε ο πληθωρισμός αυτός χαρακτηρίζεται πληθωρισμός ζήτησεως. Η αύξηση της ζήτησης χρήματος μπορεί να οφείλεται στην αύξηση των δημοσίων δαπανών, στις προσδοκίες του κοινού για επιδείνωση του πληθωρισμού καθώς επίσης, και στην αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό για εγχώρια εμπορεύματα. Ο πληθωρισμός κόστους, από την άλλη πλευρά, περιγράφει τη συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών ως επακόλουθο της αυξήσεως του κόστους παραγωγής ή της μείωσης της προσφοράς χρήματος. Στην ενίσχυσή του συντελούν παράγοντες όπως η ταχύτερη σε σχέση με την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας αύξηση των μισθών, η μεγαλύτερη σε σχέση με την αύξηση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου αύξηση των κερδών, η ανατίμηση των εισαγόμενων πρώτων υλών, η αύξηση του συντελεστή έμμεσης φορολογίας και η αύξηση του κόστους των δανειακών κεφαλαίων' (Γιαννοπούλου, 2010).

Οι αποπληθωριστές χρησιμοποιούνται σε χώρες, στις οποίες παρατηρείται το φαινόμενο του πληθωρισμού. Στην Ελλάδα ειδικότερα, υπάρχει θετικός πληθωρισμός και μάλιστα αρκετά υψηλός αν και σύμφωνα με κάποια τελευταία στοιχεία της Κομισιόν κατά το έτος που διανύουμε η ελληνική οικονομία θα εμφανίσει ήπιο αποπληθωρισμό για πρώτη φορά μετά από πενήντα χρόνια (Δεμίρης κ.ά., 2012). Στη συγκεκριμένη εργασία οι αποπληθωριστές θα χρησιμοποιηθούν, έτσι ώστε να μπορούμε να συγκρίνουμε ορθά τις μέσες ετήσιες απολαβές των συνταξιούχων για τη χρονική περίοδο 2004 έως 2010, καθώς και για την αντίστοιχη σύγκριση των ποσών που λαμβάνουν οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί από τα επικουρικά τους ταμεία για την ίδια χρονική διάρκεια.

Πίνακας 2: Αποπληθωριστής του ΑΕΠ για την Ελλάδα

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Αποπληθωριστής του ΑΕΠ (με έτος βάσης το 2005)	97,26493	100	102,5239	106,1547	111,1654	114,2698	116,2239

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα

4.3 Χωρική Αυτοσυσχέτιση

Η χωρική αυτοσυσχέτιση έχει εφαρμογές σε μια ποικιλία προβλημάτων τόσο από τις θετικές, όσο και από τις κοινωνικές επιστήμες. Κοινό χαρακτηριστικό πρόβλημα της χωρικής στατιστικής είναι ότι τα υπό μελέτη δεδομένα απαρτίζονται από μεταβλητές, οι παρατηρήσεις των οποίων αναπαριστώνται στο χώρο. Αυτές λοιπόν οι παρατηρήσεις δεν είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους, όπως επιτάσσει η κλασική Στατιστική(Κανάρογλου κ.ά., 2001).

‘Μια κατηγορία μεθόδων εξερεύνησης χωρικών δεδομένων είναι τεχνικές οι οποίες εξετάζουν αποκλειστικά τη χωρική εξάρτηση μεταξύ τιμών των διαφόρων χωρικών μονάδων (μέθοδοι χωρικής εξάρτησης). Δηλαδή, εστιάζονται στη χωρική συσχέτιση, γνωστή και ως χωρική αυτοσυσχέτιση και όχι τη συνδιασπορά, αφού επικεντρώνονται στη σχέση μεταξύ τιμών της ίδιας μεταβλητής που παρατηρούνται σε διαφορετικές θέσεις.’(Κουτσόπουλος, 2005,σελ. 137).

Η χωρική αυτοσυσχέτιση, εστιάζει το ενδιαφέρον της στο βαθμό που η τιμή μιας μεταβλητής σε κάποια θέση είναι παρόμοια με τις τιμές της ίδιας μεταβλητής, που βρίσκονται γεωγραφικά κοντά της(Goodchild, 1987). Δηλαδή, η συσχέτιση μας δείχνει αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ των τιμών μιας συγκεκριμένης μεταβλητής σε εγγύς περιοχές. Όπως αναφέρει άλλωστε και ο καθηγητής Waldo Tobler (1970) στον πρώτο νόμο της γεωγραφίας, τα πάντα σχετίζονται μεταξύ τους αλλά τα κοντινά πράγματα σχετίζονται περισσότερο μεταξύ τους από ότι τα απομακρυσμένα(Tobler, 1970).

Για τον προσδιορισμό του βαθμού χωρικής αυτοσυσχέτισης μιας μεταβλητής υπάρχουν διάφορες τεχνικές και οι αντίστοιχοι δείκτες που υπολογίζουν. Οι πιο διαδεδομένοι δείκτες είναι οι:

- Morans'I
- Getis G
- Geary's

Στην παρούσα εργασία για την αξιολόγηση της χωρικής αυτοσυσχέτισης χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης Morans'I, για να ερευνήσουμε κατά πόσο το μέσο αποπληθωρισμένο δηλωθέν εισόδημα των συνταξιούχων εξαρτάται από τη θέση που εντοπίζεται στον ελλαδικό χώρο. Ο συγκεκριμένος δείκτης είναι από τους παλαιότερους στατιστικούς δείκτες και για τον υπολογισμό του έχουν δοθεί δύο τύποι. Ο πρώτος δόθηκε από τον ερευνητή Moran και ο δεύτερος από τους Cliff και Ord, οι τύποι των οποίων παρουσιάζονται παρακάτω:

Ο πρώτος ορισμός του δείκτη I από το Moran είναι (Moran, 1948):

$$I = \frac{n}{2A} \frac{\sum_i \sum_j w_{ij} z_i z_j}{\sum_{i=1}^n z_i^2}$$

Όπου $z_i = x_i - \bar{x}$, $\bar{x}$ είναι ο μέσος των τιμών x , A είναι ο συνολικός αριθμός συνδέσεων στο σύστημα με βάση τη γειτνίαση και w_{ij} είναι τα βάρη.

Ο δεύτερος τύπος υπολογισμού του δείκτη δόθηκε από τους Cliff και Ord(1981):

$$I = \frac{n \sum \sum w_{ij} (x_i - \bar{x})(x_j - \bar{x})}{W \sum (x_i - \bar{x})^2}$$

Όπου x_i είναι η τιμή του x στο σημείο i , $\bar{x}$ είναι η μέση τιμή του x και $W = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n w_{ij}$ είναι το άθροισμα των βαρών w_{ij} .

Ο δείκτης Moran's I είναι καθαρός αριθμός και λαμβάνει τιμές από -1 έως 1.

- Όταν η τιμή είναι θετική ($I > 0$) υπάρχει θετική χωρική αυτοσυσχέτιση, άρα οι τιμές που λαμβάνει η εξεταζόμενη μεταβλητή παρουσιάζουν συγκέντρωση στο χώρο. Ο εντοπισμός της θετικής αυτοσυσχέτισης βοηθά στην ερμηνεία της ευρύτερης περιοχής όπου οι οντότητες λειτουργούν με την ίδια ένταση.
- Όταν η τιμή είναι αρνητική ($I < 0$) υπάρχει αρνητική χωρική αυτοσυσχέτιση, άρα μεγάλες τιμές της εξεταζόμενης μεταβλητής γειτνιάζουν με μικρές τιμές. Η ύπαρξη αρνητικής χωρικής αυτοσυσχέτισης υποδεικνύει την ύπαρξη περιοχών που διακόπτουν τη συνέχεια ενός φαινομένου οι οποίες είτε υπερτερούν, είτε υστερούν από την ευρύτερη περιοχή.

- Όταν η τιμή είναι μηδενική ($I = 0$) δεν υπάρχει καμία χωρική αυτοσυσχέτιση, καθώς φανερώνεται ένα τυχαίο πρότυπο (Κανάρογλου κ.α., 2001).

Για τον υπολογισμό του δείκτη Moran's I χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό ArcGIS και συγκεκριμένα η έκδοση 9.3.

4.4 Δείκτες Μέτρησης Ανισοτήτων

Για την αναζήτηση και τον υπολογισμό ανισοτήτων στο μέσο δηλωθέν αποπληθωρισμένο εισόδημα των συνταξιούχων ανά νομό επιλέχθηκαν οι δείκτες Gini και Theil. Παρακάτω παρουσιάζονται και αναλύονται με σαφήνεια οι δύο δείκτες καθώς και η ερμηνεία των αποτελεσμάτων τους.

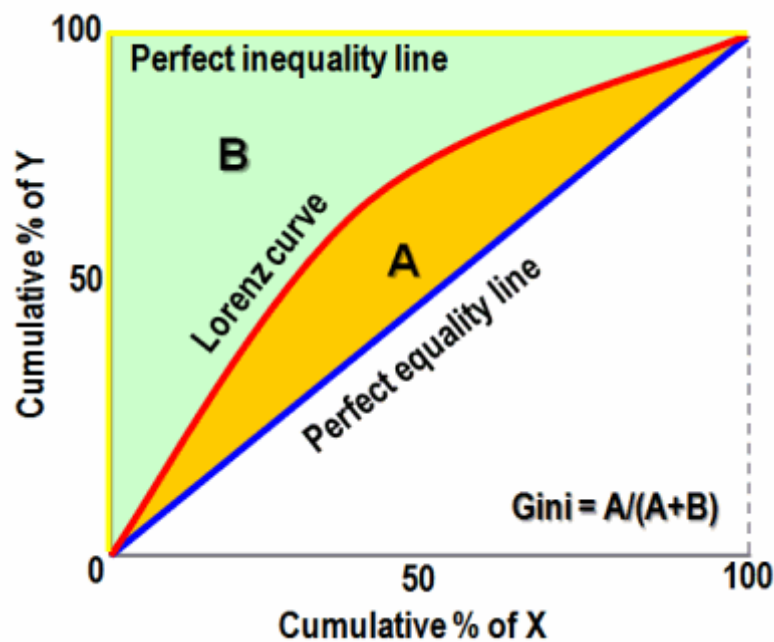
Δείκτης Gini

Ο δείκτης Gini επινοήθηκε από τον Ιταλό στατιστικό Corrado Gini και δημοσιεύτηκε το 1912 για πρώτη φορά στο άρθρο του “Variability and Mutuability”. Ο συντελεστής Gini ορίζεται ως ο λόγος των αθροιστικών μεριδίων του πληθυσμού, κατανεμημένου ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος, προς το αθροιστικό μερίδιο του συνολικού ποσού που λαμβάνουν. Η τιμή του κυμαίνεται από 0 (πλήρης ισότητα) έως 1 (πλήρης εισοδηματική ανισότητα). Πολύ χαμηλές τιμές του δείκτη Gini δηλώνουν ομοιότητα μεταξύ των κατανομών του εισοδήματος ή κατανομών πλούτου στα διάφορα στρώματα του πληθυσμού, ενώ από την άλλη πλευρά πολύ υψηλός δείκτης φανερώνει μεγάλες διαφορές στην κατανομή του εισοδήματος και του πλούτου στα διάφορα στρώματα του πληθυσμού. Για παράδειγμα αν όλο το εθνικό εισόδημα ήταν συγκεντρωμένο σε ένα άτομο, ο συντελεστής Gini θα ήταν 1. Αν ο συντελεστής Gini ήταν π.χ. 0,20, αυτό σημαίνει ότι αν πάρουμε δύο τυχαία άτομα, τότε αναμένουμε ότι το εισόδημά τους θα διαφέρει κατά 20% του μέσου όρου (ΕΛΣΤΑΤ, 2012).

‘Ο δείκτης του Gini υπολογίζεται σε συνδυασμό με την καμπύλη ισοκατανομής του Lorenz. Γραφικά απεικονίζεται με το διάγραμμα διασκορπισμού ανάμεσα στην αθροιστική σχετική κατανομή του πληθυσμού κατά εισοδηματικό κλιμάκιο (από το χαμηλότερο προς το υψηλότερο) σε συνάρτηση με την αθροιστική σχετική κατανομή του εισοδήματος που αποκτήθηκε επίσης κατά εισοδηματική κλίμακα. Μαθηματικά

εκφράζεται με το εμβαδόν της περιοχής που περικλείεται ανάμεσα στην καμπύλη ανισοκατανομής και την καμπύλη (ευθεία) πλήρους ισοκατανομής, όπως φαίνεται και στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 2: Γραφική αναπαράσταση της καμπύλης Lorenz

Πηγή: <http://people.hofstra.edu/geotrans/eng/methods/gini.html>

Ο μαθηματικός τύπος υπολογισμού του δείκτη Gini είναι:

$$G = \left[\sum_{i=1}^k X_i * Y_{i+1} \right] - \left[\sum_{i=1}^k X_{i+1} * Y_i \right]$$

Όπου k είναι ο αριθμός των εισοδηματικών κλιμακίων της διαθέσιμης κατανομής και X_i , Y_i είναι οι αντίστοιχες αθροιστικές σχετικές συχνότητες της κατανομής του πληθυσμού και του εισοδήματος αντίστοιχα.

- Αν η τιμή του δείκτη είναι 0 σημαίνει ότι υπάρχει πλήρης ισοκατανομή των εισοδημάτων στον πληθυσμό.
- Αν η τιμή του δείκτη είναι 1 σημαίνει ότι υπάρχει πλήρης ανισοκατανομή των εισοδημάτων στον πληθυσμό.

- Όσο υψηλότερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερη είναι και η ανισοκατανομή του πλούτου στον πληθυσμό (Καλογήρου, κ.α., 2011).

Δείκτης Theil

Ο δείκτης Theil χρησιμοποιείται και καταμετρά επίσης την ανισοκατανομή εισοδήματος στις χωρικές ενότητες. Το βασικό του πλεονέκτημα, είναι η δυνατότητα «αποσύνθεσής» του σε ομάδες πληθυσμού ή χωρικές ενότητες.

Ο μαθηματικός τύπος υπολογισμού του δείκτη Theil είναι (Καλογήρου, κ.α., 2011):

$$T = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^n \left(\frac{x_i}{\bar{x}} \ln \frac{x_i}{\bar{x}} \right)$$

Όπου x_i το εισόδημα του ατόμου i ή το κατά κεφαλήν εισόδημα της γεωγραφικής περιοχής i . Οι τιμές που λαμβάνει ο δείκτης T κυμαίνονται μεταξύ 0 και $\ln(N)$. Όταν η τιμή είναι 0, τότε υπάρχει απόλυτη ισοκατανομή, ενώ όταν η τιμή ισούται με $\ln(N)$, τότε υπάρχει απόλυτη ανισοκατανομή.

Οι ιδιαιτερότητες του δείκτη Theil τον καθιστούν ιδιαίτερα χρήσιμο στη μελέτη χωρικών ανισοτήτων. Οι δύο βασικές ιδιότητες του είναι πως αρχικά όσο και αν μεταβληθούν οι τιμές της μεταβλητής κατ' αναλογία παραμένει ανεπηρέαστος, ενώ ανεπηρέαστος παραμένει και σε τυχόν μεταβολές μεταξύ τιμών του εισοδήματος.

Ο υπολογισμός των δεικτών Gini και Theil υλοποιήθηκε μέσω του στατιστικού πακέτου ανοιχτού κώδικα R (έκδοση 2.14). (www.r-projects.org, 2012)

4.5 Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών

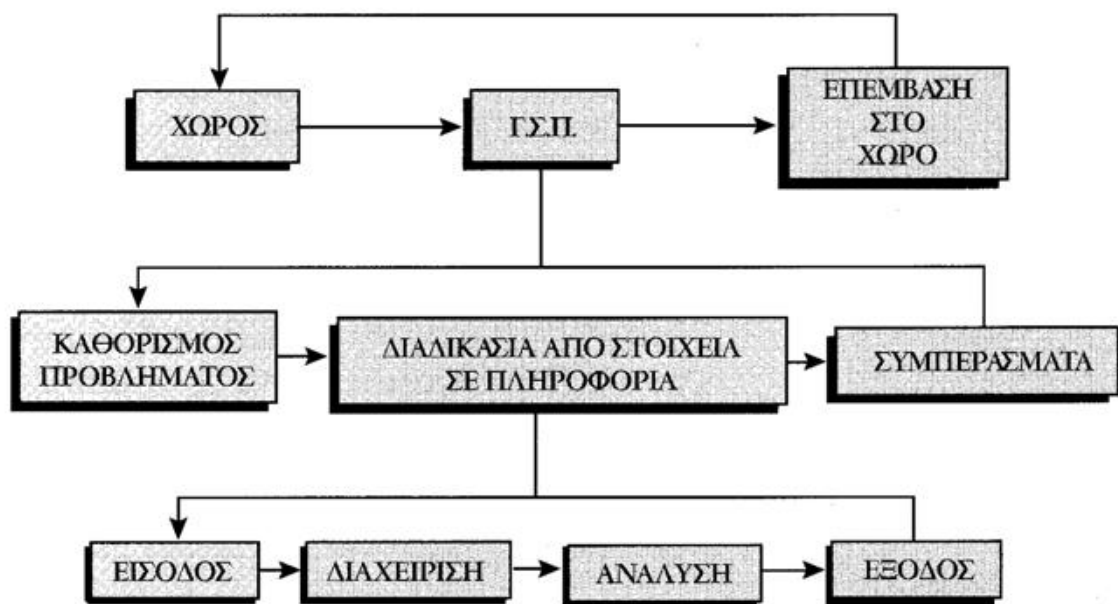
Τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών (Σ.Γ.Π.) αποτελούν ένα σύνολο υλικού, λογισμικού, διαδικασιών και εργαλείων που χρησιμοποιείται για τη συλλογή, αποθήκευση, ανάκληση, διαχείριση, ανάλυση, μοντελοποίηση και απεικόνιση των χωρικών δεδομένων του πραγματικού κόσμου (Burrough, 1983, Χαλκιάς, 2007).

Τα Σ.Γ.Π. αποτελούνται από τρία βασικά συστατικά. Αυτά είναι:

1. Τα μηχανήματα ή το υλικό (hardware) και πιο συγκεκριμένα η κεντρική μονάδα, τα περιφερειακά και το τερματικό.
2. Το λογισμικό (software) το οποίο αποτελείται από: το λογισμικό εισαγωγής και επαλήθευσης στοιχείων, το λογισμικό αποθήκευσης και διαχείρισης στοιχείων, το λογισμικό μετασχηματισμού στοιχείων, το λογισμικό παρουσίασης, το λογισμικό αναζητήσεων και το λογισμικό ανάλυσης χώρου.
3. Τα διαθέσιμα τα οποία παίζουν καθοριστικό ρόλο με την μορφή των δεδομένων, των ανθρώπων και της οργανωτικής υποδομής (Burrough κ.α., 1998).

‘Ο όρος Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών αναφέρεται σε κάθε σύστημα Η/Υ που έχει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται γεωγραφικά δεδομένα. Σε ένα ΣΓΠ τα γεωγραφικά δεδομένα αναπαριστώνται είτε με διανυσματική, είτε με ψηφιδωτή μορφή. Τα ΣΓΠ δεν περιλαμβάνουν μόνο το λογισμικό, αλλά και όλες τις απαραίτητες συσκευές για την εισαγωγή και τη δημιουργία χαρτών. Επιπρόσθετα, όλα τα δεδομένα(διανυσματικά και ψηφιδωτά) είναι γεωκαταχωρημένα, δηλαδή είναι άμεσα συνδεδεμένα με μια συγκεκριμένη τοποθεσία της επιφάνειας της γης μέσω ενός συστήματος συντεταγμένων ή κάποιου άλλου χαρακτηριστικού’(Κουτσόπουλος, 2005, σελ. 235).

Επιπλέον, στο παρακάτω σχήμα που παρουσιάζει τα στάδια και τις διαδικασίες ενός Σ.Γ.Π., μπορεί κανείς να διακρίνει όχι μόνο τις σχέσεις εξάρτησης που αναπτύσσονται μεταξύ των διαδικασιών του συστήματος, αλλά και τη σχέση του ίδιου συστήματος με τον χώρο.

Εικόνα 3: Στάδια και διαδικασίες σε ένα Γ.Σ.Π. (Πηγή: Χαραλάμπους και Σακελλαρίου, 2005).

Σε γενικές γραμμές τα πλεονεκτήματα των Σ.Γ.Π. είναι Τα δεδομένα διατηρούνται σε ψηφιακή μορφή ώστε να καταλαμβάνουν ελάχιστο χώρο και να είναι εύκολα προσβάσιμα.

- Γεωγραφικές βάσεις δεδομένων είναι δυνατόν να δημιουργηθούν για οποιοδήποτε αντικείμενο, χαρακτηριστικό, ιδιότητα ή συνδυασμός αυτών. Τα δεδομένα μπορούν να ενσωματωθούν στη βάση δεδομένων με ή χωρίς αλλαγές και επεξεργασία, εφόσον είναι προσανατολισμένα στο χώρο.
- Τα προγράμματα με διάφορους αλγόριθμους μπορούν να κάνουν διάφορες μορφές επεξεργασίας, όπως μετρήσεις, μετατροπές κλπ.
- Τα αποτελέσματα εξάγονται γρήγορα και μπορεί να αποτελούνται από μεμονωμένα ή σύνθετα θέματα, για οποιαδήποτε γεωγραφική θέση της βάσης δεδομένων και σε οποιαδήποτε κλίμακα.
- Εύκολη πρόσβαση στη βάση δεδομένων για ενημέρωση ή περεταίρω αλλαγές.

Η ανάλυση πραγματοποιείται με πολύ μικρότερο κόστος και σε λιγότερο χρόνο απ' ότι με τις κλασσικές μεθόδους (πχ στην περίπτωση συνδυασμού πολλών θεματικών χαρτών). (Αστάρης & Οικονομίδης 2004):

Τα μειονεκτήματα των G.I.S είναι πολύ λιγότερα σε σύγκριση με τα πλεονεκτήματα:

- Η αποτελεσματική χρήση του συστήματος προϋποθέτει την άρτια εκπαίδευση του κατάλληλου προσωπικού.

Στην παρούσα εργασία η χρήση των ΣΓΠ θα γίνει σε πολύγωνα και ειδικότερα στους νομούς της Ελλάδας. Εξετάζοντας λοιπόν τα οικονομικά στοιχεία που συλλέχθηκαν και εξετάστηκαν σε συνδυασμό με την οπτικοποίηση τους μέσω των ΣΓΠ μπορούμε να εξάγουμε μια γενική εικόνα για τη χωρική κατανομή των εισοδημάτων ανά την Ελλάδα.

4.6 Θεματικός Χάρτης

Η Θεματική Χαρτογραφία είναι ο κλάδος της Χαρτογραφίας που έχει ως αντικείμενο τη σύνθεση θεματικών χαρτών. Το κύριο αντικείμενο της Θεματικής Χαρτογραφίας είναι η γραφική απεικόνιση και ειδικότερα η χαρτογραφική αναπαράσταση με κατάλληλες τεχνικές, φαινομένων που έχουν κατανομή στον γεωγραφικό χώρο, είτε αυτός είναι ο φυσικός είτε ο ανθρωπογενής. Τα φαινόμενα αυτά μπορεί να είναι καταγεγραμμένα μέσω ποιοτικών ή (κυρίως) ποσοτικών χαρακτηριστικών και μεγεθών.

Η Θεματική Χαρτογραφία αποτελεί μια σειρά από καθαρά εφαρμοσμένες διαδικασίες και μεθοδολογίες. Μπορεί να θεωρηθεί και ως επιστήμη, εφόσον βασίζεται σε θεωρητικές επιστήμες όπως τα μαθηματικά, αλλά και ως τέχνη, αφού στόχος της είναι η ισορροπία μεταξύ της αισθητικής και της γρήγορης αντίληψης των φαινομένων που απεικονίζει ο θεματικός χάρτης (Νάκος, κ.α., 1992).

Τα σημαντικότερα θέματα που περιλαμβάνει το γνωστικό αντικείμενο της Θεματικής Χαρτογραφίας είναι:

1. Η οπτικοποίηση δεδομένων και φαινομένων που κατανέμονται στον γεωγραφικό χώρο.
2. Η χωρική δειγματοληψία και η βασική στατιστική επεξεργασία.
3. Η ομαδοποίηση ποσοτικών δεδομένων.

4. Η σωστή χρήση του χρώματος μέσα από τη χρωματική θεωρία και τα σχετικά μοντέλα χρωμάτων.
5. Ο χαρτογραφικός σχεδιασμός και η απόδοση με διάφορους συμβολισμούς (π.χ. σημειακά, γραμμικά και επιφανειακά σύμβολα).
6. Η ισαριθμική (ή ισοπληθής) απεικόνιση.
7. Η χωροπληθής (ή δασυμετρική) απεικόνιση.
8. Οι χάρτες κουκίδων και τα χαρτογράμματα.
9. Οι Τοπολογικές και εστιακές/πολυεστιακές απεικονίσεις.
10. Η Πολυμεταβλητή και Δυναμική χαρτογραφική απόδοση.

Στην συγκεκριμένη εργασία μέσω των ΣΓΠ κατασκευάστηκαν θεματικοί χάρτες, οι οποίοι αναπαριστούν γραφικά τα οικονομικά στοιχεία που συλλέχθηκαν για τα εισοδήματα των συνταξιούχων, καθώς και για τα μέσα ετήσια αποπληθωρισμένα ποσά που λαμβάνουν οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί από τα δύο επικουρικά τους ταμεία. Παράλληλα, δημιουργήθηκαν και χάρτες με σημειακές παρατηρήσεις οι οποίες μας δίνουν τη θέση των εγκαταστάσεων των κοινωνικών παροχών που λειτουργούν υπό την αιγίδα των ΟΤΑ στον ελλαδικό χώρο.

4.7 Δείκτης ΚΗΦΗ

Τέλος κατασκευάστηκε ένας καινούριος σύνθετος δείκτης τα αποτελέσματα του οποίου θα παρουσιαστούν στο επόμενο κεφάλαιο. Ο δείκτης αυτός ονομάζεται ΚΗΦΗ ανά 1000 κατοίκους και ο μαθηματικός τύπος υπολογισμού του είναι: αριθμός ΚΗΦΗ ανά νομό επί 1000/ τον πληθυσμό ηλικίας 65 ετών και άνω, του οποίου τα στοιχεία αντλήθηκαν από την απογραφή του 2001.

$$\Delta = \frac{\text{αριθμός ΚΗΦΗ ανά νομό}}{\text{πληθυσμός ηλικίας 65 ετών και άνω}} * 1000$$

5. Ανάλυση αποτελεσμάτων

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την επεξεργασία των δεδομένων που αφορούν τα εισοδήματα των συνταξιούχων και οι κοινωνικές παροχές τις οποίες απολαμβάνουν μέσω των ΟΤΑ. Παρακάτω παρατίθενται τα περιγραφικά στατιστικά (αποπληθωρισμένα και μη) των εισοδημάτων των συνταξιούχων. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του δείκτη χωρικής αυτοσυσχέτισης και των δεικτών ανισότητας. Τέλος, παρουσιάζονται οι θεματικοί χάρτες με την κατανομή των αποπληθωρισμένων μέσων ετήσιων εισοδημάτων των συνταξιούχων για τη χρονική περίοδο 2004 έως 2009 και οι θεματικοί χάρτες που αφορούν τη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων των ΚΑΠΗ και ΚΗΦΗ στην Ελλάδα καθώς κι ο θεματικός χάρτης που αναπαριστά το δείκτη ΚΗΦΗ, που κατασκευάστηκε και ορίστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ανά νομό.

Μέσω της παρουσίασης των παραπάνω θα μπορούν πλέον να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για τη χωρική κατανομή των εισοδημάτων των συνταξιούχων στους νομούς της Ελλάδας, καθώς και για τις ανισότητες που παρουσιάζονται.

Περιγραφικά στατιστικά

Πίνακας 3: Περιγραφικά Στατιστικά των μέσων ετήσιων εισοδημάτων των συνταξιούχων για τη χρονική περίοδο 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	9897,40	10536,49	11338,47	12176,67	13397,82	14026,87
ΔΙΑΜΕΣΟΣ	9820,12	10370,41	11186,70	12048,63	13261,41	13823,85
ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	14166,83	15440,64	16453,79	17509,10	18950,77	19785,27
ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	8280,25	8905,86	9532,25	10181,97	11324,04	11627,55
ΕΥΡΟΣ	5886,58	6534,78	6921,54	7327,13	7626,73	8157,72

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στον παραπάνω πίνακα (Πίνακας 3) παρουσιάζονται τα περιγραφικά στατιστικά για τα μέσα ετήσια εισοδήματα που λαμβάνουν οι συνταξιούχοι για τα έτη 2004 έως 2009. Μετά από την επεξεργασία των αρχικών δεδομένων υπολογίστηκαν η μέση τιμή, η διάμεσος, η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή και το εύρος. Παρατηρείται, λοιπόν αρκετά αύξηση της μέσης τιμής των εισοδημάτων διαχρονικά και το ίδιο ισχύει και για τη διάμεσο. Ακριβώς ίδια πορεία ακολουθούν και η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή με τη

μέγιστη να αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό. Τέλος, το εύρος μας δείχνει την ύπαρξη ανισοτήτων καθώς και την περαιτέρω διεύρυνση των ανισοτήτων αυτών. Αυτό συμβαίνει διότι η τιμή του εύρους αυξάνεται και αυτή διαχρονικά.

Πίνακας 4: Περιγραφικά Στατιστικά των μέσων ετήσιων αποπληθωρισμένων εισοδημάτων των συνταξιούχων για τη χρονική περίοδο 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	10175,71	10536,49	11059,34	11470,68	12052,15	12275,22
ΔΙΑΜΕΣΟΣ	10096,26	10370,41	10911,30	11350,06	11929,44	12097,56
ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	14565,20	15440,64	16048,73	16493,94	17047,37	17314,53
ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	8513,09	8905,86	9297,59	9591,63	10186,66	10175,52
ΕΥΡΟΣ	6052,11	6534,78	6751,15	6902,31	6860,71	7139,00

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αντίστοιχα στον Πίνακα 4 ο οποίος παραθέτει τα αποπληθωρισμένα μέσα ετήσια εισοδήματα των συνταξιούχων ισχύει ότι και στον Πίνακα 3 με τη μόνη διαφοροποίηση ότι οι μεταβολές που σημειώνονται στους στατιστικούς δείκτες είναι πιο μικρές.

Χωρική Αυτοσυσχέτιση

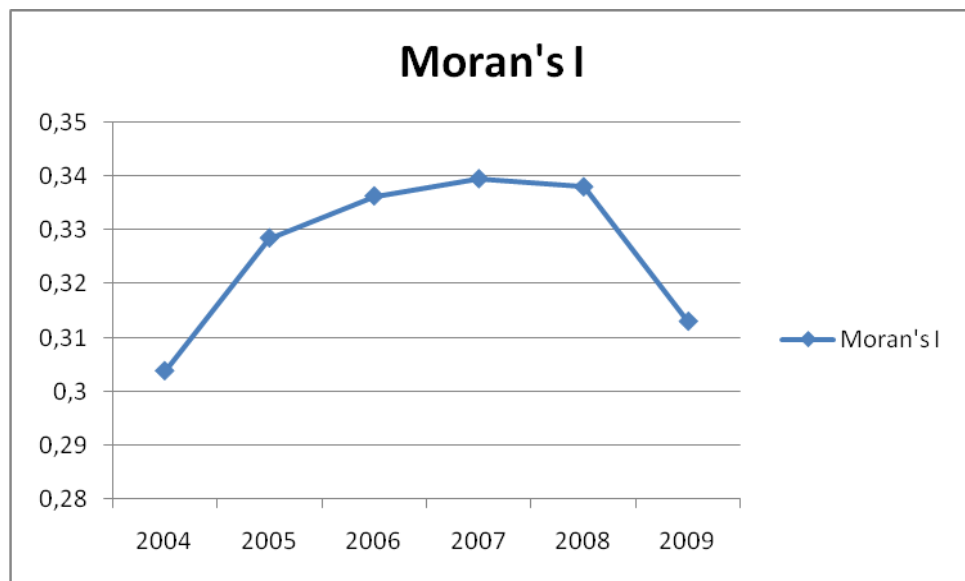
Στη συγκεκριμένη ενότητα υπολογίστηκε η τιμή του δείκτη Moran's I με τη χρήση του λογισμικού Geoda. Παρατηρείται πως για όλα τα οικονομικά έτη ο δείκτης έχει θετική τιμή. Άρα καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως υπάρχει διαχρονικά χωρική αυτοσυσχέτιση. Αρχικά υπολογίστηκαν οι τοπικοί δείκτες και ο τρόπος επιλογής βαρών έγινε με τη μέθοδο k κοντινότερων γειτόνων και επιλέχθηκαν 4 γείτονες.

Πίνακας 5: Αποτελέσματα δείκτη Moran's I για τη χρονική περίοδο 2004-2009

Ετος	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Moran's I	0,304	0,329	0,336	0,340	0,338	0,313
p-value	0,001	0,002	0,001	0,001	0,001	0,001

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

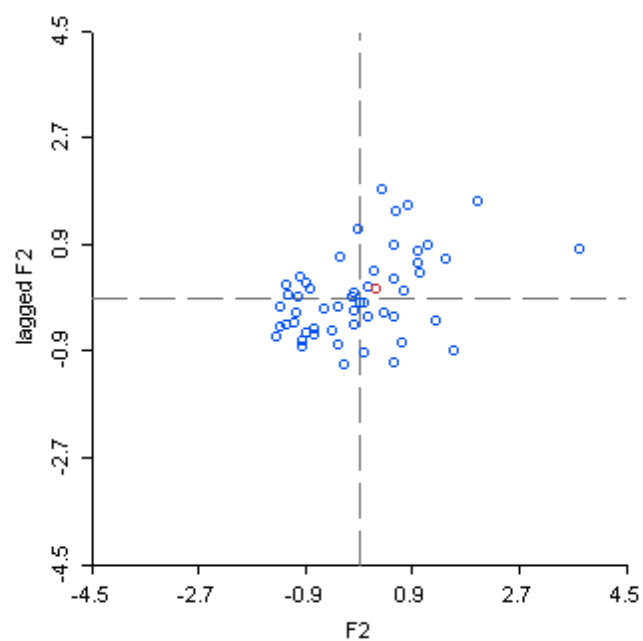
Σχήμα 1: Διαχρονική εξέλιξη του δείκτη χωρικής αυτοσυσχέτισης εισοδημάτων των συνταξιούχων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

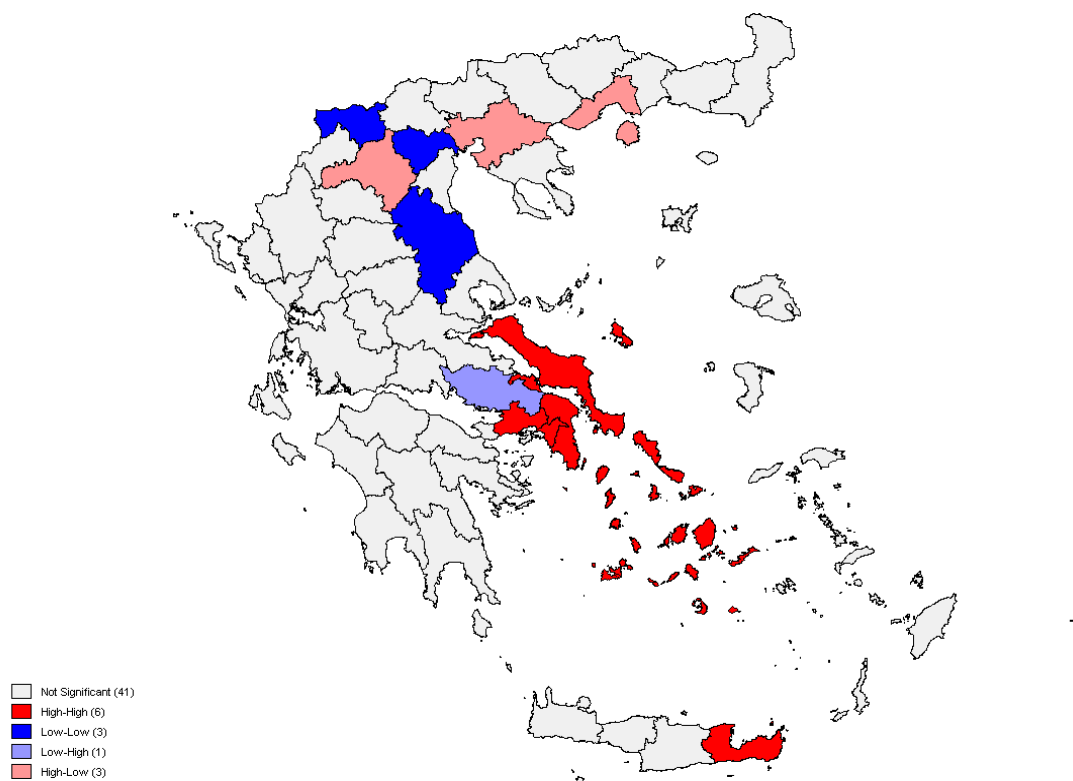
Η τιμή είναι $I = 0,3038$ και μετά από 999 επαναλήψεις βρέθηκε ότι η τιμή αυτή είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value} = 0,001$). Μεγάλη συγκέντρωση τιμών παρατηρείται στο πρώτο και στο τρίτο τεταρτημόριο, κάτι που υποδηλώνει την ύπαρξη θετικής αυτοσυσχέτισης. Επίσης, από το παρακάτω σχήμα φαίνεται η μεγάλη διασπορά τιμών και η ύπαρξη εστιών μεγάλων και μικρών τιμών.

Σχήμα 2: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2004

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

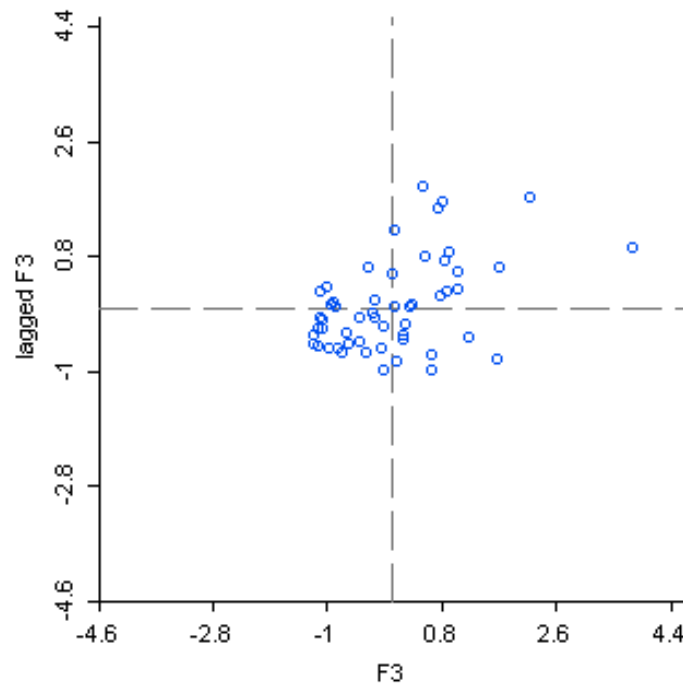
Χάρτης 1: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2004

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με το Χάρτη 1, έξι νομοί αποτελούν το κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με παρόμοια υψηλές τιμές και συγκεκριμένα είναι οι νομοί Ευβοίας, Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Κυκλάδων και Λασιθίου. Οι νομοί Λάρισας, Φλώρινας και Ημαθίας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με παρόμοια χαμηλές τιμές. Οι νομοί Κοζάνης, Θεσσαλονίκης και Καβάλας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με υψηλή τιμή του δείκτη, που όμως περικλύονται από νομούς με χαμηλή τιμή. Αντίθετα, ο νομός Βοιωτίας αποτελεί νομό με χαμηλή τιμή του δείκτη που περικλύεται από νομούς με υψηλή τιμή. Οι υπόλοιποι 41 νομοί έχουν στατιστικά μη σημαντικό τοπικό Moran's I και έτσι δεν ταξινομήθηκαν.

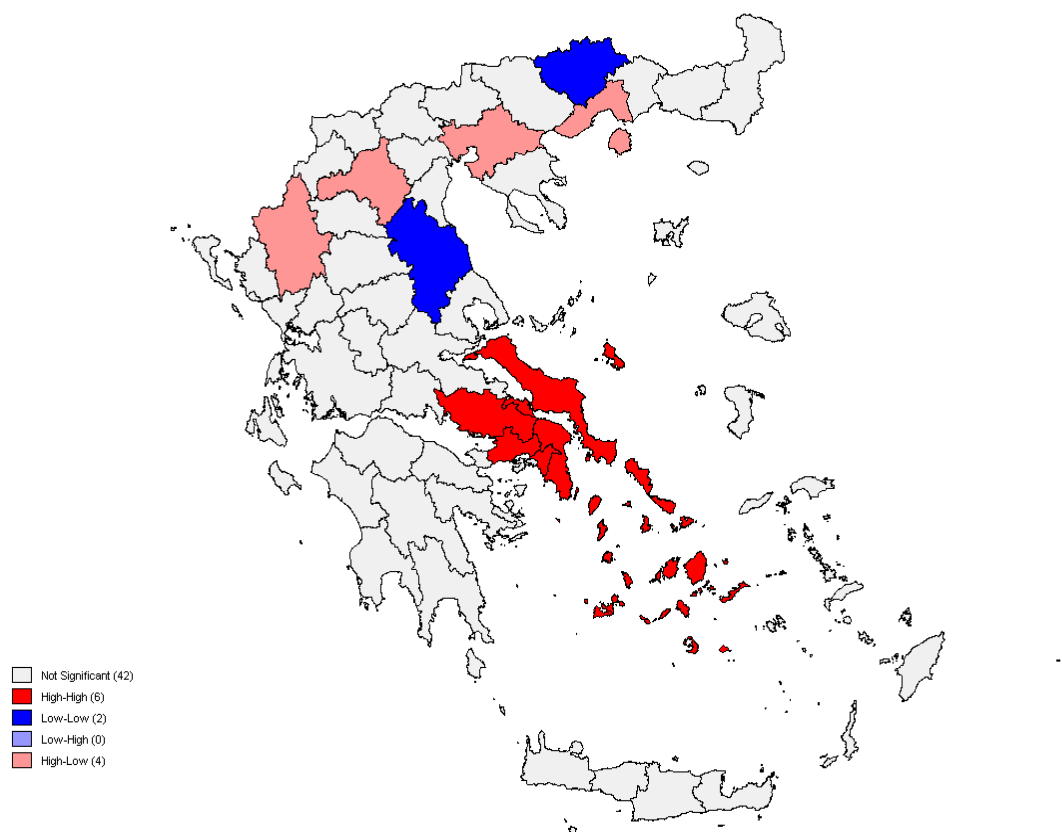
Σχήμα 3: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2005

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η τιμή είναι $I=0,3285$ και μετά από 999 επαναλήψεις βρέθηκε ότι η τιμή αυτή είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value}=0,002$). Μεγάλη συγκέντρωση τιμών παρατηρείται στο πρώτο και στο τρίτο τεταρτημόριο, κάτι που υποδηλώνει την ύπαρξη θετικής αυτοσυσχέτισης. Ανάλογα είναι τα ευρήματα των διαγραμμάτων του δείκτη Moran's I και στα επόμενα έτη.

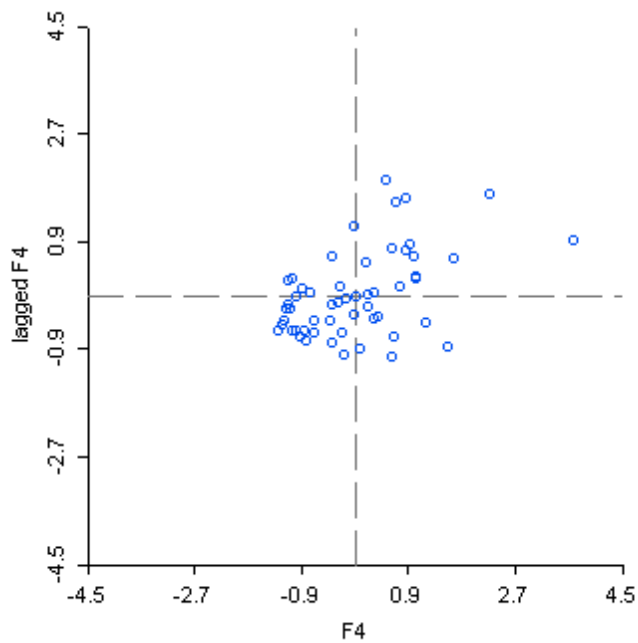
Χάρτης 2: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2005

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με το Χάρτη 2, έξι νομοί αποτελούν το κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με παρόμοια υψηλές τιμές και συγκεκριμένα είναι οι νομοί Ευβοίας, Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Κυκλάδων και Βοιωτίας. Οι νομοί Λάρισας και Δράμας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με παρόμοια χαμηλές τιμές. Οι νομοί Κοζάνης, Ιωαννίνων, Θεσσαλονίκης και Καβάλας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με υψηλή τιμή του δείκτη, που όμως περικλύονται από νομούς με χαμηλή τιμή. Οι υπόλοιποι 42 νομοί έχουν στατιστικά μη σημαντικό τοπικό Moran's I και έτσι δεν ταξινομήθηκαν.

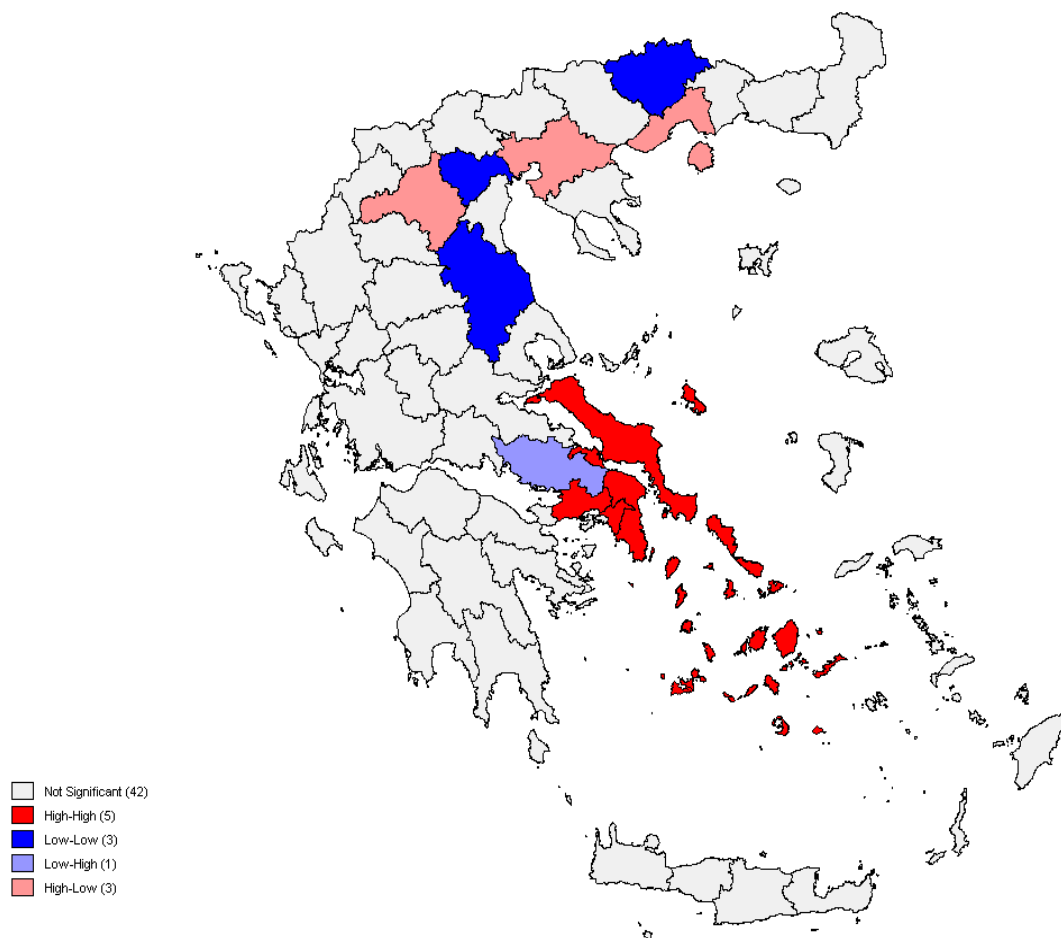
Σχήμα 4: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2006

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η τιμή είναι $I=0,3363$ και μετά από 999 επαναλήψεις βρέθηκε ότι η τιμή αυτή είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value}=0,001$). Υπάρχει, δηλαδή θετική χωρική αυτοσυσχέτιση, κάτι το οποίο φαίνεται και στο Σχήμα 4 με τις περισσότερες τιμές να βρίσκονται στο πρώτο και τρίτο τεταρτημόριο.

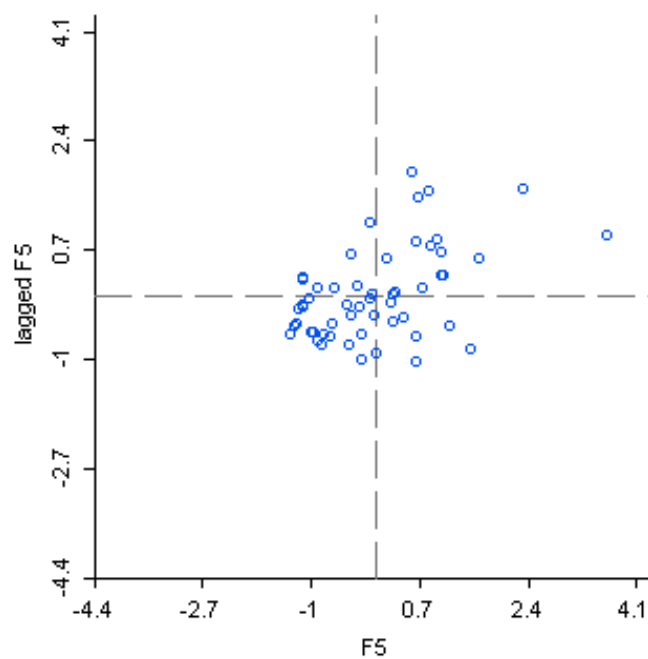
Χάρτης 3: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2006

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με το Χάρτη 3, πέντε νομοί αποτελούν το κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με παρόμοια υψηλές τιμές και συγκεκριμένα είναι οι νομοί Ευβοίας, Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής και Κυκλάδων. Οι νομοί Λάρισας, Δράμας και Ημαθίας αποτελούν κέντρα ευρύτερων περιοχών με παρόμοια χαμηλές τιμές. Οι νομοί Κοζάνης, Θεσσαλονίκης και Καβάλας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με υψηλή τιμή του δείκτη, που όμως περικλύονται από νομούς με χαμηλή τιμή. Αντίθετα, ο νομός Βοιωτίας αποτελεί νομό με χαμηλή τιμή του δείκτη που περικλύεται από νομούς με υψηλή τιμή. Οι υπόλοιποι 42 νομοί έχουν στατιστικά μη σημαντικό τοπικό Moran's I και έτσι δεν ταξινομήθηκαν.

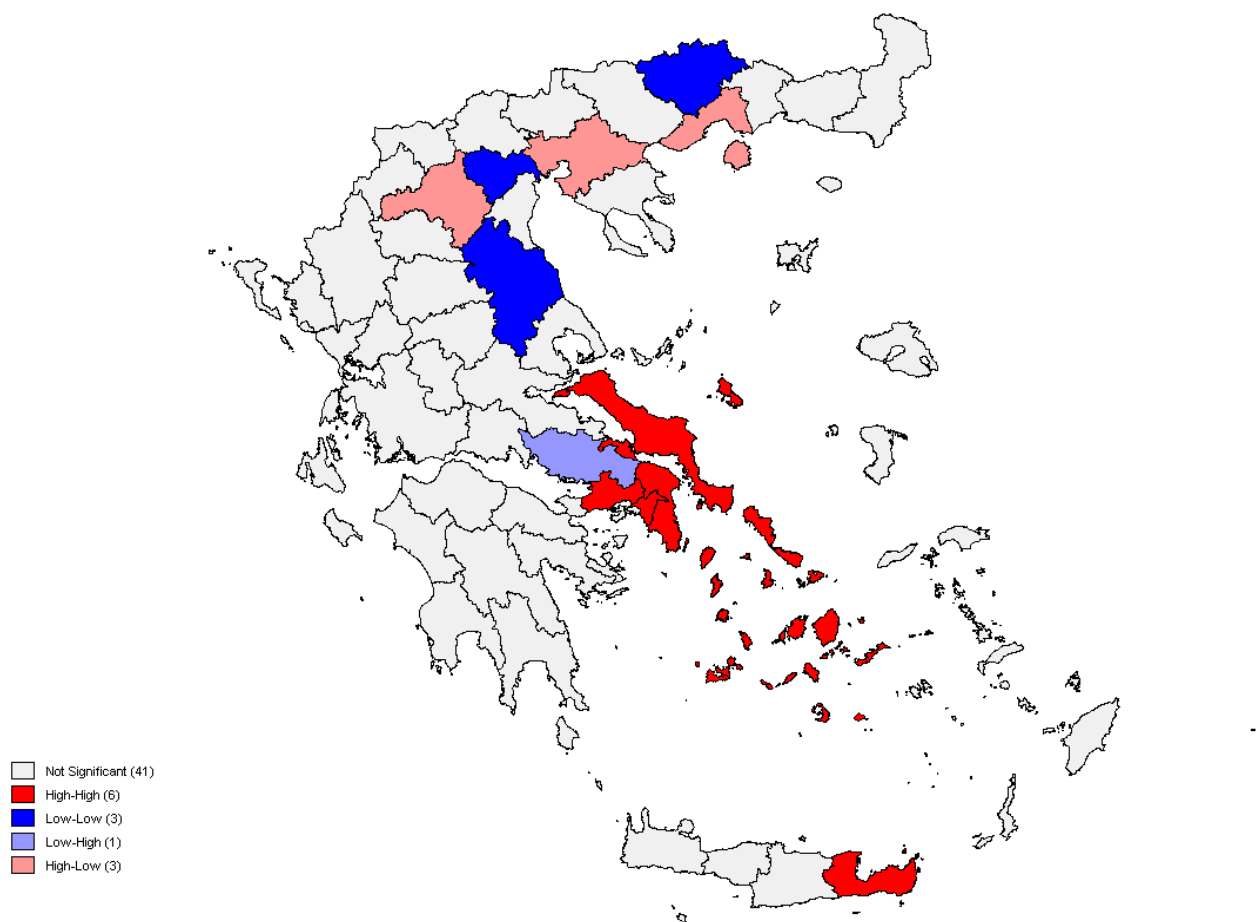
Σχήμα 5: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2007

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η τιμή είναι $I=0,3395$ και μετά από 999 επαναλήψεις βρέθηκε ότι η τιμή αυτή είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value}=0,001$).

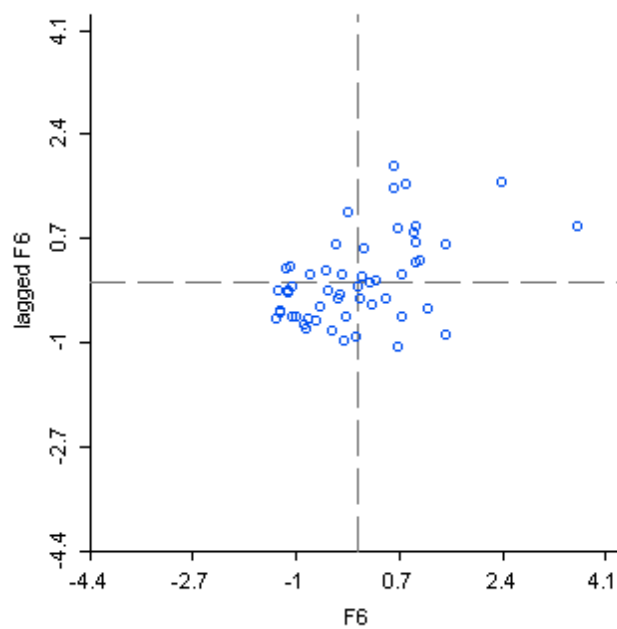
Χάρτης 4: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2007

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με το Χάρτη 4, έξι νομοί αποτελούν το κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με παρόμοια υψηλές τιμές και συγκεκριμένα είναι οι νομοί Ευβοίας, Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Λασιθίου και Κυκλάδων. Οι νομοί Λάρισας, Δράμας και Ημαθίας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με παρόμοια χαμηλές τιμές. Οι νομοί Κοζάνης, Θεσσαλονίκης και Καβάλας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με υψηλή τιμή του δείκτη, που όμως περικλύονται από νομούς με χαμηλή τιμή. Αντίθετα, ο νομός Βοιωτίας αποτελεί νομό με χαμηλή τιμή του δείκτη που περικλύεται από νομούς με υψηλή τιμή. Οι υπόλοιποι 41 νομοί έχουν στατιστικά μη σημαντικό τοπικό Moran's I και έτσι δεν ταξινομήθηκαν.

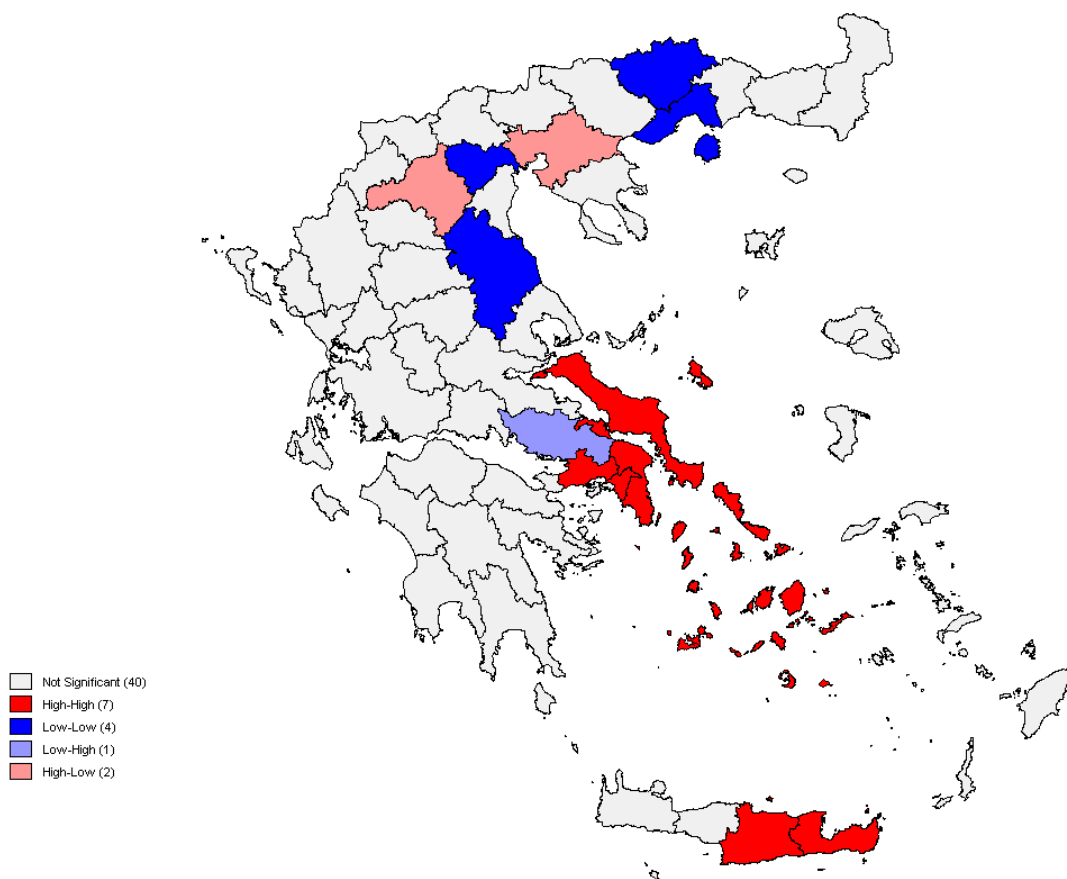
Σχήμα 6: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2008

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η τιμή είναι $I=0,338$ και μετά από 999 επαναλήψεις βρέθηκε ότι η τιμή αυτή είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value}=0,001$).

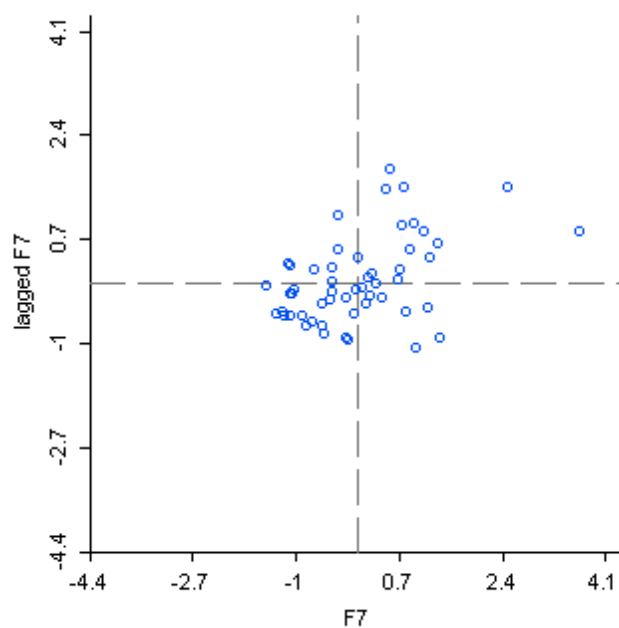
Χάρτης 5: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό το 2008

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με το χάρτη 5, επτά νομοί αποτελούν το κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με παρόμοια υψηλές τιμές και συγκεκριμένα είναι οι νομοί Ευβοίας, Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Λασιθίου, Ηρακλείου και Κυκλάδων. Οι νομοί Λάρισας, Δράμας, Καβάλας και Ημαθίας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με παρόμοια χαμηλές τιμές. Οι νομοί Κοζάνης και Θεσσαλονίκης αποτελούν ευρύτερες περιοχές με υψηλή τιμή του δείκτη, που όμως περικλύονται από νομούς με χαμηλή τιμή. Αντίθετα, ο νομός Βοιωτίας αποτελεί νομό με χαμηλή τιμή του δείκτη που περικλύεται από νομούς με υψηλή τιμή. Οι υπόλοιποι 40 νομοί έχουν στατιστικά μη σημαντικό τοπικό Moran's I και έτσι δεν ταξινομήθηκαν.

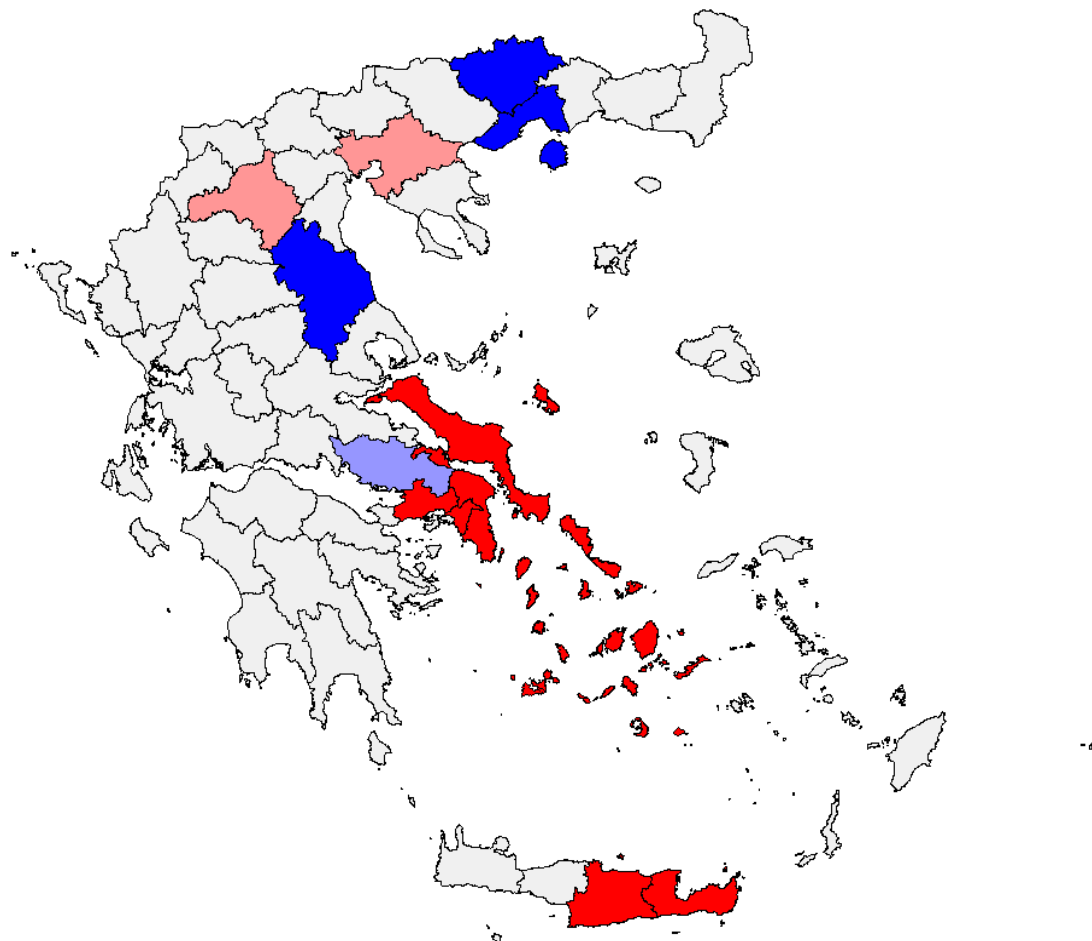
Σχήμα 7: Διάγραμμα διασποράς του δείκτη Moran's I για το εισόδημα των συνταξιούχων κατά το έτος 2009

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η τιμή είναι $I=0,313$ και μετά από 999 επαναλήψεις βρέθηκε ότι η τιμή αυτή είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value}=0,001$).

Χάρτης 6: Χάρτης χωρικών προτύπων των εισοδημάτων των συνταξιούχων ανά νομό
το 2009

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με το χάρτη 7 νομοί αποτελούν το κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με παρόμοια υψηλές τιμές και συγκεκριμένα είναι οι νομοί Ευβοίας, Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Λασιθίου, Ηρακλείου και Κυκλάδων. Οι νομοί Λάρισας, Δράμας και Καβάλας αποτελούν ευρύτερες περιοχές με παρόμοια χαμηλές τιμές. Οι νομοί Κοζάνης και Θεσσαλονίκης αποτελούν ευρύτερες περιοχές με υψηλή τιμή του δείκτη, που όμως περικλύονται από νομούς με χαμηλή τιμή. Αντίθετα, ο νομός Βοιωτίας αποτελεί νομό με χαμηλή τιμή του δείκτη που περικλύεται από νομούς με υψηλή τιμή. Οι υπόλοιποι 41 νομοί έχουν στατιστικά μη σημαντικό τοπικό Moran's I και έτσι δεν ταξινομήθηκαν.

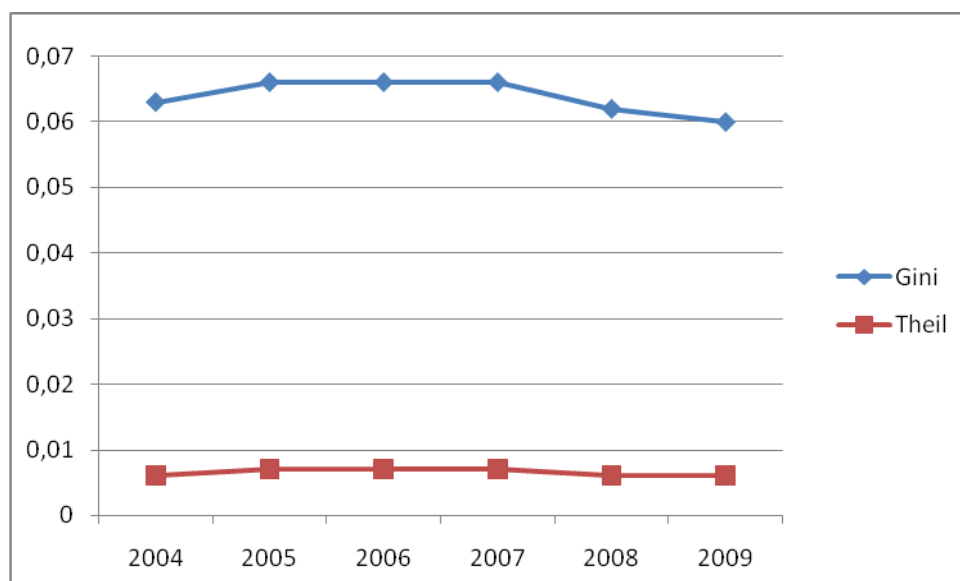
Δείκτες μέτρησης ανισοτήτων

Πίνακας 6: Αποτελέσματα δεικτών Gini και Theil

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gini	0,063	0,066	0,066	0,066	0,062	0,06
Theil	0,006	0,007	0,007	0,007	0,006	0,006

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σχήμα 8: Διάγραμμα δεικτών ανισοκατανομής εισοδήματος των συνταξιούχων για την περίοδο 2004-2009

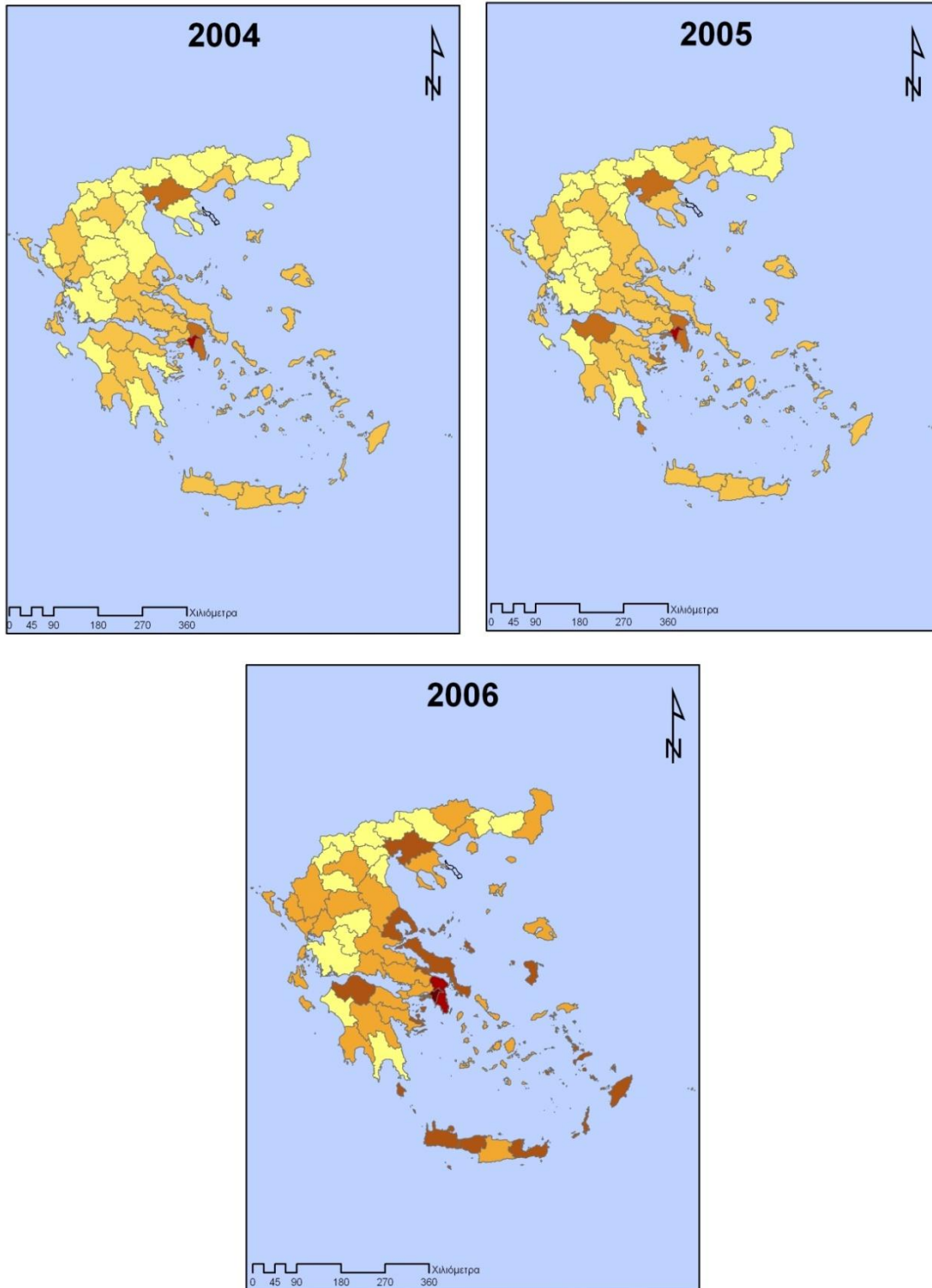
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στον Πίνακα 6 και στο Σχήμα 8 υπολογίστηκαν και αναπαραστάθηκαν γραφικά οι τιμές των δύο δεικτών ανισοκατανομής που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη εργασία με τη βοήθεια του λογισμικού R. Αρχικά ο δείκτης Gini, αν εξαιρεθεί η περίοδος 2005-2007 που η τιμή του παραμένει σταθερή και εμφανίζεται η μεγαλύτερη ανισοκατανομή, παρουσιάζει μεταβολές κάτι που δείχνει και την ύπαρξη ανισοκατανομής διαχρονικά, η οποία όμως δεν είναι μεγάλη καθώς η μέγιστη ανισότητα παρουσιάζεται, όταν η τιμή του δείκτη ισούται με 1. Ανάλογα είναι τα συμπεράσματα που εξήχθησαν και από το δείκτη Theil καθώς οι τιμές που λαμβάνει βρίσκονται κοντά στο 0 και όχι κοντά στο $\ln(54)$ το οποίο ισούται με 3,99. Άρα υπάρχουν ανισότητες αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό.

Θεματικοί Χάρτες

Χάρτης 7: Εισόδημα συνταξιούχων ανά νομό για την περίοδο 2004-2006

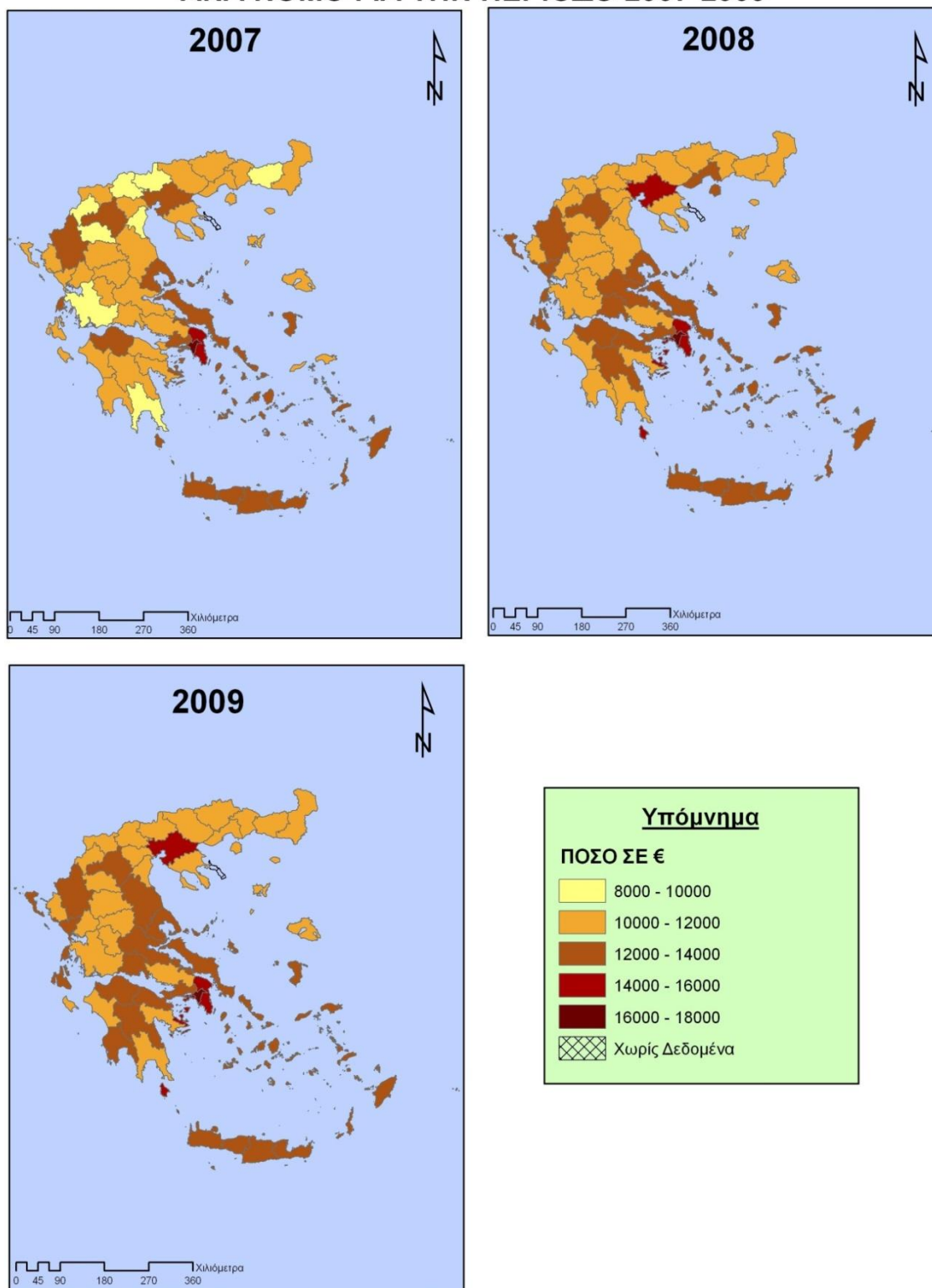
ΜΕΣΟ ΕΤΗΣΙΟ ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2004-2006

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Χάρτης 7(συνέχεια): Εισόδημα συνταξιούχων ανά νομό για την περίοδο 2007-2009

**ΜΕΣΟ ΕΤΗΣΙΟ ΑΠΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΕΝΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ
ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2009**

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Όπως φαίνεται στο χάρτη 7 και στον πίνακα 7 τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι πως διαχρονικά παρατηρείται αύξηση του μέσου αποπληθωρισμένου εισοδήματος των συνταξιούχων σε όλους τους νομούς με μοναδική εξαίρεση το νομό Ευρυτανίας, στον οποίον την περίοδο 2004-2005 οι συνταξιούχοι κάτοικοί του εμφανίζουν μείωση των μέσων εισοδημάτων τους. Οι τέσσερις νομοί στους οποίους κατοικούν οι συνταξιούχοι που λαμβάνουν το υψηλότερο μέσο ετήσιο αποπληθωρισμένο εισόδημα με βάση τα στοιχεία είναι κατά φθίνουσα σειρά οι νομοί Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων και Θεσσαλονίκης με τους δύο τελευταίους να εναλλάσσονται στη σειρά κατάταξής τους κατά την πάροδο των ετών, ενώ αντίθετα οι συνταξιούχοι που λαμβάνουν το προαναφερθέν χαμηλότερο εισόδημα κατοικούν στους νομούς Πέλλας, Γρεβενών, Ροδόπης, Κιλκίς και Καστοριάς με τους τέσσερις τελευταίους νομούς να εναλλάσσονται στη σειρά κατάταξης.

Πίνακας 7: Μέσο ετήσιο αποπληθωρισμένο εισόδημα συνταξιούχων σε ευρώ ανά νομό για την περίοδο 2004-2009.

NOMOI	2004	2005	2006	2007	2008	2009
N. ΑΘΗΝΩΝ	14565,2	15440,64	16048,73	16493,94	17047,37	17314,53
N. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	8724,624	9086,778	9541,59	9860,231	10481,45	10733,38
N. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	12513,11	13369,64	14099,57	14672,23	15339,52	15679,26
N. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	9796,244	10029,51	10499,27	10916,04	11547,93	11814,71
N. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	10651,68	10362,39	11000,54	11433,19	12098,36	12524,08
N. ΑΡΤΑΣ	10072,11	9863,27	10470,66	10936,36	11611,64	11992,9
N. ΑΧΑΪΑΣ	11694,74	12116,89	12638,61	13093,46	13626,51	13843,49
N. ΒΟΙΩΤΙΑΣ	10120,42	10587,07	11030,17	11351,58	11836,12	11837,96
N. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	8569,334	9039,829	9508,672	9877,494	10468,68	10809,73
N. ΔΡΑΜΑΣ	9723,204	10009,36	10510,09	10867	11467,16	11502,08
N. ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	10880,62	11492,14	11968,13	12384,24	12876,4	12886,34
N. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ	11324,32	11886,3	12391,74	12889,62	13367,68	13436,22
N. ΕΒΡΟΥ	9277,857	9635,326	10091,19	10467,8	11089,15	11451,83
N. ΕΥΒΟΙΑΣ	11148,11	11559,47	12190,96	12612,49	13163,12	13335,97

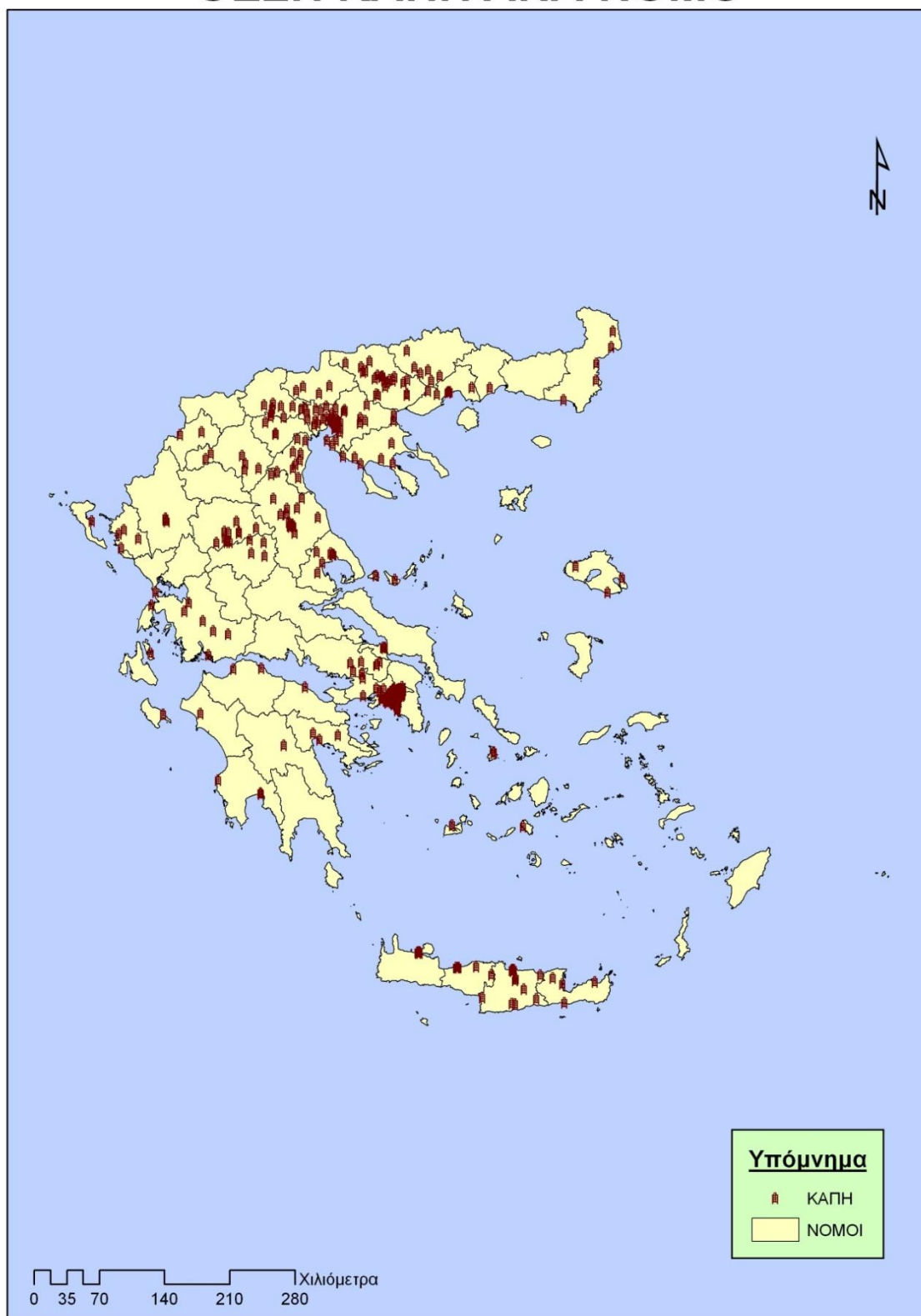
Ν. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	9609,248	9023,763	9615,918	10108,35	10551,94	10726,75
Ν. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	9473,408	9874,765	10513,01	10820,44	11382,45	11709,37
Ν. ΗΛΕΙΑΣ	9103,774	9313,896	9824,088	10194,85	10947,14	11276,68
Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ	9035,526	9529,741	9915,344	10299,69	10851,33	11084,3
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	10860,43	11229,43	11875,02	12319,05	12970,55	13253,88
Ν. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	9190,669	9395,545	10019,46	10554,67	11332,84	11669
Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	12051,04	12660,83	13155,86	13547,21	14032,84	14121,21
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	11012,49	11350,2	11918,68	12357,99	13063,02	13349,79
Ν. ΚΑΒΑΛΑΣ	10245,15	10644,43	11135,54	11493,44	12022,77	11997,66
Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	8862,624	9244,202	9694,009	10044,47	10638,79	10993,77
Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	8886,392	9097,916	9471,157	9786,162	10215,51	10175,52
Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	10251,15	10819,63	11339,29	11790,89	12339,38	12482,56
Ν. ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ	10334,54	10754,72	11457,81	11827,14	12352,24	12470,21
Ν. ΚΙΛΚΙΣ	8694,565	9021,205	9396,514	9729,901	10277,39	10541,19
Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ	10860,42	11319,75	11901,74	12336,68	12962,28	13572,69
Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ	10495,07	10956,89	11458,76	11883,04	12465,24	12683,29
Ν. ΚΥΚΛΑΔΩΝ	10600,65	11166,21	11722,57	12237,37	12847,52	13018,4
Ν. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	8997,933	9056,352	9526,333	9862,555	10415,01	10751,29
Ν. ΛΑΡΙΣΑΣ	9841,791	10378,42	10796,73	11163,9	11714,98	12029,66
Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	11541,83	11683,79	12270,45	12788,14	13350,94	13553,05
Ν. ΛΕΣΒΟΥ	10032,71	10200,78	10692,32	11045,44	11672,09	11675,84
Ν. ΛΕΥΚΑΔΑΣ	10856,12	10774,01	11542,23	12046,24	12696,93	12833,78
Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	11057,95	11524,69	12068,49	12462,77	13028,27	13179,28
Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	10068,93	10299,32	10731,32	11166,31	11763,03	12165,45
Ν. ΞΑΝΘΗΣ	9116,09	9633,99	9869,235	10330,14	10905,38	11219,09
Ν. ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ	11893,28	12724,01	13293,57	13714,99	14036,16	14078,05
Ν. ΠΕΛΛΑΣ	8513,088	8905,857	9297,585	9591,63	10186,66	10419,25
Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ	8704,018	9188,463	9596,45	9886,158	10487,61	10711,64
Ν. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	10070,63	10178,37	10822,06	11386,02	12138,3	12574,97

N. ΡΕΘΥΜΝΟΥ	11317,55	11613,14	12189,15	12648,79	13339,88	13788,02
N. ΡΟΔΟΠΗΣ	8596,362	8926,35	9349,423	9701,208	10272,94	10581,77
N. ΣΑΜΟΥ	10468,46	10531,86	11283,27	11694,55	12175,09	12255,28
N. ΣΕΡΡΩΝ	8955,218	9278,708	9675,726	10009,03	10532,29	10773,66
N. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	9262,466	9616,937	10119,36	10509,7	11177,02	11446,75
N. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	10187,21	10590,87	11041,34	11348,54	12067,27	12235,1
N. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	9038,226	9402,84	9760,249	10170,91	10811,7	11119,22
N. ΦΩΚΙΔΑΣ	10343,26	10890,56	11349,88	11820,55	12317,7	12374,2
N. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	9750,044	10122,86	10669,95	11097,83	11653,25	11659
N. ΧΑΝΙΩΝ	11387,71	11890,55	12412,74	12917,13	13443,51	13911,57
N. ΧΙΟΥ	10858,71	11676,08	12441,78	12867,24	13355,66	13237,48

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Χάρτης 8: Θέση εγκατάστασης ΚΑΠΗ ανά νομό

ΘΕΣΗ ΚΑΠΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ

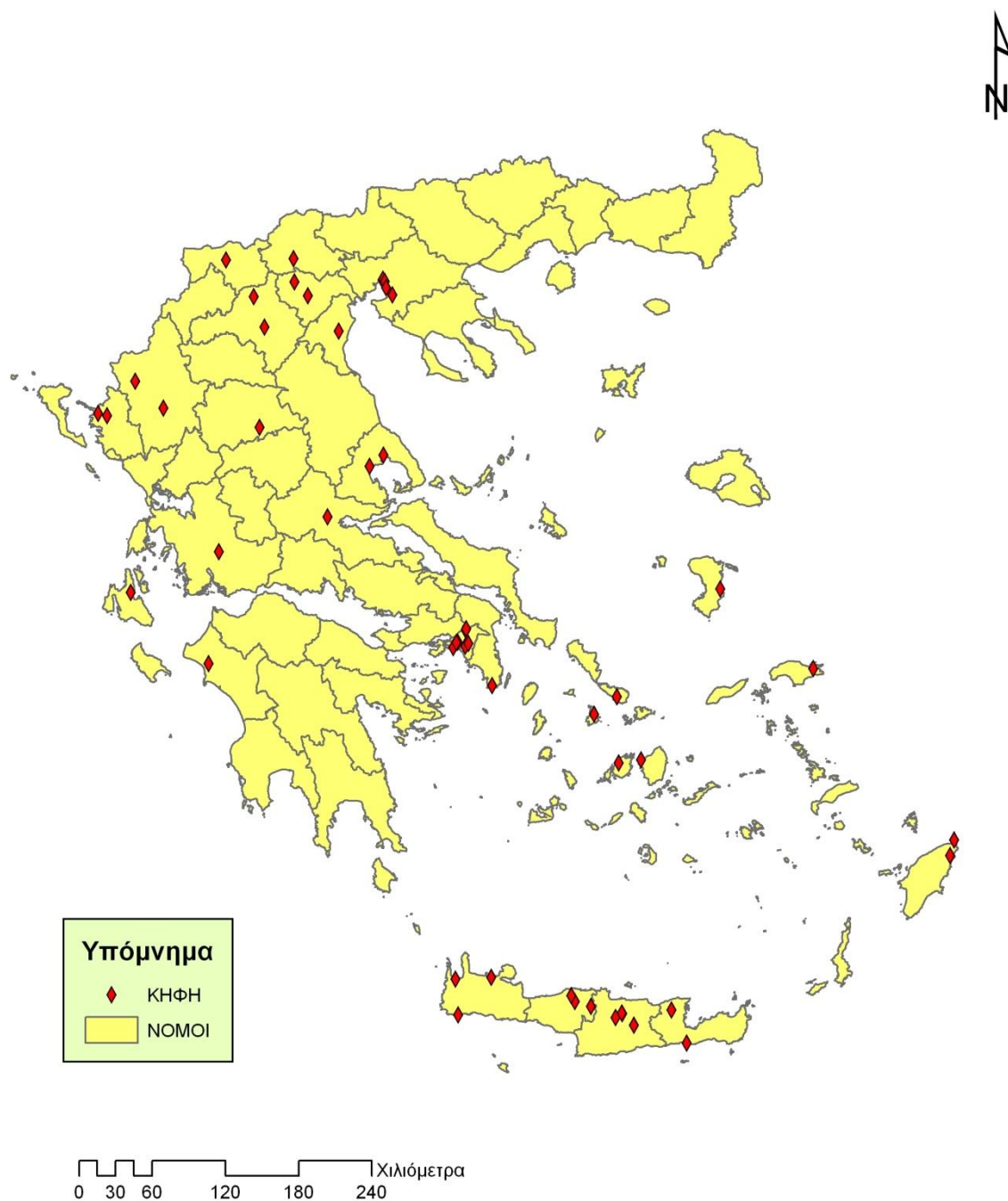

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Στο Χάρτη 8 αποτυπώνονται τα ΚΑΠΗ της Ελλάδας σύμφωνα με την Ελληνική Γεροντολογική και Γηριατρική Εταιρεία. Παρατηρείται μεγάλη συσσώρευση των κέντρων αυτών στα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ενώ κάτι αξιοσημείωτο είναι πως υπάρχουν νομοί που δε διαθέτουν καθόλου τη συγκεκριμένη κοινωνική δομή. Αυτό σημαίνει πως δεν υπάρχει σωστή κατανομή των ΚΑΠΗ στον ελλαδικό χώρο και για αυτό θα ήταν ωφέλιμο να υπάρχουν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια που θα διέπουν τη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων αυτών, όπως πληθυσμιακά, δημογραφικά, οικονομικά, κριτήρια προσπελασιμότητας κτλ. Θα ήταν λοιπόν χρήσιμο να εστιάσουν τα συναρμόδια Υπουργεία Υγείας και Εσωτερικών στο συγκεκριμένο ζήτημα και μελλοντικά να ληφθούν οι κατάλληλες αποφάσεις για την επίλυσή του.

Χάρτης 9: Θέση εγκατάστασης ΚΗΦΗ ανά νομό

ΘΕΣΗ ΚΗΦΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Στο Χάρτη 9 αποτυπώνονται τα ΚΗΦΗ της Ελλάδας σύμφωνα με την Ελληνική Γεροντολογική και Γηριατρική Εταιρεία. Παρατηρείται μεγάλη συσσώρευση των κέντρων αυτών στην Κρήτη, ενώ κάτι αξιοσημείωτο είναι πως υπάρχουν νομοί που δε διαθέτουν καθόλου τη συγκεκριμένη κοινωνική δομή, κάτι το οποίο συμβαίνει και με τα ΚΑΠΗ. Βλέπουμε ολόκληρες περιφέρειες στις οποίες δεν υπάρχουν καθόλου ή υπάρχει ένα τέτοιο κέντρο όπως η Πελοπόννησος και η Θράκη. Σημαντικό θα ήταν να τονιστεί πως στα νησιά του Αιγαίου οι δομές των ΚΗΦΗ είναι συνολικά περισσότερες ακόμα και από τα ΚΑΠΗ που υπάρχουν στα νησιά αυτά. Πάλι παρατηρείται το φαινόμενο της άνισης κατανομής των κέντρων ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων, όπως και με τα ΚΑΠΗ και ο προβληματισμός για τα κριτήρια και τη χωροθέτηση που αναφέρθηκε παραπάνω καλύπτει απόλυτα και τη συγκεκριμένη δομή. Το γεγονός ότι δεν εφαρμόστηκαν κριτήρια για την κατανομή και τη χωροθέτηση των ΚΗΦΗ γίνεται εμφανές παρακάτω στο Χάρτη 10, στον οποίο αποτυπώνεται ο δείκτης που κατασκευάστηκε και ορίστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο και αναφέρεται στον αναλογούντα αριθμό ΚΗΦΗ σε χίλια άτομα ανά Νομό.

Χάρτης 10: Δείκτης ΚΗΦΗ ανά χίλιους κατοίκους στους νομούς της Ελλάδας

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΗΦΗ ΑΝΑ 1000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

6. Μελέτη περίπτωσης για τις παροχές στους συνταξιούχους στρατιωτικούς

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι παροχές (χρηματικές και μη) που προσφέρονται στους συνταξιούχους στρατιωτικούς. Το σύνολο των παροχών είναι τέσσερις από τις οποίες οι δύο είναι χρηματικές και άλλες δύο μη χρηματικές. Πιο συγκεκριμένα οι χρηματικές παροχές είναι τα δύο επικουρικά βοηθήματα που λαμβάνουν κάθε τρίμηνο οι συνταξιούχοι-μερισματούχοι από το Μετοχικό Ταμείο Στρατού, ενώ οι υπόλοιπες δύο αφορούν παροχές για οικονομικότερη διατροφή, διαμονή και αναψυχή στις κατά τόπους λέσχες αξιωματικών και στα υπάρχοντα Κέντρα Αποκατάστασης Απωλειών Υγείας (ΚΑΑΥ).

6.1 Μετοχικό Ταμείο Στρατού (ΜΤΣ)

‘Η ιστορία του Ταμείου ξεκινάει το 1853 με την ίδρυση του Ταμείου Χηρών και Ορφανών του Στρατού της γραμμής της Χωροφυλακής και Οροφυλακής. Το 1861 ιδρύονται το Ταμείο Χηρών και ορφανών των αξιωματικών του μονίμου στρατού και της εφεδρείας, το Ταμείο των Αποστράτων Αξιωματικών και τέλος το Ταμείο προς περίθαλψη των οικογενειών των Υπαξιωματικών και στρατιωτών. Η ιστορία συνεχίζεται το 1867 με την ενοποίηση των παραπάνω ταμείων στο Μετοχικό Ταμείο του κατά γην Στρατού, το οποίο με τη σειρά του το έτος 1926 μετονομάζεται σε Μετοχικό Ταμείο Στρατού.

Το ΜΤΣ συστάθηκε το 1926 με το ΦΕΚ 241/ Τεύχος Πρώτο/ 20.07.1926, αλλά μέχρι σήμερα έχουν επέλθει πολλές αλλαγές στη σύσταση και τη λειτουργία του. Το Μετοχικό Ταμείο Στρατού είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας(Υ.Ε.Θ.Α.) και διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο.’(ΜΤΣ, 2012).

Αποστολή

‘Η αποστολή του Μετοχικού Ταμείου Στρατού είναι η οικονομική ενίσχυση των Μετόχων και Μερισματούχων με την παροχή Μερίσματος, Βοηθήματος Επαγγελματικής Αυτοτέλειας στα τέκνα των στρατιωτικών, εφάπαξ Βοηθήματος λόγω Θανάτου στις οικογένειες, καθώς και η άσκηση κοινωνικής πρόνοιας με την χορήγηση χαμηλότοκων Δανείων ειδικών αναγκών.’(ΜΤΣ, 2012).

Πίνακας 8: Μέτοχοι, Μερισματούχοι και αναλογία ανά κλάδο του ΜΤΣ (2008)

ΣΩΜΑ			
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΜΕΤΟΧΟΙ	ΜΕΡΙΣΜΑΤΟΥΧΟΙ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ
<i>ΣΤΡΑΤΟΣ</i>	50.370	20.551	2,45:1
<i>ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ</i>	35.566	35.798	0,99:1
ΣΥΝΟΛΟ	85.936	56.349	1,52:1

Πηγή: Ιστοσελίδα ΜΤΣ, www.mts-mod.gr

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά ο αριθμός των μετόχων και των μερισματούχων του ΜΤΣ το έτος 2008, καθώς επίσης και το σώμα προέλευσής τους (στρατός, αστυνομία). Η τρίτη στήλη παρουσιάζει την αναλογία των εν ενεργεία στελεχών με τους συνταξιούχους παρατηρείται ότι η συνολική αναλογία είναι ιδιαίτερα μικρή. Σύμφωνα με μη διαθέσιμα στοιχεία η αναλογία αυτή μειώθηκε περαιτέρω μέχρι σήμερα και αυτός είναι ένας από τους λόγους που το ταμείο αντιμετωπίζει πρόβλημα ρευστότητας και βιωσιμότητας.

Ακολουθώς παρατίθενται πίνακας και χάρτες που απεικονίζουν το μέσο ετήσιο μέρισμα που αποδίδεται στους δικαιούχους από το ΜΤΣ, ανά νομό για τη χρονική περίοδο 2004-2010.

Πίνακας 9: Μέσο ετήσιο μέρισμα του ΜΤΣ ανά νομό για την περίοδο 2004-2010

ΝΟΜΟΙ	Μέσο ετήσιο μέρισμα σε ευρώ (€)						
	ΕΤΟΣ						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ν. ΑΘΗΝΩΝ	3620,03	3802,68	3820,33	3689,66	3523,36	3427,64	3370,01
Ν. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	3156,48	3315,72	3331,14	3217,20	3072,19	2988,73	2938,48
Ν. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	3582,98	3763,75	3781,22	3651,89	3487,29	3392,55	3335,51

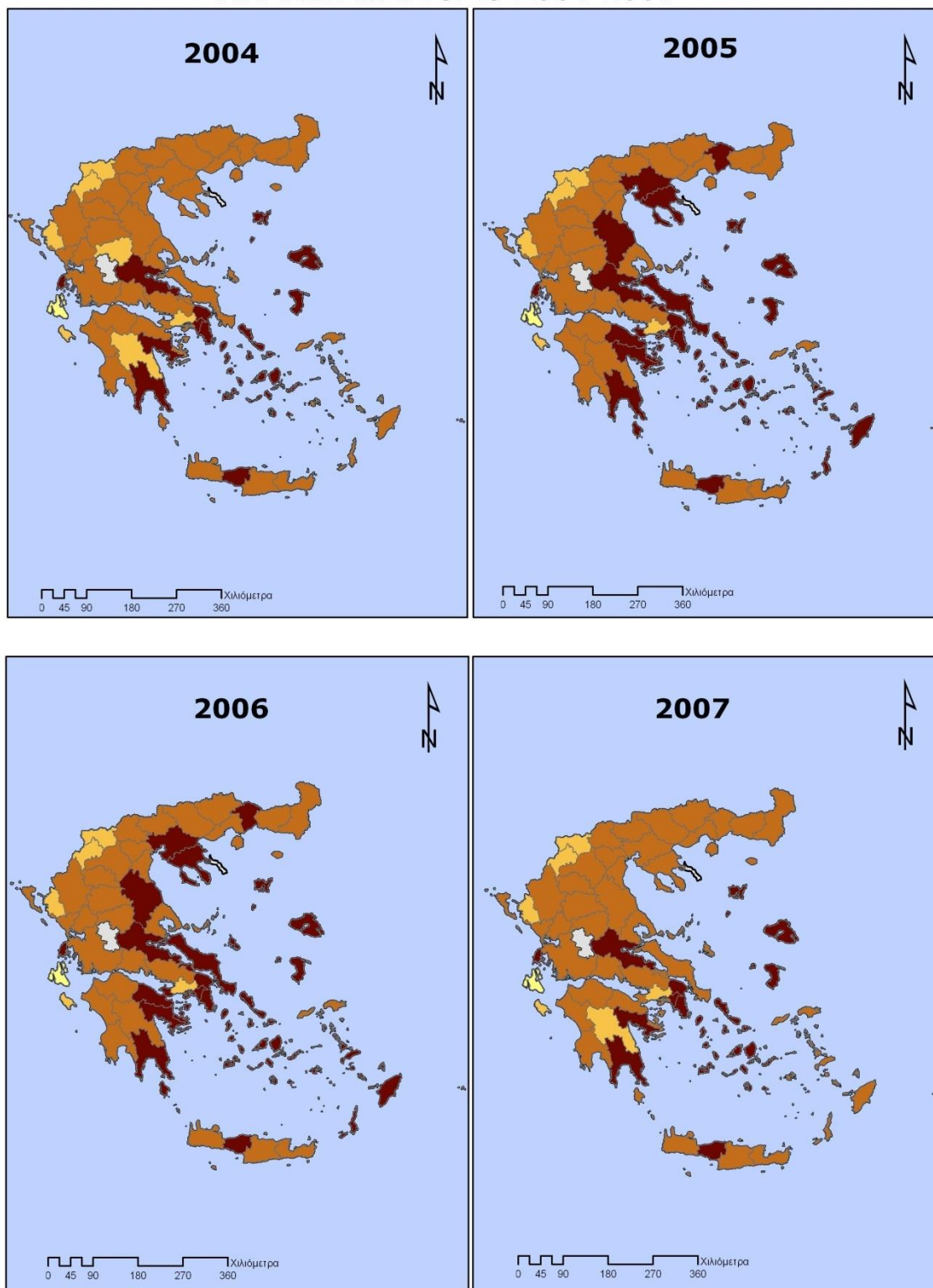
N. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	3547,20	3726,17	3743,48	3615,44	3452,48	3358,68	3302,21
N. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	2934,29	3082,33	3096,66	2990,75	2855,94	2778,35	2731,64
N. ΑΡΤΑΣ	3024,11	3176,66	3191,44	3082,28	2943,35	2863,39	2815,24
N. ΑΧΑΪΑΣ	3242,06	3405,63	3421,45	3304,43	3155,49	3069,76	3018,15
N. ΒΟΙΩΤΙΑΣ	3299,89	3466,38	3482,48	3363,37	3211,77	3124,52	3071,98
N. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	3294,86	3461,07	3477,16	3358,23	3206,86	3119,74	3067,28
N. ΔΡΑΜΑΣ	3134,77	3292,92	3308,23	3195,08	3051,06	2968,17	2918,27
N. ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	2594,60	2725,49	2738,15	2644,50	2525,30	2456,70	2415,39
N. ΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ	3392,43	3563,58	3580,14	3457,69	3301,83	3212,13	3158,13
N. ΕΒΡΟΥ	3226,52	3389,30	3405,06	3288,59	3140,36	3055,05	3003,68
N. ΕΥΒΟΙΑΣ	3352,94	3522,10	3538,47	3417,44	3263,40	3174,74	3121,37
N. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	2607,70	2739,27	2752,03	2657,90	2538,10	2469,14	2427,63
N. ΗΛΕΙΑΣ	3220,00	3382,45	3398,18	3281,95	3134,02	3048,88	2997,61
N. ΗΜΑΘΙΑΣ	3193,58	3354,69	3370,28	3255,01	3108,29	3023,85	2973,01
N. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	3269,04	3433,97	3449,93	3331,93	3181,75	3095,31	3043,27
N. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	2796,47	2937,51	2951,19	2850,25	2721,78	2647,84	2603,32
N. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	3420,66	3593,24	3609,93	3486,46	3329,32	3238,87	3184,41
N. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3151,32	3310,30	3325,69	3211,94	3067,17	2983,84	2933,67
N. ΚΑΒΑΛΑΣ	3208,51	3370,37	3386,04	3270,23	3122,83	3037,99	2986,91
N. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2966,28	3115,92	3130,41	3023,34	2887,07	2808,64	2761,41
N. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	2556,08	2685,03	2697,52	2605,25	2487,82	2420,24	2379,54
N. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	3147,29	3306,07	3321,43	3207,82	3063,24	2980,02	2929,91
N. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	2292,30	2407,92	2419,10	2336,36	2231,05	2170,44	2133,95
N. ΚΙΛΚΙΣ	3064,15	3218,73	3233,71	3123,10	2982,33	2901,31	2852,53
N. ΚΟΖΑΝΗΣ	3172,94	3333,01	3348,49	3233,96	3088,20	3004,30	2953,79
N. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	3355,50	3524,79	3541,16	3420,04	3265,89	3177,16	3123,74
N. ΚΥΚΛΑΔΩΝ	3718,06	3905,65	3923,79	3789,58	3618,77	3520,46	3461,27
N. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	3561,99	3741,69	3759,08	3630,51	3466,87	3372,68	3315,98
N. ΛΑΡΙΣΑΣ	3379,71	3550,22	3566,71	3444,72	3289,45	3200,09	3146,29
N. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	3147,61	3306,40	3321,76	3208,15	3063,55	2980,32	2930,21

N. ΛΕΣΒΟΥ	3507,66	3684,62	3701,75	3575,14	3413,99	3321,25	3265,40
N. ΛΕΥΚΑΔΑΣ	3698,54	3885,14	3903,19	3769,69	3599,77	3501,98	3443,09
N. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	3178,20	3338,53	3354,05	3239,33	3093,32	3009,29	2958,69
N. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	3300,59	3467,11	3483,22	3364,08	3212,45	3125,18	3072,63
N. ΞΑΝΘΗΣ	3424,59	3597,36	3614,08	3490,47	3333,14	3242,59	3188,07
N. ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ	3402,15	3573,80	3590,40	3467,60	3311,30	3221,34	3167,18
N. ΠΕΛΛΑΣ	3277,28	3442,62	3458,63	3340,33	3189,77	3103,11	3050,94
N. ΠΕΡΙΑΣ	3287,76	3453,63	3469,68	3351,01	3199,96	3113,03	3060,69
N. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	3104,07	3260,68	3275,83	3163,79	3021,19	2939,11	2889,69
N. ΡΕΘΥΜΝΟΥ	3524,79	3702,62	3719,82	3592,59	3430,66	3337,46	3281,35
N. ΡΟΔΟΠΗΣ	3117,87	3275,17	3290,39	3177,85	3034,61	2952,17	2902,53
N. ΣΑΜΟΥ	3228,04	3390,90	3406,64	3290,13	3141,83	3056,47	3005,08
N. ΣΕΡΡΩΝ	3057,61	3211,86	3226,79	3116,43	2975,96	2895,11	2846,43
N. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	3289,24	3455,18	3471,24	3352,51	3201,40	3114,43	3062,06
N. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	3691,64	3877,90	3895,90	3762,65	3593,05	3495,44	3436,67
N. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	2784,12	2924,58	2938,19	2837,69	2709,79	2636,17	2591,85
N. ΦΩΚΙΔΑΣ	3150,23	3309,15	3324,54	3210,83	3066,11	2982,81	2932,66
N. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	3395,97	3567,30	3583,87	3461,30	3305,28	3215,49	3161,42
N. ΧΑΝΙΩΝ	3293,83	3460,01	3476,08	3357,19	3205,87	3118,78	3066,34
N. ΧΙΟΥ	3538,20	3716,73	3733,99	3606,27	3443,72	3350,17	3293,84

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 11: Μέσο ετήσιο μέρισμα του ΜΤΣ ανά νομό για την περίοδο 2004-2007

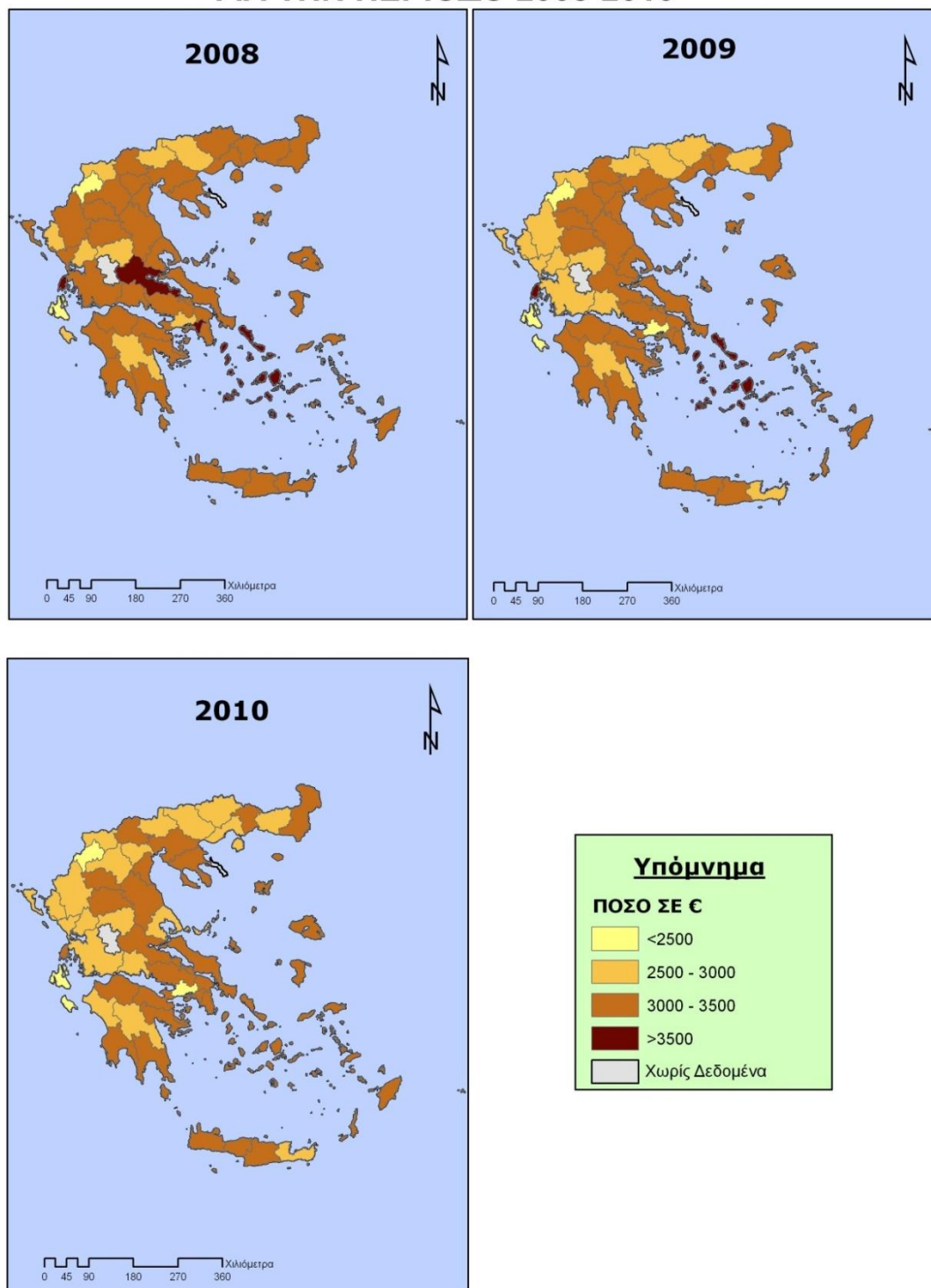
**ΕΤΗΣΙΟ ΜΕΡΙΣΜΑ 'Μ.Τ.Σ.' ΑΝΑ ΝΟΜΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2004-2007**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 11 (συνέχεια): Μέσο ετήσιο μέρισμα του ΜΤΣ ανά νομό για την περίοδο 2008-2010

**ΕΤΗΣΙΟ ΜΕΡΙΣΜΑ 'Μ.Τ.Σ.' ΑΝΑ ΝΟΜΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2008-2010**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Αναλύοντας τα δεδομένα του πίνακα 9 και τη χωρική κατανομή τους όπως παρουσιάζεται στο χάρτη 11 μπορούν να εξαχθούν τα παρακάτω συμπεράσματα: αρχικά την περίοδο 2004 έως 2006 το μέσο ετήσιο μέρισμα που λάμβαναν οι δικαιούχοι παρουσίασε αύξηση, ενώ αντίθετα παρουσίασε μείωση την περίοδο 2006 έως 2010. Η μείωση αυτή προέκυψε λόγω της μείωσης του αποθεματικού του ταμείου, που ήταν αποτέλεσμα μη σωστής διαχείρισης και διοίκησης του ταμείου κατά τα παρελθόντα έτη. Οι τέσσερις νομοί στους οποίους διαχρονικά οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί λαμβάνουν το υψηλότερο αποπληθωρισμένο μέσο ετήσιο μέρισμα είναι κατά φθίνουσα σειρά οι νομοί Κυκλάδων, Λευκάδας, Φθιώτιδας και Αθηνών, ενώ στον αντίποδα αυτοί που λαμβάνουν το χαμηλότερο μέσο ετήσιο αποπληθωρισμένο μέρισμα είναι κατά οι νομοί Κεφαλληνιάς, Καστοριάς, Δυτικής Αττικής και Ζακύνθου.

6.2 Ειδικός Κλάδος Οικονομικής Ενίσχυσης Μερισματούχων Στρατού (ΕΚΟΕΜΣ)

‘Ο Ειδικός Κλάδος Οικονομικής Ενίσχυσης Μερισματούχων Στρατού (ΕΚΟΕΜΣ), αποτέλεσε απαραίτητη κοινωνική αναγκαιότητα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ικανοποίηση της κυριότερης προσδοκίας των αποστράτων, που είναι η συμπλήρωση, από την επικουρική ασφάλιση, της διαφοράς μεταξύ του συντάξιμου μισθού ενέργειας και της καταβαλλόμενης σύνταξης, ώστε να μην προκύπτει μεγάλη μείωση εισοδήματος. Η ίδρυση του ΕΚΟΕΜΣ πρέπει να θεωρηθεί ως προϊόν του δικαιώματος, που έχει κάθε εργαζόμενος να συνεισφέρει υπέρ των απομάχων της επαγγελματικής ομάδας της οποίας ανήκει, σύμφωνα με την Αρχή της Επαγγελματικής Αλληλεγγύης, χωρίς να επιβαρύνει το κοινωνικό σύνολο. Κατά τα παραπάνω, ο ΕΚΟΕΜΣ δεν είναι Επικουρικό Ταμείο αλλά, σύμφωνα με τις Αρχές της Επαγγελματικής και γενικότερα της Κοινωνικής Αλληλεγγύης, συνεισφορά μίας επαγγελματικής τάξης, υπέρ των απομάχων της ίδιας τάξης και ανταπόκριση της πολιτείας, στη δικαιολογημένη απαίτηση των στελεχών του Στρατού, να εξασφαλίσουν αξιοπρεπέστερη και ανετότερη διαβίωση στους συνταξιούχους συναδέλφους τους. Την 31/12/96 με το Ν.2448/1996 (άρθρα 8 & 9) ο οποίος δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 279/ΤΑ΄, ιδρύθηκε ο ΕΚΟΕΜΣ, ο οποίος άρχισε να λειτουργεί σύμφωνα με την υπ. αριθμ.

Φ.951.1/53/452801/Ε1252/10-03-97 Υπουργική Απόφαση από 01/04/97, έχει έδρα την Αθήνα και στεγάζεται στις εγκαταστάσεις του ΜΤΣ.’ (ΜΤΣ, 2012).

Αποστολή του ΕΚΟΕΜΣ είναι η οικονομική ενίσχυση των μερισματούχων του ΜΤΣ, που προέρχονται αποκλειστικά από το Στρατό Ξηράς. Για το λόγο αυτό ο ΕΚΟΕΜΣ προκαταβάλλει οικονομική ενίσχυση κάθε τρίμηνο.

Οργάνωση

‘Ο ΕΚΟΕΜΣ, διοικείται από 6μελή Διοικούσα Επιτροπή, τα μέλη της οποίας διορίζονται με απόφαση του κ.Α/ΓΕΣ με τριετή θητεία. Τελεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας δια του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Δεν αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) πλην όμως, ως προς την λειτουργία του, διέπεται από τις διατάξεις που ισχύουν για τα ΝΠΔΔ του ΥΕΘΑ/ΓΕΣ.’ (ΜΤΣ, 2012).

Παροχές

‘Ο ΕΚΟΕΜΣ χορηγεί στους μερισματούχους του ΜΤΣ τους προερχομένους από το Στρατό Ξηράς, οικονομική ενίσχυση, η οποία υπολογίζεται με βάση τα κατά βαθμό και χρόνο μετοχικής σχέσης στο ΜΤΣ, αναλογούνται μερίδια και ισούται με το γινόμενο των μεριδίων επί της κάθε έτος καθοριζόμενης τιμής μεριδίου. Η τιμή μεριδίου για το έτος 2011 έχει καθοριστεί με απόφαση του κ.Α/ΓΕΣ στο ύψος των 6,795 Ευρώ.

Σύμφωνα επίσης, με τις ισχύουσες διατάξεις για τον ΕΚΟΕΜΣ, η τιμή μεριδίου είναι το πηλίκο του προς διανομή ποσού (90% των καθαρών ετήσιων εσόδων) προς το σύνολο των μεριδίων τα οποία δικαιούνται οι μερισματούχοι ανάλογα με τη μετοχική σχέση που έχει ο καθένας. Συνεπώς, η τιμή μεριδίου είναι ένα μεταβλητό μέγεθος, το οποίο συναρτάται τόσο από τα έσοδα του ΕΚΟΕΜΣ όσο και από τον αριθμό των δικαιούχων.’ (ΜΤΣ, 2012).

‘Οριστική παύση ή αναστολή του δικαιώματος σε μέρος από το ΜΤΣ για οποιαδήποτε αιτία που προβλέπεται από τη νομοθεσία του ΜΤΣ έχει ως αποτέλεσμα την οριστική ή προσωρινή απώλεια της οικονομικής ενίσχυσης του ΕΚΟΕΜΣ. Το δικαίωμα λήψης της από τον ΕΚΟΕΜΣ χορηγούμενης οικονομικής ενίσχυσης αρχίζει

από την ημερομηνία που θεμελιώνεται αντίστοιχο δικαίωμα λήψης μερίσματος από το ΜΤΣ.' (ΜΤΣ, 2012).

Στον πίνακα και στους χάρτες που ακολουθούν παρουσιάζονται αναλυτικά οι μέσες ετήσιες οικονομικές παροχές σε επίπεδο νομού για τη χρονική περίοδο 2004 έως 2010.

Πίνακας 10: Μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση του ΕΚΟΕΜΣ ανά νομό για την περίοδο 2004-2010

ΝΟΜΟΙ	Μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση σε ευρώ (€)						
	ΕΤΟΣ						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ν. ΑΘΗΝΩΝ	2750,19	2770,69	2812,44	2739,28	2633,96	2568,10	2538,16
Ν. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	2441,51	2454,73	2490,74	2402,29	2285,85	2219,56	2183,77
Ν. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	2655,49	2673,52	2715,28	2645,82	2536,38	2461,05	2438,44
Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	2623,89	2617,00	2628,43	2575,17	2462,63	2431,40	2395,07
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	2213,28	2245,05	2238,30	2151,38	2054,41	2044,18	2014,36
Ν. ΑΡΤΑΣ	2323,43	2339,74	2389,12	2321,63	2215,40	2149,63	2104,26
Ν. ΑΧΑΪΑΣ	2394,35	2423,39	2449,69	2373,28	2262,67	2254,35	2198,74
Ν. ΒΟΙΩΤΙΑΣ	2539,39	2544,39	2598,95	2510,06	2396,92	2356,00	2320,93
Ν. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2370,40	2375,07	2351,26	2388,80	2281,12	2219,15	2186,38
Ν. ΔΡΑΜΑΣ	2429,62	2437,24	2469,61	2388,25	2307,34	2249,12	2221,83
Ν. ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	2082,05	2128,77	2155,39	2131,76	2046,43	1997,03	1974,23
Ν. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ	2540,63	2568,97	2607,48	2515,61	2396,44	2331,33	2299,28
Ν. ΕΒΡΟΥ	2445,95	2469,05	2493,42	2438,76	2328,83	2265,57	2232,02
Ν. ΕΥΒΟΙΑΣ	2598,49	2610,46	2648,90	2565,29	2452,31	2370,54	2321,46
Ν. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	1743,20	1746,66	1754,79	1694,77	1618,38	1574,41	1552,49
Ν. ΗΛΕΙΑΣ	2472,69	2473,21	2516,94	2426,53	2317,15	2250,43	2231,64
Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ	2447,57	2462,64	2494,26	2408,85	2300,60	2225,96	2193,07
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2534,61	2559,18	2599,19	2514,08	2407,56	2337,50	2295,35
Ν. ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	2141,44	2145,67	2155,65	2081,92	1988,08	1934,07	1906,09

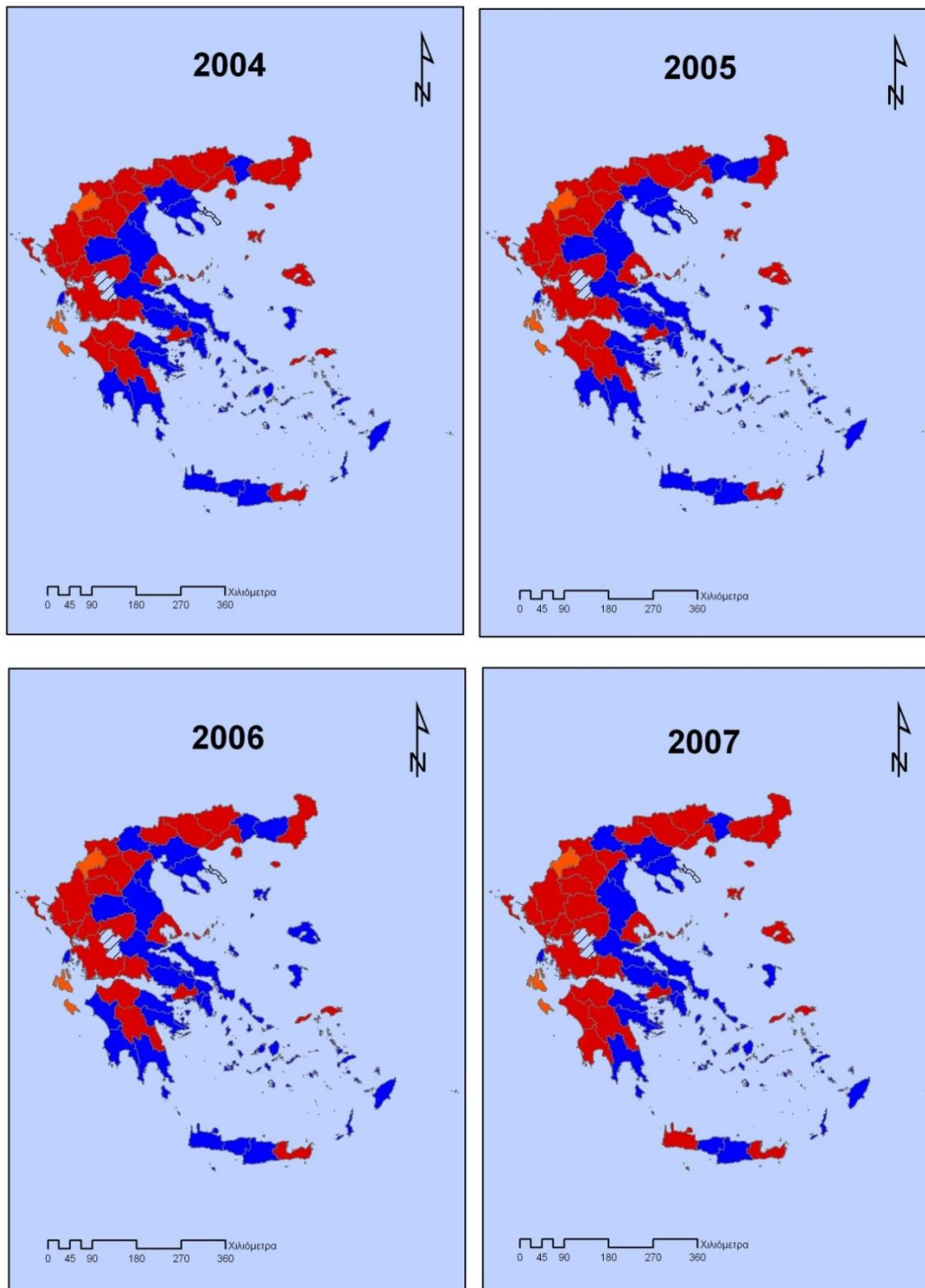
Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	2610,31	2624,58	2666,07	2585,17	2486,12	2419,98	2386,84
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2416,56	2451,49	2496,85	2412,27	2311,87	2245,20	2208,18
Ν. ΚΑΒΑΛΑΣ	2431,93	2438,58	2486,26	2416,53	2309,97	2247,21	2235,41
Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2244,68	2227,92	2253,77	2185,48	2153,58	2068,72	2038,48
Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	1971,74	1919,18	1946,86	1875,41	1752,56	1808,91	1783,04
Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	2363,68	2347,31	2358,24	2286,67	2230,37	2175,67	2150,56
Ν. ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ	1665,37	1668,60	1676,39	1619,05	1546,07	1504,07	1483,33
Ν. ΚΙΑΚΙΣ	2375,18	2384,67	2399,10	2317,04	2204,26	2155,03	2123,34
Ν. ΚΟΖΑΝΗΣ	2472,75	2488,81	2496,80	2433,26	2325,61	2282,20	2224,08
Ν. ΚΟΡΙΝΘΟΥ	2577,66	2582,73	2589,80	2520,39	2394,24	2332,50	2292,34
Ν. ΚΥΚΛΑΔΩΝ	2882,76	2971,79	2985,63	2901,80	2771,01	2695,73	2654,94
Ν. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	2599,26	2593,72	2598,61	2598,78	2481,64	2461,58	2457,76
Ν. ΛΑΡΙΣΑΣ	2571,73	2579,25	2602,29	2511,10	2413,45	2349,92	2324,33
Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	2417,29	2416,02	2429,70	2346,60	2255,21	2193,94	2178,56
Ν. ΛΕΣΒΟΥ	2449,66	2454,48	2534,61	2444,73	2357,18	2421,00	2384,84
Ν. ΛΕΥΚΑΔΑΣ	2826,93	2832,50	2845,69	2748,35	2600,05	2529,42	2491,43
Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	2452,14	2462,75	2459,24	2366,11	2269,40	2207,64	2174,97
Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	2566,48	2575,78	2512,93	2441,04	2352,53	2304,76	2272,04
Ν. ΞΑΝΘΗΣ	2645,47	2680,27	2692,75	2612,55	2489,86	2416,49	2391,76
Ν. ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ	2580,71	2574,44	2645,41	2581,13	2484,79	2427,94	2387,10
Ν. ΠΕΛΛΑΣ	2449,43	2486,82	2533,89	2518,19	2417,01	2351,35	2306,64
Ν. ΠΙΕΡΙΑΣ	2532,42	2522,45	2586,25	2506,85	2404,09	2346,24	2306,28
Ν. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	2315,59	2331,58	2411,91	2305,57	2239,00	2178,17	2146,09
Ν. ΡΕΘΥΜΝΟΥ	2658,57	2668,71	2673,06	2595,69	2538,04	2481,96	2451,93
Ν. ΡΟΔΟΠΗΣ	2410,81	2523,82	2553,46	2471,87	2360,45	2311,50	2249,20
Ν. ΣΑΜΟΥ	2397,52	2402,22	2445,76	2350,44	2244,50	2204,97	2172,44
Ν. ΣΕΡΡΩΝ	2351,14	2351,58	2398,06	2301,06	2194,00	2136,43	2128,17
Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	2524,89	2541,74	2560,02	2474,56	2350,05	2287,13	2272,47
Ν. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	2748,55	2786,73	2815,43	2754,10	2668,05	2627,69	2590,27
Ν. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	2109,62	2130,24	2174,52	2106,63	1961,05	1907,77	1880,24

Ν. ΦΩΚΙΔΑΣ	2271,79	2276,28	2286,89	2208,67	2109,12	2051,82	2003,49
Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	2610,32	2615,46	2627,64	2537,76	2404,06	2345,74	2310,84
Ν. ΧΑΝΙΩΝ	2500,69	2529,61	2558,22	2486,94	2378,95	2308,37	2264,61
Ν. ΧΙΟΥ	2561,30	2630,82	2666,66	2575,45	2522,82	2417,41	2381,31

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 12 : Μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση του ΕΚΟΕΜΣ ανά νομό για την
περίοδο 2004-2007

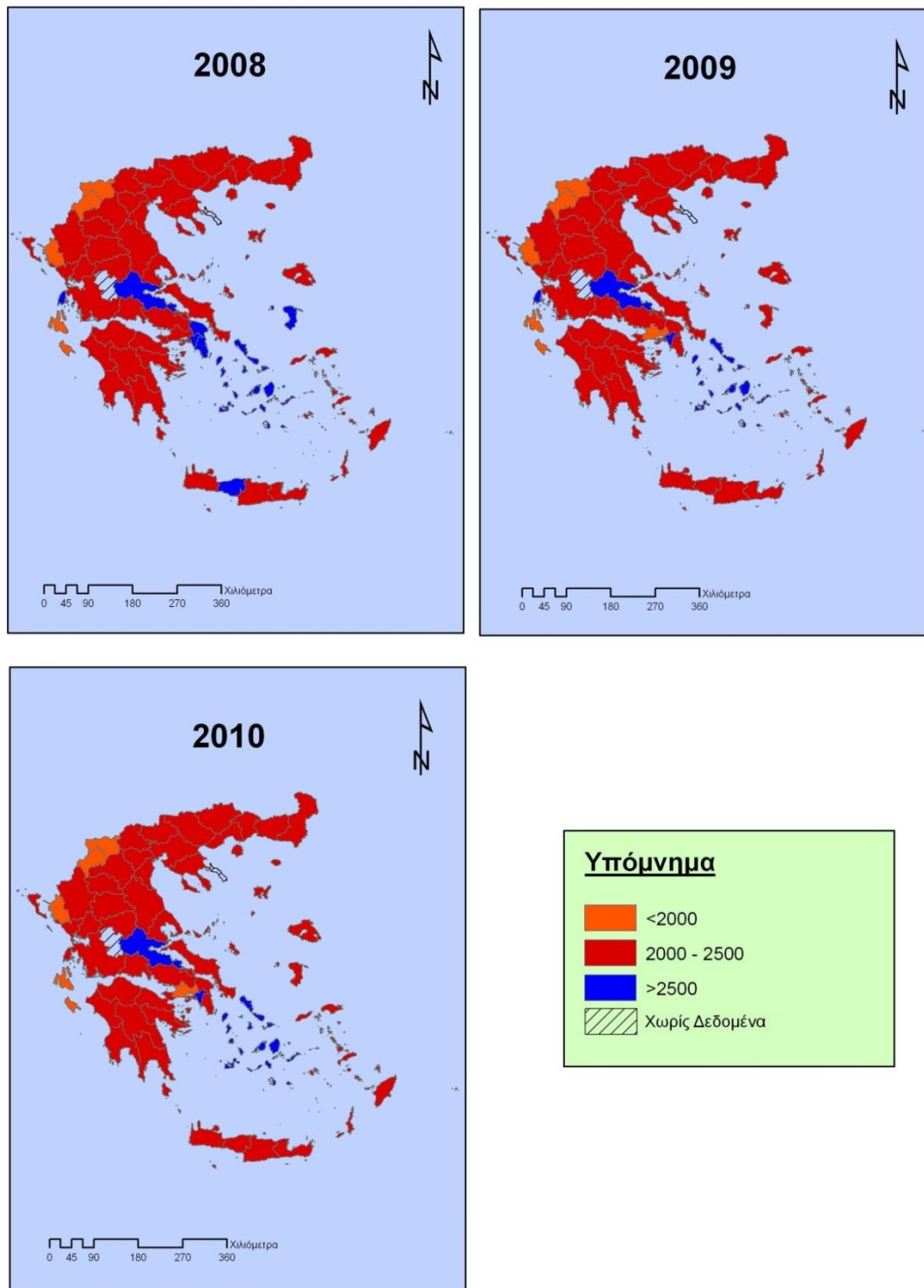
**ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ 'Ε.Κ.Ο.Ε.Μ.Σ.'
ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2004-2007**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Χάρτης 12 (συνέχεια): Μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση του ΕΚΟΕΜΣ ανά νομό για την περίοδο 2008-2010

**ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ 'Ε.Κ.Ο.Ε.Μ.Σ.'
ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2004-2007**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όπως φαίνεται στο χάρτη 12 και στον πίνακα 10 τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι πως αρχικά την περίοδο 2004 έως 2006 η μέση ετήσια οικονομική ενίσχυση που λάμβαναν οι δικαιούχοι του ΕΚΟΕΜΣ παρουσίασε αύξηση, ενώ αντίθετα μείωση του ποσού αυτού παρουσιάζεται την περίοδο 2006 έως 2010. Η μείωση αυτή προέκυψε λόγω της αντίστοιχης μείωσης του μερίσματος του ΜΤΣ, καθώς το ποσό που δίδεται από το ΕΚΟΕΜΣ αποτελεί ποσοστό επί του προαναφερθέντος μερίσματος. Οι τέσσερις νομοί στους οποίους κατοικούν οι συνταξιούχοι στρατιωτικοί που λαμβάνουν την υψηλότερη μέση ετήσια αποπληθωρισμένη οικονομική ενίσχυση από τον ΕΚΟΕΜΣ με βάση τα στοιχεία είναι κατά φθίνουσα σειρά οι νομοί Κυκλάδων, Λευκάδας, Φθιώτιδας και Αθηνών με τους τρεις τελευταίους να εναλλάσσονται στη σειρά κατάταξής τους κατά την πάροδο των ετών, ενώ αντίθετα οι απόστρατοι που λαμβάνουν την προαναφερθείσα χαμηλότερη οικονομική ενίσχυση κατοικούν στους νομούς Κεφαλληνιάς, Ζακύνθου, Καστοριάς κατά αύξουσα σειρά, ενώ στην τέταρτη θέση εναλλάσσονται οι νομοί Δυτικής Αττικής (2004-2006), Θεσπρωτίας (2007) και Φλώρινας (2008-2010). Η χωρική κατανομή της μέσης αποπληθωρισμένης ετήσιας οικονομικής ενίσχυσης που δίδεται από τον ΕΚΟΕΜΣ σε επίπεδο νομού, μεταβάλλεται διαχρονικά.

6.3 Κέντρα Αποκατάστασης Απολειών Υγείας (ΚΑΑΥ)

Τα Κέντρα Αποκατάστασης Απολειών Υγείας (ΚΑΑΥ) έχουν ιδρυθεί σε παραθαλάσσιες περιοχές του Ελλαδικού χώρου, είναι Στρατιωτικές Μονάδες, υπάγονται διοικητικά σε Σχηματισμούς και είναι κατανεμημένα, έτσι ώστε να εξυπηρετούν το προσωπικό των Μειζόνων Σχηματισμών στην περιοχή ευθύνης των οποίων βρίσκονται. Λειτουργούν κατά την ειρηνική περίοδο με σκοπό το θερινό παραθερισμό των στελεχών και των δικαιούμενων συμμετοχής σε αυτά, παρέχοντας διαμονή, ψυχαγωγία και διατροφή. Διαθέτουν οργανωμένες παραλίες, αθλητικές εγκαταστάσεις, εστιατόρια, κυλικεία, χώρους κινηματογραφικών προβολών, παιδικές χαρές και άλλους κοινόχρηστους χώρους, για την ψυχαγωγία και την ποιοτική διαβίωση των παραθεριστών. Περιοδικά διοργανώνονται διάφορες ψυχαγωγικές και καλλιτεχνικές βραδιές. Δικαίωμα παραθερισμού στα ΚΑΑΥ έχουν όλοι οι εν ενεργεία μόνιμοι Αξιωματικοί, Ανθυπασιπιστές, μόνιμοι Υπαξιωματικοί και ΕΜΘ, καθώς και οι εν

αποστρατεία Αξιωματικοί του Στρατού Ξηράς και οι μόνιμοι ή συνταξιούχοι υπάλληλοι του Στρατού Ξηράς.’ (ΓΕΣ, 2010β, σελ. 1).

Πέραν της διάθεσης οικημάτων στους δικαιούμενους για διαμονή, οι υπεύθυνοι Σχηματισμοί εκδίδουν ένα σημαντικό αριθμό ημερήσιων αδειών εισόδου σε δικαιούμενους, για επίσκεψη των εγκαταστάσεων, για λήψη λουτρού, γεύματος και άλλων παροχών που προσφέρονται. Σήμερα, εξαιτίας και της οικονομικής κρίσης που βιώνουμε ο ρόλος των ΚΑΑΥ για τους δικαιούχους είναι καταλυτικός. Εκτός, από τη φθηνή διαμονή και διατροφή πληρούν όλες τις προϋποθέσεις για την παραμονή ανήλικων παιδιών.

Πίνακας 11: Λειτουργούντα ΚΑΑΥ και μονάδες υπαγωγής τους.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΑ ΚΑΑΥ	ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΑΥ ΠΛΑΤΑΜΩΝΑ	1 ^Η ΣΤΡΑΤΙΑ
ΚΑΑΥ ΑΣΠΡΟΒΑΛΤΑΣ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΚΑΛΩΝ ΝΕΡΩΝ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑΣ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΝΕΑΣ ΦΩΚΑΙΑΣ	Γ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΝΕΑΣ ΜΑΚΡΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΝΕΑΣ ΠΕΡΑΜΟΥ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΝΕΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΤΣΑΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΚΕΡΑΜΩΤΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΚΑΑΥ ΠΡΟΒΟΣΚΙΔΑΣ	ΑΣΔΕΝ
ΚΑΑΥ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΚΑΑΥ ΣΚΑΝΔΑΡΙΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΚΑΑΥ ΑΓΙΑΣ ΕΛΕΝΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΚΑΑΥ ΕΡΗΜΟΚΑΣΤΡΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΚΑΑΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑ	ΑΣΔΥΣ
ΚΑΑΥ ΚΑΡΑΒΟΜΥΛΟΥ	ΑΣΔΥΣ

ΚΑΑΥ ΜΑΛΑΚΙΟΥ	ΑΣΔΥΣ
ΚΑΑΥ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ	ΑΣΔΥΣ

Πηγή: ΓΕΣ 2010β, σελ. 2-7.

6.4 Λέσχες αξιωματικών

‘Οι Στρατιωτικές Λέσχες είναι Στρατιωτικές Μονάδες υπαγόμενες διοικητικά στον Ανώτερο Διοικητή της Φρουράς της πόλης ή της περιοχής στην οποία ιδρύονται. Λειτουργούν με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών διατροφής και ψυχαγωγίας των μονίμων και εφέδρων Αξιωματικών και Ανθυπασιπιστών και των μελών των οικογενειών τους. Παράλληλα δικαίωμα εισόδου έχουν και οι εν αποστρατεία Αξιωματικοί του Στρατού Ξηράς, ενώ οι εν ενεργεία ή εν αποστρατεία Αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας μπορούν να εισέλθουν μόνο εάν καταβάλουν το σχετικό κόμιστρο που αντιστοιχεί σε κάθε λέσχη. Οι Στρατιωτικές Λέσχες, όταν υπάρχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις και το επιτρέπουν οι συνθήκες, είναι δυνατό να διατίθενται και για σκοπούς που εξυπηρετούν τη σύσφιξη των σχέσεων του στρατεύματος με το κοινό, όπως καθορίζεται στις ισχύουσες διαταγές(επίσημα γεύματα, επίσημες στρατιωτικές τελετές κτλ.), αλλά και για μη στρατιωτικούς σκοπούς (οργάνωση εκδηλώσεων άλλων φορέων, οργάνωση δεξιώσεων με την ευκαιρία γάμου ή αρραβώνων των εν ενεργεία ή εν αποστρατεία αξιωματικών κτλ.)’

(ΓΕΣ, 2010α,σελ. 1-2).

Εικόνα 4: Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Ιωαννίνων (Πηγή: Γενικό Επιτελείο Στρατού, 2010)

‘Η μεγαλύτερη λέσχη αξιωματικών εδρεύει στο κέντρο της Αθήνας και είναι διαθέσιμη όχι μόνον για το προσωπικό του στρατού, αλλά και για τους άλλους δύο κλάδους των ενόπλων δυνάμεων (ναυτικό, αεροπορία). Η ΛΑΕΔ (Λέσχη Αξιωματικών Ενόπλων Δυνάμεων) είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και υπάγεται στο Γενικό Επιτελείο Στρατού.

Μετά τις φθορές που υπέστη εξαιτίας του σεισμού το 1999 ανακαινίστηκε πλήρως.

Σήμερα διαθέτει:

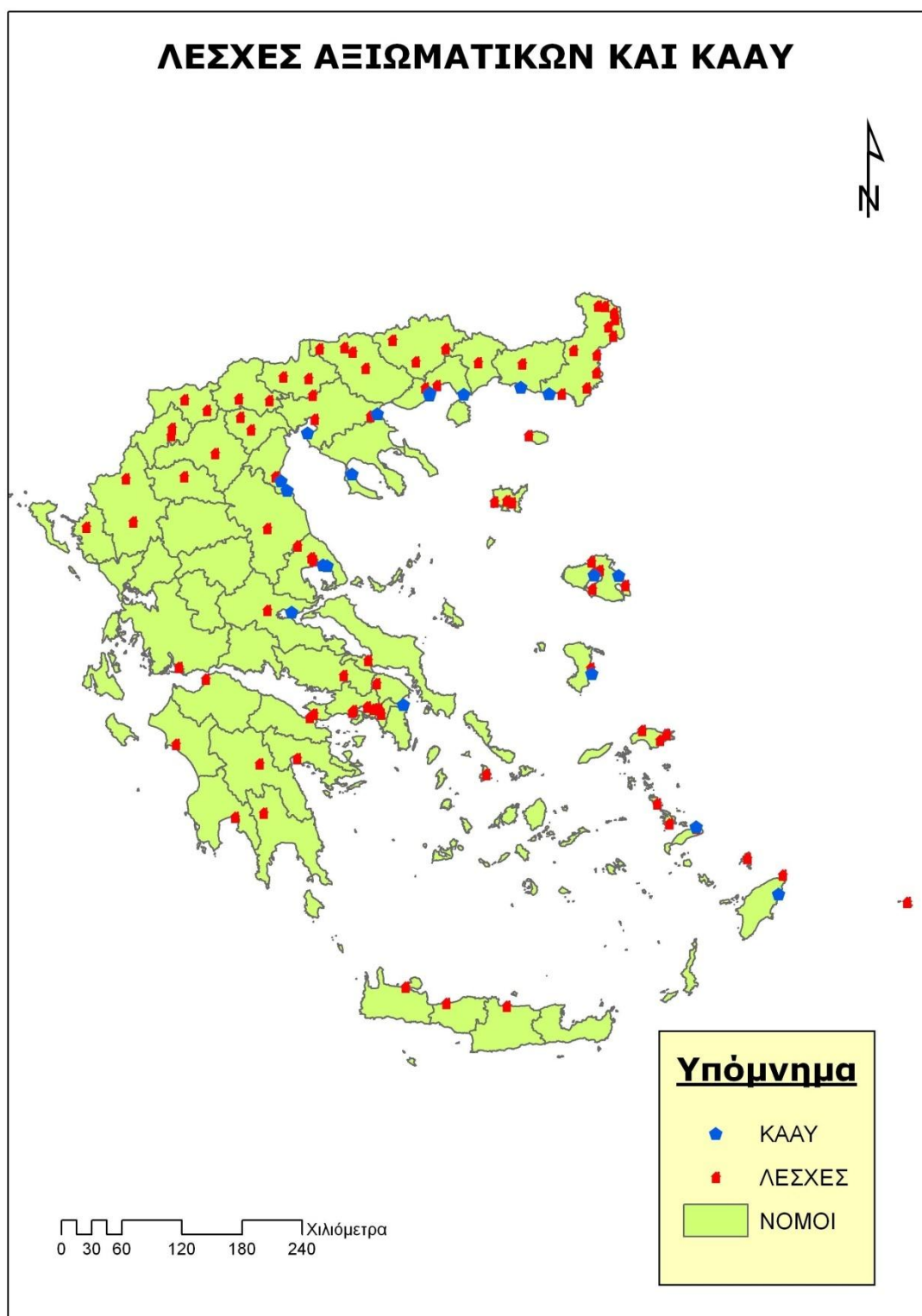
- Εστιατόριο
- Κυλικείο
- Βιβλιοθήκη
- Αίθουσα Ντίσκο
- Αίθουσα ψυχαγωγικών εκδηλώσεων
- Αίθουσα τελετών
- Αίθουσα συνεδρίων
- Αίθουσα ίντερνετ καφέ και

- Αίθουσα μπιλιάρδου (ΓΕΣ, 2010α,σελ. 1-2).

Εικόνα 5: Λέσχη Αξιωματικών Ενόπλων Δυνάμεων (Πηγή: Γενικό Επιτελείο Στρατού, 2010)

Χάρτης 13: Απεικόνιση ΚΑΑΥ και λεσχών αξιωματικών ανά την Ελλάδα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο χάρτη 13 παρουσιάζονται οι λέσχες αξιωματικών και τα ΚΑΑΥ. Η χωροθέτηση και των δύο αυτών εγκαταστάσεων έχει γίνει με σκοπό τη βέλτιστη εξυπηρέτηση των εν ενεργεία στελεχών που υπηρετούν στο στρατό ξηράς. Η πλειονότητά τους βρίσκεται στη βόρεια Ελλάδα, καθώς εκεί βρίσκονται και οι περισσότερες μονάδες και σχηματισμοί του στρατού. Παράλληλα, αρκετές εγκαταστάσεις απεικονίζονται στα νησιά του Αιγαίου, ενώ και στο λεκανοπέδιο της Αττικής υπάρχουν αρκετές για να εξυπηρετούν τις ανάγκες του μεγάλου αριθμού στελεχών που κατοικούν στην πρωτεύουσα της χώρας.

7. Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλυθεί η χωρική κατανομή των εισοδημάτων και των κοινωνικών παροχών των ηλικιωμένων στην Ελλάδα, καθώς και η διερεύνηση για τυχόν εισοδηματικές ανισότητες που μπορεί να υπάρχουν σε επίπεδο νομών. Με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατασκευάστηκαν οι τελικοί χάρτες, μέσω των προγραμμάτων ArcGis και Geoda.

Η χωρική ανάλυση του μέσου αποπληθωρισμένου εισοδήματος των ηλικιωμένων για την περίοδο 2004 έως 2009 μας οδήγησε στην εξαγωγή συμπερασμάτων για την κατανομή των εισοδημάτων αυτών ανά νομό, τα οποία όμως δεν αρκούν για τη διενέργεια περαιτέρω γενικεύσεων και την εξαγωγή ασφαλών και αξιόπιστων συμπερασμάτων. Αυτό συμβαίνει διότι, τα δεδομένα αφορούν μόνο τα δηλωθέντα εισοδήματα των συνταξιούχων και δεν λαμβάνουν υπόψη τα εισοδήματα που διαφεύγουν της φορολογίας και προέρχονται από άγνωστες πηγές εργασίας. Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα τα εισοδήματα των ηλικιωμένων παρουσιάζουν διαχρονική αύξηση για την περίοδο μελέτης και αυτό συμβαίνει διότι δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα τα δεδομένα μετά το 2010, οπότε και διενεργήθηκαν οι περικοπές των συντάξεων των ηλικιωμένων. Οι ηλικιωμένοι με τα υψηλότερα εισοδήματα κατοικούν κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης δημιουργώντας έτσι ένα δίπολο. Αντίθετα, οι κάτοικοι των νομών της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζονται ως αυτοί με τα μικρότερα δηλωθέντα εισοδήματα. Ο δείκτης χωρικής αυτοσυσχέτισης που υπολογίστηκε για τα ίδια δεδομένα ανέδειξε μια εστία συγκέντρωσης υψηλών τιμών την οποία αποτελούν οι νομοί του λεκανοπεδίου, οι νομοί Κυκλάδων, Ευβοίας και κάποιες χρονικές περιόδους οι νομοί Λασιθίου και Ηρακλείου. Στον αντίποδα οι νομοί Λάρισας και ανά περίοδο οι νομοί της Δυτικής Μακεδονίας εμφανίζονται ως αυτοί με τη μικρότερη τιμή του τοπικού δείκτη Moran's I. Τέλος, οι τιμές των δεικτών μέτρησης ανισοτήτων Gini και Theil αποτυπώνουν την ύπαρξη ανισοκατανομής του εισοδήματος όχι όμως σε μεγάλο βαθμό.

Όσον αφορά τις κοινωνικές παροχές, ερευνήθηκαν μόνο αυτές που παρέχονται μέσω των ΟΤΑ και συγκεκριμένα τα ΚΑΠΗ, τα ΚΗΦΗ και το πρόγραμμα 'Βοήθεια στο

Σπίτι'. Ενώ αρχικά παρουσιάστηκαν προβλήματα στη χρηματοδότηση και στη γενική λειτουργία τους, λόγω της μη τήρησης των κανόνων που είχε θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, εντούτοις σήμερα οι δομές αυτές λειτουργούν εύρυθμα και εξυπηρετούν σε μεγάλο βαθμό τους ηλικιωμένους. Όμως, παρατηρήθηκε ένα σημαντικό πρόβλημα στη χωροθέτηση των συγκεκριμένων κέντρων, καθώς η χωρική κατανομή τους δε φαίνεται να πραγματοποιήθηκε με βάση κάποια χαρακτηριστικά ή κριτήρια όπως πληθυσμιακά, δημογραφικά κτλ και έτσι διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ανισοκατανομή των δομών αυτών στον Ελλαδικό χώρο. Ο κύριο όγκος των παραπάνω δομών εμφανίζεται στα μεγάλα αστικά κέντρα, ενώ στην περιφέρεια με εξαίρεση την περιφέρεια της Κρήτης οι δομές αυτές είναι ελάχιστες και σε κάποιες περιπτώσεις ανύπαρκτες, κάτι το οποίο πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους οι αρμόδιοι, με σκοπό την εύρεση κατάλληλης λύσης για τη δίκαιη εξυπηρέτηση όλων των ηλικιωμένων, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας τους. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί πως σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση των κοινωνικών δομών των ΟΤΑ και η χωροθέτηση τους και όχι η διερεύνηση για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την ικανοποίηση ή μη των ηλικιωμένων που απολαμβάνουν τις συγκεκριμένες παροχές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων- Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) (2012), URL: <http://www.mpa.gr/index1.php>, τελευταία προσπέλαση 24/09/2012.

Αμίτσης Γ. και Κοντιάδης Ξ. (2000), «Διερεύνηση και Αξιολόγηση των Μηχανισμών Εισοδηματικής πολιτικής των Α.μ.Ε.Α., Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Α. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα.

Αναπτυξιακή Φλώρινας Ανώνυμη Εταιρεία, Γενικά για το πρόγραμμα "Βοήθεια Στο Σπίτι"(2012),URL:http://www.anflo.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=20&Itemid=60, τελευταία προσπέλαση 24/09/2012.

Αστάρας Θ. και Οικονομίδης Δ., 2004: Εργαστηριακές σημειώσεις στο μάθημα : Ψηφιακή Χαρτογραφία και Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (G.I.S.) Τεύχος 1 ArcGIS. Πανεπιστημιακό Τυπογραφείο, Θεσσαλονίκη, σελ.38.

Γιαννοπούλου Ε.(2010), Μακροοικονομική Θεωρία, Εργασία : Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης ΠΜΣ.

Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (ΓΓΠΣ) URL: www.gsis.gr/ggps/statistika/statistika.html, τελευταία προσπέλαση 13/8/2012.

Γενικό Επιτελείο Στρατού (2010α) Λέσχες Αξιωματικών Φρουράς, <http://www.army.gr/files/Image/Laf-Kay/LAF.pdf>, τελευταία προσπέλαση 6/9/2012.

Γενικό Επιτελείο Στρατού (2010β) Κέντρα Αποκατάστασης Απωλειών Υγείας, <http://www.army.gr/files/Image/Laf-Kay/KAAY.pdf>, τελευταία προσπέλαση 6/9/2012.

ΓΕΣ, 2012, Επίσημη Ιστοσελίδα Γενικού Επιτελείου Στρατού, URL:<http://www.army.gr>, τελευταία προσπέλαση 6/9/2012.

Δεμίρης Β, Αρλαπάνου Ε.(2012), Αρνητικός πληθωρισμός το 2012 ύστερα από 50 χρόνια στην Ελλάδα, Εφημερίδα Ημερησία.

Δημόσια, Ανοικτά Δεδομένα, 2012, URL: http://geodata.gov.gr/geodata/index.php?option=com_sobi2&sobi2Task=sobi2Details&catid=16&sobi2Id=21&Itemid=, τελευταία προσπέλαση 21/7/2012.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΓΗΡΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ, 2012, URL: <http://www.gerontology.gr/index.php/donate-food?id=65>, τελευταία προσπέλαση 13/8/2012.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΓΗΡΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ, 2012,

URL:

<http://www.gerontology.gr/index.php/about/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1?id=57>, τελευταία προσπέλαση 13/8/2012.

Ελληνική Δημοκρατία, Κυβέρνηση(2012),

URL:<http://government.gov.gr/2012/06/13/30218/>, τελευταία προσπέλαση 24/09/2012.

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας(2012), Σχέδιο Περιγραφής της δράσης και οδηγίες για την κατάρτιση εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων(ΚΗΦΗ).

Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης(ΕΕΤΑΑ) (2012),

URL:http://www.eetaa.gr:8080/enarmonisi/voithia_sto_spiti_2011/index.html, τελευταία προσπέλαση 24/09/2012.

Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης(ΕΕΤΑΑ) (2011), Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου δυναμικού», Πράξη πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υλοποίηση ης δράσης «Ενέργειες στήριξης ηλικιωμένων και λοιπών ατόμων που χρήζουν βοήθειας για την ενίσχυση της απασχολησιμότητας των εμμέσως ωφελούμενων ατόμων».

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (2012), Δελτίο Τύπου: Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών 2010, σελ. 1-8.

Ζαΐρης Π. (2005), Στατιστική Μεθοδολογία Τόμος Α, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, σελ. 55-73.

Ζήμερας Σ. (2003) Στατιστικά Πακέτα Ι (Σημειώσεις μαθήματος), Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Σάμος), Τμήμα Στατιστικής και Αναλογιστικής Επιστήμης, σελ. 37-46.

Ιατρίδης Δ. (2005), Οργανισμοί Κοινωνικής Φροντίδας. Σχεδιασμός Κοινωνικής Πολιτικής για Ανάπτυξη, Ελληνικά γράμματα, Αθήνα.

Ιστοσελίδα Αγίου Όρους, 2012, URL: <http://www.inathos.gr/athos/el/>, τελευταία προσπέλαση 13/8/2012.

Καλογήρου, Σ., Τραγάκη, Α., Τσίμπος, Κ. Μουστάκη, Ε., 2011, Τελική Έκθεση της Μελέτης: «Χωρικές Ανισότητες Εισοδήματος, Ανάπτυξης και Φτώχειας στην Ελλάδα», Πρόγραμμα Κοινωφελούς Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση: Επιστημονικές Μελέτες 2011, URL: http://galaxy.hua.gr/~si/publications/FinalReport_GR_Skalogirou_et_al.pdf

Κανάρογλου Π., Σουλακέλλης Ν., Μπαλούρδος Δ. (2001), Χωρική Στατιστική και γεωγραφικές ανισότητες της γήρανσης στην Ελλάδα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Συνέδριο: Οι χωρικές διαστάσεις των δημογραφικών φαινομένων, Βόλος.

Καρτάλης Κ. (2006), Αρχές και Εφαρμογές Δορυφορικής Τηλεπισκόπησης, Αθήνα, Εκδόσεις Γκιούρδας.

Κουγιουμτζής Δ. (2011), Στατιστική για πολιτικούς μηχανικούς (Σημειώσεις μαθήματος), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Μέρος Β, Κεφάλαιο 1, σελ.13-15.

Κουτσόπουλος, Κ., (2005), Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και Ανάλυση Χώρου, Αθήνα, Εκδόσεις Παπασωτηρίου

Κουτσόπουλος Κ. (2009), Πραγματεία Ανάλυσης Χώρου (Τόμος Α), Αθήνα, Εκδόσεις Παπασωτηρίου, σελ. 318-319.

Κουτσόπουλος Κ. (2012), Παρουσιάσεις μαθήματος ‘Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και Περιβάλλον’, ΕΜΠ, Τμήμα Αγρονόμων Τοπογραφών Μηχανικών, ΔΠΜΣ Περιβάλλον και Ανάπτυξη.

ΜΤΣ, 2012, Επίσημη Ιστοσελίδα Μετοχικού Ταμείου Στρατού, URL: <http://www.mts-mod.gr>, τελευταία προσπέλαση 6/9/2012.

Νάκος Β., Φιλιππακοπούλου Β.(1992) Θεματική Χαρτογραφία. Αθήνα, Σημειώσεις Μαθήματος, Τμήμα Αγρονόμων - Τοπογράφων Μηχανικών ΕΜΠ.

Νομισματική πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση(2003), Οι διαφορές πληθωρισμού εντός της ζώνης του ευρώ και η περίπτωση της Ελλάδας, Τράπεζα της Ελλάδας, σελ. 51-56.

Παπαδόπουλος Γ. (2012) Περιγραφική Στατιστική (Σημειώσεις μαθήματος Στατιστικής, URL: <http://www.aua.gr/gpapadopoulos/files/descrstat12a.pdf>, τελευταία προσπέλαση 19/8/2012), Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας και Τμήμα Επιστήμης & Τεχνολογίας Τροφίμων, σελ. 23-35.

Παπαθεοδώρου Χ. και Πετμεζίδου Μ. (2004), «Ανισότητα, φτώχεια και αναδιανομή μέσω των κοινωνικών μεταβιβάσεων: Η Ελλάδα σε συγκριτική προοπτική» στο Φτώχεια και Κοινωνικός αποκλεισμός, Εξάντας, Αθήνα.

Σαρτζετάκης Ε. (2006), Εισαγωγή στη Μακροοικονομική(Παρουσιάσεις μαθήματος), Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, URL: <http://users.uom.gr/~esartz/teaching/macro/Kef22.pdf>, σελ.29-30.

Σταθόπουλος Π. (2005), Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη, νέες κατευθύνσεις, Παπαζήσης, Αθήνα.

Στασινοπούλου Ο. (1999), Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής. Από το Κράτος Πρόνοιας στο "νέο" Προνοιακό Πλουραλισμό, Gutenberg, Αθήνα.

Φραγκούλη Ε. (2012), Κοινωνική Πρόνοια: Απαιτείται σύγχρονη και αποτελεσματική αντίληψη, Άρθρο στην εφημερίδα 'ΟΤύπος', δημοσιεύθηκε στις 14/3/2012.

Χαλκιάς, Χ., (2007), ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ Ι (Συμπληρωματικές Σημειώσεις), Τμήμα Γεωγραφίας (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο), Αθήνα.

Χαραλάμπους, Σ., Σακελλαρίου, Μ. (2005), Εκτίμηση της ευστάθειας φυσικών και τεχνητών πρανών σε περιβάλλον Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών. Έμφαση σε έργα Οδοποιίας, 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Οδοποιίας, Βόλος, σελ. 1-12.

Atkinson A., Kehoe P.(1995), The Welfare State and Economic Performance, Natinal Tax Journal, vol. 48, pp. 171-198.

Bailey G.T.(1994), A Review of Statistical Spatial Analysis in Geographical information Systems.

Burrough, P. A., (1983), Multi-scale Sources of Spatial Variation in Soil, Journal of Soil Science, Vol. 34, pp. 577-620.

Burrough, P. A., and Rachael, A., Mc Donnel, (1998), Principles of Geographical Information Systems, University Press, Oxford, p. 124.

Carmen DeNavas-Walt, Bernadette D. Proctor, Cheryl Hill Lee (2005), Income, Poverty, and Health Insurance Coverage in the United States.

Chou. Y.H. (1997). Exploring Spatial Analysis in Geographic Information Systems. Onward Press, Santa Fe, 474 pages.

Cliff A. and Ord J.K.(1981), Spatial Processes: Models and Application, London: Pion.

Dorfman R. (1979), A formula for the Gini Coefficient, The review of Economics and Statistics. Vol. **61**, No 1, pp. 146-149.

Esping-Andersen C. (1990), The Three Worlds of Welfare Capitalism, Polity Press, Cambridge.

Ferrera M. (1996), The southern model of welfare in social Europe, *Journal of European Social Policy*, Vol.6, No. 1, pp. 17-37.

Giddens A. (1994), Πέραν της αριστεράς και της δεξιάς, Το μέλλον της ριζοσπαστικής πολιτικής, Πόλις, Αθήνα.

Goodchild M. (1987), Introduction to Spatial Autocorrelation, Concepts and Techniques in Modern Geography, No 47, Norwich: Geo Abstracts.

Haining R. (1994), Designing Spatial Data Analysis Modules for Geographical Information Systems, In P. Forthingham and P. Rogerson (editions), *Spatial Analysis and GIS*. Hong Kong: Taylor and Francis, pp. 45-51.

James P. Smith (1994), The Changing Economic Circumstances of the Elderly: Income, Wealth, and Social Security, Distinguished Lecturer in aging series.

Johnston R.J.(1986), *Philosophy and Human Geography*, 2nd edition, London: Edward Arnold.

Liebfried S. (1991), Towards a European Welfare State? On Integral Poverty Regimes in the European Community, Centre for Social Policy Research, Bremen University, Bremen.

Marika Knoef, Rob Alessie and Adriaan Kalwij (2007), Changes in the Income Distribution of the Dutch Elderly between 1989-2020 A Dynamic Microsimulation.

Michael Förster and Mark Pearson (2002), INCOME DISTRIBUTION AND POVERTY IN THE OECD AREA: TRENDS AND DRIVING FORCES, OECD Economic Studies No. 34.

Moran P. (1948), The Interpretation of Statistical Maps, *Journal of the Royal Statistical Society, Series B*, Vol. 10, pp. 245-251.

Tobler, W. R. (1970), A computer movie simulating urban growth in the Detroit region, Economic Geography, 46(2): 234-240.

The Geography of Transport Systems(2012), The Lorenz Curve,

URL: <http://people.hofstra.edu/geotrans/eng/methods/gini.html>, last accessed on 15/9/2012.

World Bank (2012) , URL: <http://data.worldbank.org/country/greece>, last accessed on 15/9/2012.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1: Λέσχες αξιωματικών ανά την Ελλάδα και μονάδες υπαγωγής τους.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΕΣ ΛΕΣΧΕΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ	ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ
ΛΑΦ ΛΑΡΙΣΑΣ	1Η ΣΤΡΑΤΙΑ
ΛΑΦ ΚΟΖΑΝΗΣ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΦΙΛΙΑΤΩΝ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΣΕΡΡΩΝ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟΥ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ Ν.ΠΕΤΡΙΤΣΙΟΥ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΡΟΔΟΠΟΛΗΣ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΓΡΕΒΕΝΩΝ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ	Α ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΒΕΡΟΙΑΣ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΛΑΦ ΕΔΕΣΣΑΣ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΚΙΛΚΙΣ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ Ν.ΣΑΝΤΑΣ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΡΕΝΤΙΝΑΣ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΝΑΟΥΣΑΣ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΚΕΙΟΥ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΒΟΛΟΥ	Β ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	Γ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	Γ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΔΡΑΜΑΣ	Γ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗΣ	Γ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	Γ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΞΑΝΘΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΔΕΡΕΙΟΥ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΤΥΧΕΡΟΥ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΦΕΡΩΝ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΚΑΒΥΛΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΡΙΖΙΩΝ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΛΑΓΟΥ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΠΛΑΤΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΚΑΒΑΛΑΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΑΦ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	Δ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΛΕΘ ΡΟΔΟΥ	ΑΣΔΕΝ

ΛΕΘ ΣΥΜΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΜΕΓΙΣΤΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΚΑΛΛΟΝΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΠΕΤΡΑΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΠΟΛΙΧΝΙΤΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΑΓ.ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΣΑΜΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΚΑΡΛΟΒΑΣΙΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΧΩΡΑΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΚΩ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΛΕΡΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΕΘ ΧΙΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ ΜΥΡΙΝΑΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ Ν.ΚΟΥΤΑΛΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ ΜΟΥΔΡΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ ΧΑΝΙΩΝ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	ΑΣΔΕΝ
ΛΑΦ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΠΑΤΡΩΝ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΝΑΥΠΛΙΟΥ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΣΠΑΡΤΗΣ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΚΟΡΙΝΘΟΥ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΛΟΥΤΡΚΙΟΥ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΠΥΡΓΟΥ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΛΑΜΙΑΣ	ΑΣΔΥΣ

ΛΑΦ ΧΑΛΚΙΔΑΣ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΑΓ.ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΑΥΛΩΝΑΣ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΘΗΒΩΝ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ Ν.ΠΕΡΑΜΟΥ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΚΕΕΔ	ΑΣΔΥΣ
ΛΑΦ ΚΕΔΒ	ΑΣΔΥΣ

Πηγή: ΓΕΣ, 2010α, σελ. 4-14.